

BELÜGYMINISZTERIUM

**A család- és gyermekjóléti szolgáltatás keretében biztosított szociális segítő munka
folyamatairól szóló módszertani útmutató
GYERMEKJÓLÉTI SZOLGÁLTATÁS**

3. átdolgozott kiadás

KIADTA

Dr. Zsilinszky László
szociális ügyekért felelős helyettes államtitkár

2026

Jelen dokumentum a kiadás napjától alkalmazandó.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	5
2. A 2016. január 1-től hatályos jogszabályokhoz csatolt protokollok, szabályozó anyagok jegyzéke.....	7
3. Az alapszolgáltatásban az esetmunkához, a szociális segítő munkához közvetlenül kapcsolódó, az adminisztrációhoz használandó, használható dokumentumok	9
3.1. Általános és az esetvezetéshez kapcsolódó dokumentáció	9
3.2. Esetdosszié tartalma	10
3.3. A család- és gyermekjóléti központ által a család- és gyermekjóléti szolgálat helyszínén, illetve ellátási területén nyújtott speciális szolgáltatások dokumentációja	10
4. Gyermek veszélyeztetettsége és szociális segítő munka.....	12
5. A szociális segítő munka igénybevételének folyamata.....	17
5.1. Esetkezelés keretében végzett szociális segítő munka	17
5.1.1 Kapcsolatfelvétel az ügyféllel, érintett személlyel	18
5.1.2. Első interjú – szükségletfelmérés	21
5.1.3. Információnyújtás, ügyintézés	24
5.1.4. Azonnali intézkedés, beavatkozás krízis esetén	28
5.1.5. További szükségletfelmérés.....	35
5.1.6. Együttműködési megállapodás megkötése	36
5.1.7. Esetkonferencia.....	38
5.1.8. Cselekvési terv, intézkedési terv készítése	42
5.1.9. Intézkedési terv készítése (óvodakötelezettség és tankötelezettség)	47
5.1.10 Lezárás	54
5.2. Gondolatok az esetvezetés intenzitásáról, a személyes kapcsolattartásról	54
6. Egyéb szolgáltató, intézmény, család- és gyermekjóléti központ vagy hatóság bevonása a szociális segítő folyamatba.....	57
6.1. Egyéb szolgáltató, intézmény bevonása.....	57
6.2. Gyermekvédelmi hatósági intézkedés kezdeményezése	61
6.2.1. Születendő gyermek haza nem adhatóságának megállapítása	61
6.2.1.1. Az eljárás folyamata és a gyermekvédelmi feladatokat ellátók feladatai, cselekvései a gyermek születését megelőzően.....	63
6.2.1.2. Egyéb gyermekvédelmi hatósági intézkedésre irányuló eljárás folyamata és a gyermekvédelmi feladatokat ellátók feladatai, cselekvései a születendő gyermek haza	

nem adhatóságának megállapítása gyermekvédelmi hatósági intézkedésben érintett gyermek születését követően	69
6.2.2. Ideiglenes hatályú elhelyezés kezdeményezése.....	72
6.2.3. A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó egyéb hatósági intézkedés kezdeményezése.....	75
6.3. Hatósági döntést követően együttműködés a család- és gyermekjóléti szolgálat, valamint a család- és gyermekjóléti központ szakemberei között a tervek végrehajtásában	81
6.4. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet megállapítása	84
6.5. Gyermekétkeztetés	86
7. Együttműködés a család- és gyermekjóléti központtal	88
7.1. Szakmai támogatás igénylése.....	88
7.2. A család- és gyermekjóléti szolgálatok szerepe az emberkereskedelem elleni küzdelemben.....	89
8. Csoportmunka	91
8.1. A csoportmunka előkészítése	91
8.2. A csoport igénybevételének előkészítése	91
8.2.1 A csoport megajánlása	91
8.2.2. Orientációs interjúk a potenciális csoporttagokkal	91
8.2.3. Megállapodás a csoportban való részvételről	91
8.3. Csoport megvalósítása.....	91
8.4. A csoport lezárása	92
8.5. A csoportmunkára irányuló dokumentáció	92
1. számú melléklet: Irányító lap speciális szolgáltatás igénybevételéhez.....	94
2. számú melléklet: A család- és gyermekjóléti szolgálat kötelező adminisztrációja – egyszeri információnyújtás, ügyintézés	96
3. számú melléklet: A család- és gyermekjóléti szolgálat kötelező adminisztrációja – az együttműködési megállapodáson alapuló esettvitel során	97
4. számú melléklet: A család- és gyermekjóléti szolgálat kötelező adminisztrációja – a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés kezdeményezése .	98
5. számú melléklet: Szempontkészlet gyermek veszélyeztetettségének meghatározásához.....	99
6. számú melléklet: Adatlap a veszélyeztetettségi okok feltárására a gyermek nevelésbe vételének elrendelésére tett javaslat megalapozásához.....	111

1. Bevezetés

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényt (a továbbiakban: Gyvt.), illetve a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényt (a továbbiakban: Szt.) módosító, az egyes szociális és gyermekvédelmi tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi CXXXIII. törvény a családsegítő szolgálatok és a gyermekjóléti szolgálatok 2016. január 1-től létrehozott integrációjának kereteit és jogi normáit fekteti le.

A Gyvt.-hez kapcsolódóan a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet (a továbbiakban: NMr.), illetve az Szt.-hez kapcsolódóan a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet (a továbbiakban: SzCsMr.) módosítására is sor került.

A Protokoll – A család- és gyermekjóléti szolgáltatás keretében biztosított szociális segítő munka folyamatiról (2. kiadás, 2017. augusztus) (a továbbiakban: Protokoll) a fenti jogszabályokban végrehajtott módosítások eredményeként integrált családsegítő szolgáltatást és gyermekjóléti szolgáltatást biztosító család- és gyermekjóléti szolgálatok alapszolgáltató tevékenységének leírását tartalmazza.

A Protokoll harmadik, átdolgozott kiadása a jogszabály változások és a Gyermkeink védelmében elnevezésű informatikai rendszer (a továbbiakban: GYVR) bevezetése és kötelező használata miatt vált indokolttá. A Gyvt. 135. § (3a) bekezdése alapján a gyermekjóléti alapellátást nyújtó részéről a gyermek veszélyeztetettségének feltárása, a veszélyeztetettség megelőzéséhez és megszüntetéséhez szükséges intézkedésre történő javaslat megtétele; a gyermek nevelkedésének megtervezése érdekében a környezettanulmány, cselekvési és intézkedési terv; védelembe vétel esetén a családi, egyéni gondozási terv elkészítése, az egészségügyi lap feltöltése; nevelésbe vétel esetén a családi kapcsolatok, családgondozás tervezése és a helyzetértékelés; a családbafogadás és utógondozás esetén a gondozási terv elkészítése és a helyzetértékelés; valamint az átmeneti gondozás esetén az egyéni gondozási-nevelési terv, a családgondozási terv elkészítése és a helyzetértékelés a GYVR tervező és értékelő alrendszerében történik. Ezért az egyes folyamatoknál feltüntetésre került, hogy mikor keletkezik **feladat a GYVR-ben**. A Protokoll harmadik, átdolgozott kiadásának címe: A család- és gyermekjóléti szolgáltatás keretében biztosított szociális segítő munka folyamatairól szóló módszertani útmutató – GYERMEKJÓLÉTI SZOLGÁLTATÁS (a továbbiakban: Módszertani útmutató).

Az ellátást igénybevevők azonos tartalmú és minőségű ellátáshoz való jogai érvényesítése érdekében, – az NMr. 6. § (1) bekezdésében foglaltak szerint – **jelen dokumentumban foglaltakat a miniszter közzéteszi, melynek betartása kötelező¹ és számon kérhető.**

A Módszertani útmutatóban az alkalmazott módszerek, eszközök kibontásának leírása történik, amelyet folyamatábrák segítenek egyszerűbb, átláthatóbb formába rendezni. **A Módszertani útmutató meghatározza az egyes folyamatokat és az adott folyamatlemek tartalmát, így az azokhoz kapcsolódó elvárt szakmai lépéseket, azok felelőseit, határidejét és a kapcsolódó dokumentációs tevékenység szabályait.** Az előírt tartalmak, a cselekvések

¹ A jogszabály által kötelező érvényűvé tett feladat a jogszabály értelmezése alapján.

sorrendje, a szükséges dokumentáció, mindezek határideje lehet jogszabály által előírt, illetve szakmailag indokolt, amelynek egységes keretet biztosít a Módszertani útmutató. Az ilyen módon létrejövő szabályrendszer a jogszabályi keretek adta lehetőségnél részletesebben, a szakmai feladatellátás gyakorlatának megfelelő szinten rendszerezi a jogi és szakmai szabályokat.

A Módszertani útmutató használata során javasolt legelőször beazonosítani, hogy hol tartunk az adott folyamatban. Ebben a tájékozódásban a folyamatára nyújt segítséget. Ezt követően **lapozzunk az aktuális folyamatelemekhez és kövessük az ott meghatározott instrukciókat a biztosítandó szakmai tartalom, valamint határidők, felelősök és dokumentumok meghatározása tekintetében.** Az egyes döntési pontoknál (rombuszok) elágazhatnak a folyamatok, így mindig az adott ponton született döntés alapján haladjunk tovább. Az egyes folyamatok és tartalmak konkrét gyakorlati megvalósítását – jól láthatóan eltérő formátumú dőlt betűvel és eltérő betűmérettel jelölt – ajánlások segítik.

2. A 2016. január 1-től hatályos jogszabályokhoz csatolt protokollok, szabályozó anyagok jegyzéke

- Protokoll – A család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer folyamatairól. (2025.)
<https://szocialisportal.hu/csalad-es-gyermekjoleti-szolgaltatasok-szakmai-szabalyzo-dokumentumai/>
- A család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer működésének és működtetésének szabályairól szóló módszertani útmutató (2024.)
<https://szocialisportal.hu/csalad-es-gyermekjoleti-szolgaltatasok-szakmai-szabalyzo-dokumentumai/>
- Protokoll – A gyermekvédelmi gondoskodáshoz kapcsolódó család- és gyermekjóléti szolgáltatások folyamatairól. (2017.)
<https://szocialisportal.hu/csalad-es-gyermekjoleti-szolgaltatasok-szakmai-szabalyzo-dokumentumai/>
- Módszertani útmutató – A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan. (2017.)
<https://szocialisportal.hu/csalad-es-gyermekjoleti-szolgaltatasok-szakmai-szabalyzo-dokumentumai/>
- A család- és gyermekjóléti szolgáltatás keretében biztosított szociális segítő munka folyamatairól szóló módszertani útmutató – CSALÁDSEGÍTÉS. (2025.)
<https://szocialisportal.hu/elkeszult-a-csalad-es-gyermekjoleti-szolgaltatas-kereteben-biztosított-szociális-segítő-munka-folyamatairól-szolo-modszertani-utmutato-csaladsegites/>
- Szakmai ajánlás az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez. (2018.)²
<https://szocialisportal.hu/szakmai-ajanlas-szociális-segítő-tevékenység-bevezetesehez/>
- Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység módszertani útmutatója. (2022.)³
<https://szocialisportal.hu/wp-content/uploads/2022/10/Az-ovodai-es-iskolai-szociális-segítő-tevékenység-modszertani-utmutatoja-2022..pdf>
- Gyermekvédelmi jelzőrendszeri készenléti szolgálata – speciális szolgáltatást biztosítók- számára szakmai ajánlás (2019.)
<https://szocialisportal.hu/szakmai-ajanlas-a-gyermekvedelmi-jelzorendszeri-keszenleti-szolgalat-mukodteteserol/>

² Különösen 6.2. fejezet: Az óvodai és iskolai szociális segítő szakember és a család- és gyermekjóléti szolgálatok és központok kapcsolata.

³ Különösen 5.2. fejezet: Az óvodai és iskolai szociális segítő szolgálat együttműködése a család- és gyermekjóléti központtal és a család- és gyermekjóléti szolgálatl.

- Útmutató a konfliktuskezelési eljárások lehetőségeiben családsegítőknek, esetmenedzsereknek. Fókuszban a mediáció, mint alternatív konfliktuskezelési eljárás. (2022.)
<https://szocialisportal.hu/utmutato-a-konfliktuskezelesi-eljarasok-lehetosegeiben-csaladsegitoknek-esetmenedzsereknek-fokuszb-an-mediacio-mint-alternativ-konfliktuskezelesi-eljaras/>
- Útmutató – Utcai (lakótelepi) szociális munka biztosítása a család- és gyermekjóléti központokban (2022.)
<https://szocialisportal.hu/utmutato-utcai-lakotelepi-szocialis-munka-biztositasa-a-csalad-es-gyermekjoleti-kozpontokban/>
- Protokoll a konvergencia-régióban működő család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok, valamint a regionális diszpécserszolgálatok krízisidőszakban történő együttműködésére. (2022.)
<https://szocialisportal.hu/wp-content/uploads/2022/11/Futetlen-ingatlanokban-elok-krizisidoszakban-torteno-ellatasnak-protokollja.pdf>
- A fogyatékoságügyi tanácsadás szolgáltatás módszertani útmutatója (2023.)
<https://szocialisportal.hu/elkeszult-a-fogyatekosagugyi-tanacsadas-szolgaltatas-modszertani-utmutatoja/>
- Fogalomtár a család- és gyermekjóléti szolgálatok és központok feladataihoz kapcsolódóan. (lezárva: 2016. június 30.)
<https://szocialisportal.hu/fogalomtar-csalad-es-gyermekjolei-utmutatok/>
- Esetnapló (2025.)
<https://szocialisportal.hu/valtozik-a-vezetendo-esetnaplo/>
- A szociális diagnózis felvétele és alkalmazása - Gyakran Ismételt Kérdések. (2019.)
<https://szocialisportal.hu/megjelent-a-gyakran-ismetelt-kerdesek-tajekoztato-a-szocialis-diagnozis-felvetelehez-es-alkalmazasah-2/>

A felsorolt szabályozó anyagok elérhetőek a Szociális Ágazati Portálon.
<http://szocialisportal.hu/utmutatok>

3. Az alapszolgáltatásban az esetmunkához, a szociális segítő munkához közvetlenül kapcsolódó, az adminisztrációhoz⁴ használandó, használható dokumentumok

3.1. Általános és az esetvezetéshez kapcsolódó dokumentáció

- *Kötelező adminisztráció:*
 - Ügyfélnyilvántartás⁵;
 - Veszélyeztetett gyermek esetén a Gyvt. szerinti nyilvántartási kötelezettség a GYVR-ben teljesítendő⁶;
 - GYVR – törzsadat alrendszer és az értékelő és tervező alrendszer;
 - Tájékoztatási nyilatkozat⁷;
 - Központi Elektronikus Nyilvántartás a Szolgáltatást Igénybe vevőkről (a továbbiakban: KENYSZI⁸);
 - Együttműködési megállapodás, amely a NMr. 8. § (2) bekezdése alapján készül;
 - Esetnapló⁹;
 - KSH Országos Statisztikai Adatgyűjtő Program kérdőíve (továbbiakban: OSAP);
 - Emlékeztető esetmegbeszélésről/esetkonferenciáról¹⁰;
 - Iktatási rendszer.
- *Nem kötelező, de javasolt adminisztráció:*
 - Az igénybevétel adminisztrációjára használt dokumentum, vagy elektronikus felület (továbbiakban: Forgalmi napló).

Az első interjú – szükségletfelmérés során az ügyfél általános tájékoztatást kap a család-és gyermekjóléti szolgáltatásról:

- az ellátás céljáról, elemeiről, feltételeiről, tartalmáról;
- az igénybevevőre vonatkozóan vezetett nyilvántartásokról (Ügyfél nyilvántartás, KENYSZI, GYVR);
- panaszjoga gyakorlásának módjáról, jogorvoslatról;
- az intézmény házirendjéről (ha van);
- az ellátás megkezdésének időpontjáról;
- az ellátotti jogviszony megszűnésének eseteiről;
- várható eredményéről, joghatásokról;

⁴ Ez alatt nem értendő az adatkezelési tájékoztató, mert e tájékoztató esetében a honlapon való közzététel is elfogadott.

⁵ A Gyvt. 139. § alapján vezetendő.

⁶ A Gyvt. 139. § (1e) bekezdése alapján: a 15. § (2) bekezdés a) és c) pontja, valamint a 15. § (3) bekezdése szerinti ellátást nyújtó szolgáltatók az (1) bekezdés a) és b) pontja szerinti adatok tekintetében a nyilvántartási kötelezettségüknek a GYVR-ben történő adatrögzítéssel tesznek eleget.

⁷ A Gyvt. 33. § (2) és (3) bekezdései valamint az NMr. 2. § (5) bekezdése, és a 7/A. § alapján.

⁸ A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi igénybevevői nyilvántartásról és az országos jelentési rendszerről szóló 415/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet alapján. **A KENYSZI vezetése csak és kizárólag azon igénybevevők esetén szükséges, akiknél nem az GYVR-ben történik a feladat adminisztrálása.**

⁹ Az NMr. 8. § (1) bekezdés b) pontja alapján **a szociális vagy mentálhigiénés problémák vagy egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok esetében kell vezetni.**

¹⁰ NMr. 9. § (1) bekezdés i), j) pontjai.

- az önkéntes igénybevételeiről, illetőleg a nem megfelelő együttműködés következményeiről, továbbá az ellátás kötelező igénybevétele elrendelésének esetéről;
- az ellátás térítésmentes igénybevételeiről;
- az ellátott jogait és érdekeit képviselő ellátottjogi, gyermekjogi képviselőről és elérhetőségéről;
- a család- és gyermekjóléti központ speciális szolgáltatásairól, szociális diagnózisról;
- összeférhetetlenség, elfogultság szabályairól.

A tájékoztatást minden esetben meg kell adni ugyanazzal az adattartalommal akkor is, ha a szakmai tevékenység az első interjú kapcsán tett intézkedéssel lezárható és akkor is, ha nem zárható le.

A tájékoztatás megtörténtéről az igénybevevő, törvényes képviselő írásban nyilatkozik.

3.2. Esetdossier tartalma¹¹

- Tájékoztatás/adatkezelési tájékoztató;
- Együttműködési megállapodás;
- Esetnapló;
- Veszélyeztetett gyermek esetén a GYVR-ben keletkezett adatlapok kinyomtatott, aláírt oldalai;
- Emlékeztető esetmegbeszélésről, esetkonferenciáról;
- Jelzés, jelzőlap, visszajelzés a megtett intézkedésekről;
- Bejövő-kimenő iratok iktatott másolata (pl. levelezések, megkeresések, szakvélemények, jegyzőkönyvek, határozatok, végzések, értesítések érdemi döntések véglegessé válásáról, bírósági döntések, stb.);
- Veszélyeztetett gyermek esetén egészségügyi lap.

Amennyiben gyermek veszélyeztetettsége nem áll fenn és az esetvezetés adminisztrációja az Esetnaplóban történik, indokolt azt folyamatosan, elektronikusan vezetni, ezért kinyomtatott formában csak pl. esetátadás, esetlezárás, vagy ellenőrzés esetén kerül az esetdossierbe. Az Esetnapló részeként készített cselekvési tervnek a kinyomtatott és aláírt formáját csatolni kell.

Csoportmunka esetén szükséges dokumentáció vonatkozásában lásd 7.5. A csoportmunkára irányuló dokumentáció című alfejezetet.

3.3. A család- és gyermekjóléti központ által a család- és gyermekjóléti szolgálat helyszínén, illetve ellátási területén nyújtott speciális szolgáltatások dokumentációja

- Kapcsolattartási ügyelet dokumentációja: folyamatosan vezetett táblázatos adattartalom, nyilatkozatok, megállapodások, döntések.
- Készenléti szolgáltatás dokumentációja: folyamatosan vezetett táblázatos adattartalom, és a hívásfelvételi adatlap.¹²

¹¹ A GYVR bevezetését követően a veszélyeztetett gyermekkel összefüggő esetkezelés vonatkozásában előírt adminisztráció a GYVR felületen történik. Papíralapú, továbbá azon dokumentumok esetében, melyek tekintetében azt jogszabály, illetve szakmai szabályozó előírja, az esetdossier vezetése – a GYVR mellett – a továbbiakban is elvárt szakmai tevékenység.

¹² A gyermekvédelmi jelzőrendszeri készenléti szolgálat szakmai ajánlásának 1. és 2. sz. mellékletei.

- Utcai szociális munka dokumentációja: munkanapló, feljegyzések.¹³
- Kórházi szociális munka dokumentációja: terepnapló, feljegyzések.
- Tanácsadáshoz kötődő dokumentáció jogász, pszichológus, fejlesztőpedagógus, családterapeuta, hátralékkészítő, mentálhigiénés, stb. szakember esetében:
 - Egyes speciális szolgáltatások esetében (pl. pszichológiai tanácsadás, jogi tájékoztatásnyújtás, családterápia, stb.) javasolt „irányító lap”¹⁴ alkalmazása, amellyel a családsegítők és az esetmenedzserek javasolják és indokolják a szolgáltatás igénybevételének szükségességét.
 - Esetnaplóban rögzítetten a javasolt tanácsadás, a megjelenés ténye, időpontja – *a családsegítő vezeti azon eseteknél, ahol a GYVR nem vezetendő.*
 - Amennyiben gyermek veszélyeztetettsége kapcsán a cselekvési/intézkedési tervben foglaltak alapján biztosítják a szolgáltatást, akkor a GYVR felületén a *Központ asszisztense szerepkörrel rendelkező személy* tudja berögzíteni: az intézkedés dátumát, a speciális szolgáltatást, mint intézkedés módját, a speciális szolgáltatás típusát értékkészletből tudja kiválasztani, vagy az „egyéb” érték jelölése mellett beírható a speciális szolgáltatás, valamint jelölni tudja, hogy mely igénybevevőket érint a szolgáltatás, és az intézkedés leírásánál röviden össze tudja foglalni az ügy szempontjából fontos információkat a családsegítő számára.
 - Tevékenységi napló: időpont, ügyfél neve, megjelenés ténye, szükséges telefonos egyeztetés, megbeszélte téma (utalásszerűen rögzítetten, a kifejtés a speciális tanácsadáshoz kapcsolódó dokumentáció szerint történik, tekintettel a titoktartási kötelezettségre) *a tanácsadó vezeti.*
 - Speciális tanácsadáshoz kapcsolódó dokumentáció – *a tanácsadó vezeti a helyben szokásos módon.* A dokumentációnak meg kell felelnie, hogy a család- és gyermekjóléti központ indokolt esetben a gyermekvédelmi hatósági intézkedés kezdeményezésére, illetőleg a javaslatételre vonatkozó feladatainak, vagy a hatósági jogkört gyakorló szerv (pl. rendőrség, ügyészség), vagy a bíróság kérésére történő tájékoztatásnyújtásnak eleget tudjon tenni.
- Mediációhoz kötődő dokumentáció: közvetítői eljárást javasoló adatlap, folyamatosan vezetett táblázatos adattartalom, tájékoztató, nyilatkozatok, megállapodások¹⁵, döntések.

¹³ Útmutató az utcai (lakótelepi) szociális munka biztosítása a család- és gyermekjóléti központokban című szakmai anyag 21-23. oldalai alapján.

¹⁴ Lásd 1. számú melléklet.

¹⁵ Útmutató a konfliktuskezelési eljárások lehetőségeiben családsegítőknek, esetmenedzsereknek című útmutató 2. sz. melléklet szerinti Közvetítői eljárást javasoló adatlap, a 3. sz. melléklet szerinti Megállapodás közvetítői (mediatori) segítség igénybevételéről és a 4. sz. melléklet szerinti Tájékoztató a közvetítői eljárásról.

4. Gyermek veszélyeztetettsége és szociális segítő munka

A gyermekjóléti szolgáltatás keretében nyújtott szociális segítő munka középpontjában a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének, családban történő nevelésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése, illetőleg a már kialakult veszélyeztetettség megszüntetése áll.

A **gyermek veszélyeztetettsége** olyan, a gyermek vagy más személy által tanúsított magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely **a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.**¹⁶

A **veszélyeztetettség alapesetei széles kört ölelnek fel.**(Ezekben az esetekben a veszélyeztetettség a szülő, törvényes képviselő önkéntes együttműködése eredményeképpen a család- és gyermekjóléti szolgáltatás keretében többnyire kezelhető; ritkábban szükséges a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó, a gyermek vér szerinti családjában történő nevelkedését ugyanakkor nem érintő – tehát a gyermek családból való kiemelését nem indokoló – gyermekvédelmi hatósági intézkedés (védelembé vétel).

A Gyvt. 130/A. § (3) bekezdése értelmében „[a] **gyermeket súlyosan veszélyeztető oknak minősül**

a) egyéb jelzés hiányában is, ha a gyermeket gondozó szülő, más törvényes képviselő megtagadja az együttműködést az egészségügyi alapellátást nyújtó szolgáltatóval – háziorvossal, házi gyermekorvossal, védőnővel –, illetve a gyermek gondozása tekintetében a bölcsődei ellátást nyújtó szolgáltatóval, köznevelési intézménnyel, illetve szakképző intézménnyel,

b) ha a gyermek ellátására az 51. § (5) és (10) bekezdése alapján krízisközpontban vagy titkos menedékházban kerül sor.”

Az idézett törvényi meghatározás mellett, a **gyermek veszélyeztetettségének „súlyos” esetei** is széles – bár a veszélyeztetettség alapeseteihez képest szűkebb – skálán mozognak. A **gyermek súlyos veszélyeztetettsége nem csupán a gyermek egészséges fejlődésének akadályozását, akadályozottságát jelenti, hanem átmeneti, tartós vagy visszafordíthatatlan sérülésének magas kockázatával fenyeget.** A súlyos veszélyeztetettség megítélése és értékelése – a veszélyeztetettség enyhébb eseteihez hasonlóan – a gyermeket veszélyeztető tényezők feltárásán, az észlelő- és jelzőrendszer tagjaival való együttműködésen alapul. **Súlyos veszélyeztetettség gyanúja esetén javasolt esetkonferencia megszervezése.**

A gyermek súlyos veszélyeztetettsége a szülőnek, törvényes képviselőnek felróható okból (pl. a segítő szakemberekkel történő önkéntes együttműködési készségének hiánya; a gyermeknek ártó szándékos viselkedése vagy gondatlansága miatt) a család- és gyermekjóléti szolgáltatás önkéntes igénybevételével az esetek többségében nem szüntethető meg, ezért szükséges és indokolt a gyermekvédelmi hatósági beavatkozás:

- a súlyos veszélyeztetettség **kevésbé kockázatos eseteiben a gyermek védelembé vételével**, amikor is a gyermek veszélyeztetettsége az alapellátások önkéntes igénybevételével nem megszüntethető, de alapos okkal feltételezhető, hogy a gyermek

¹⁶ Gyvt. 5. § n) pont.

egészséges fejlődése a családi környezetben segítséggel biztosítható, ugyanakkor kötelezi a szülőt, törvényes képviselőt a család- és gyermekjóléti szolgáltatás igénybevételére;

- **súlyosabb, illetve azonnali intézkedést szükségessé tevő esetekben a gyermek nevelésbe vételével vagy ideiglenes hatályú elhelyezésével** – azaz a vér szerinti családból történő kiemeléssel.

A kiemelt veszélyeztető okra utaló körülmények a gyermek veszélyeztetettségének alap- és súlyosabb eseteihez képest külön kategóriát képeznek, mégpedig egyrésről azok tételes jogszabályi rögzítettségéből, másrésről – azokkal összefüggésben –, a gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszeri tag jelzési vagy kezdeményezési, továbbá a család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltató munkatársának vagy a gyámhatóság ügyintézőjének a jelzés vagy a kezdeményezés vizsgálatának megkezdésére vonatkozó kötelezettsége határidőben történő teljesítésének elmulasztása esetén a büntetőjogi szankció kilátásba helyezéséből fakadóan.¹⁷ **A kiemelt veszélyeztető okra utaló körülmények a gyermek veszélyeztetettségének legspecifikusabb esetei, melyeket a Gyvt. alapján az NMr. 11/A. § rögzít.**

A család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtónak a kiemelt veszélyeztető okra utaló körülmény jelzése esetén is meg kell győződnie arról, hogy a jelzés nem alaptalan, következésképpen a gyermek veszélyeztetettségét fel kell tárnia és *amennyiben a kiemelt veszélyeztető ok gyanúja igazolódik, a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedést* (pl. védelembe vétel, ideiglenes hatályú elhelyezés, nevelésbe vétel) **kell kezdeményeznie.**

¹⁷ Gyvt. 17. § (4a)-(4c) bekezdések.

Fentiek alapján az alábbi táblázatban néhány példán keresztül összefoglaljuk a gyermek veszélyeztetettségének fokozatait:

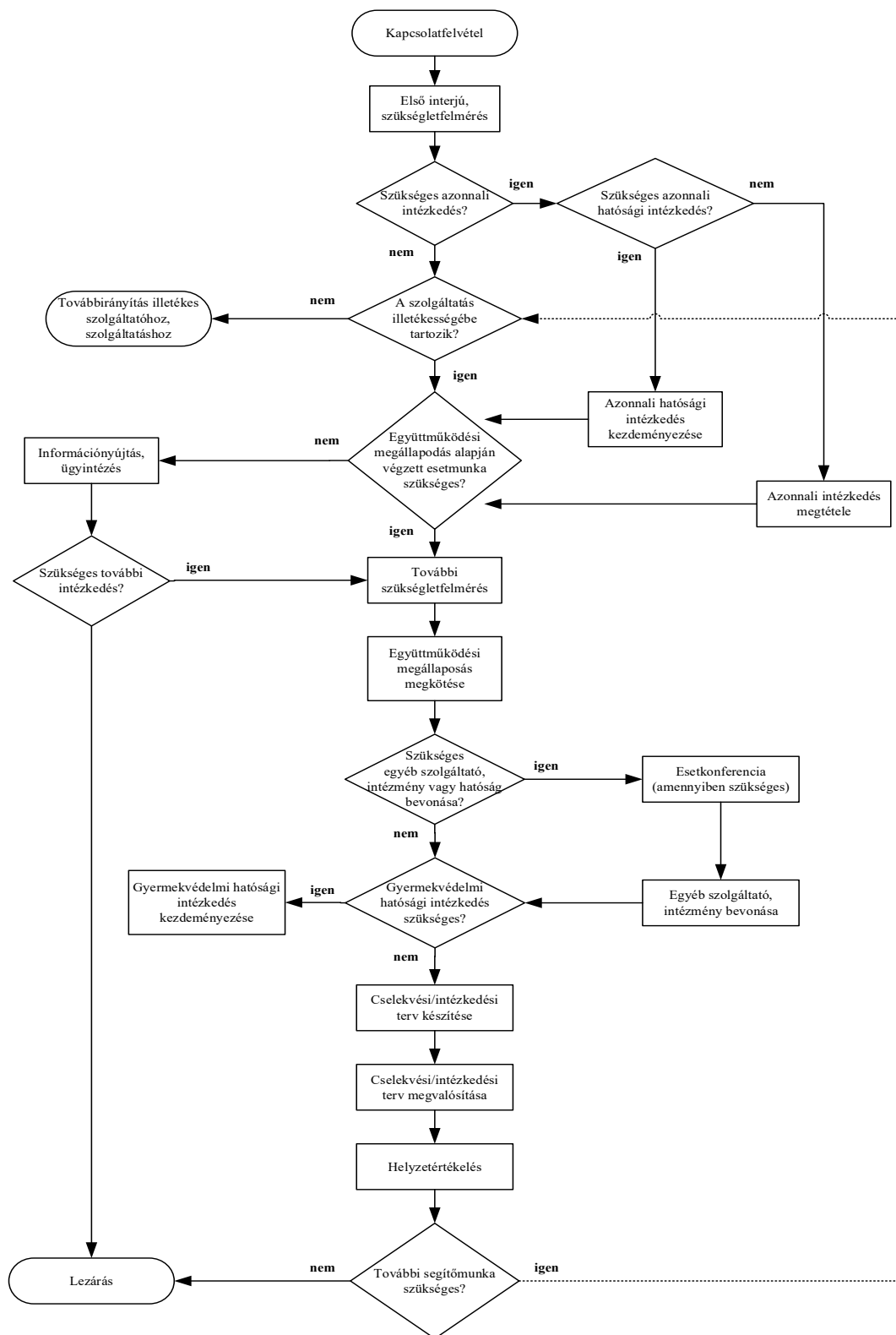
Kategória	Veszélyeztető tényező	Leírás
<i>A szülő, törvényes képviselő alapellátás keretében történő együttműködésével a probléma az esetek többségében kezelhető.</i>	Anyagi és lakhatási nehézségek.	Átmeneti jövedelemhiány, alacsony jövedelem, tartós munkanélküliség (ha a szülő együttműködő). Lakás túlszűfolttsága, kisebb közüzemi tartozások, nem életveszélyes műszaki hiányosságok.
	Nevelési problémák és családi konfliktus.	Szülői kompetenciák hiánya, következetlen nevelés, ismerethiány a gyermek fejlődéséről. Szülők közötti konfliktusos kapcsolat (amennyiben a gyermek nincs közvetlen veszélyben) és a szülők nyitottak az együttműködésre, mediációra.
	Tanulási és magatartási zavarok.	Tanulási, teljesítmény- vagy enyhe magatartászavar gyanúja. Igazolatlan hiányzások száma nem éri el a gyermekvédelmi hatósági intézkedés szükségességének jogszabályi mértékét. Beilleszkedési nehézségek az óvodában/köznevelési- vagy szakképző intézményben. Kortárs konfliktusok kezelése iskolai keretek között.
	Enyhe elhanyagolás jelei.	Nem megfelelő táplálkozás (minőségi és nem mennyiségi éhezés), ruházat hiányosságai (időjárásnak nem megfelelő).

<p><i>Súlyos veszélyeztetettség. A probléma az esetek többségében kizárólag a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés keretében kezelhető.</i></p>	<p>Egészségügyi elhanyagolás.</p>	<p>Kötelező védőoltások beadatásának elmaradása, kötelező szűrővizsgálatok megtagadása. Együttműködés nyílt megtagadása a védőnővel/háziorvossal. Higiénés viszonyok tartós romlása, amely az önkéntes együttműködés és/vagy a szakember arra irányuló figyelemfelhívása ellenére sem javul.</p>
	<p>Oktatási kötelezettség súlyos mulasztása.</p>	<p>Magas számú igazolatlan hiányzás (óvodakötelezettség, tankötelezettség megszegése, az igazolatlan hiányzások száma eléri vagy meghaladja a gyermekvédelmi hatósági intézkedés szükségességének jogszabályi mértékét). A szülő passzivitása, háritása vagy a probléma bagatellizálása a pedagógiai jelzésekre.</p>
	<p>Magatartási problémák és deviancia.</p>	<p>Rendszeres csavargás. Kriminalizálódó baráti kör, antiszociális viselkedés. Gyermek alkohol- vagy drogfogyasztása.</p>
	<p>Veszélyeztető lakókörnyezet.</p>	<p>Balesetveszélyes udvar vagy lakás (pl. fedetlen kút, omlásveszély, veszélyes állatok), amit a szülő önként nem hárít el. Kikapcsolt közművek (víz, villany, fűtés hiánya), ha a szülő nem tesz lépéseket a szolgáltatás visszakapcsolásért.</p>
	<p>Szülői alkalmatlanság és pszichés ártalmak.</p>	<p>Szülői elidegenítés (PAS). A gyermek és a különélő, kapcsolattartásra jogosult szülő közötti kapcsolattartás akadályozása, az elmaradt kapcsolattartást a gyermeket gondozó szülő nem pótolja. A szülő, törvényes képviselő kezeletlen pszichés betegsége vagy funkcionáló szenvedélybetegsége, ami a gyermek nevelését akadályozza.</p>

<p><i>Kiemelt veszélyeztető ok. Azonnali beavatkozás szükséges.</i></p>	<p>Fizikai bántalmazás.</p>	<p>Verés, ütlegelés, égetés, fojtogatás, rázás, tárgyakkal dobálás, stb. Bántalmazásra utaló külsérelmi nyomok. Bántalmazás közvetlen veszélye. Münchausen by proxy szindróma.</p>
	<p>Szexuális bántalmazás.</p>	<p>Gyermekekkel szembeni szexuális visszaélés, kényszerítés, molesztálás. Pornográf tartalmak készítése a gyermek részvételével, bevonásával, vagy azok megosztása a gyermekkel. Gyermek bevonása prostitúcióba vagy szexuális cselekmény figyelésébe.</p>
	<p>Közvetlen életveszélyt okozó elhanyagolás.</p>	<p>Gyermek éhezése (súlyos alultápláltság), fagyhalál veszélye (fűtetlen lakás télen). Életmentő orvosi beavatkozás vagy gyógyszeres kezelés megtagadása.</p>
	<p>Felügyelet teljes hiánya.</p>	<p>A gyermek felügyelet nélkül hagyása, vagy tartósan alkalmatlan (pl. ittas, demens) személyre bízása. Szülők hirtelen akadályoztatása (pl. letartóztatás, őrizetbe vétel) esetén a gyermek magára maradása.</p>
	<p>Bűnözés és súlyos környezeti ártalom.</p>	<p>Gyermek kényszerítése, bevonása bűncselekmény megvalósításába. Drogkereskedelem vagy kábítószer-előállítás a lakásban a gyermek jelenlétében. Családon belüli erőszak (akkor is, ha az erőszak nem a gyermekre irányul, de annak szem-, illetve fültanúja).</p>

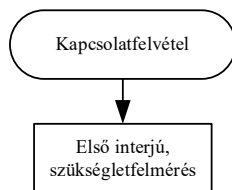
5. A szociális segítő munka igénybevételének folyamata

5.1. Esetkezelés keretében végzett szociális segítő munka

1. számú ábra: A szociális segítő munka igénybevételének folyamata

5.1.1 Kapcsolatfelvétel az ügyféllel, érintett személlyel

2. számú ábra: Kapcsolatfelvétel

Módja szerint

- önkéntes megkereséssel, amikor az ügyfél keresi fel a szolgáltatót a problémájával,
- irányítottan: a szolgálathoz irányítják az ügyfelet
 - kötelező jelleggel (pl. határozat¹⁸ alapján),
 - jelzés útján (jelzőrendszeri tag, állampolgár, gyermekek érdekeit képviselő társadalmi szervezet által),
 - delegálással (más szolgáltató által).

Formája szerint

- szóban (személyes, telefonos megkeresés, melyet írásban is rögzíteni kell később küldött jelzésben, de mindenképp szükséges a szóbeli fogadást végző által írásban, iktatott feljegyzéssel dokumentálni),
- írásban (levél, e-mail, hivatali kapu/cégkapu).

Cselekvések a közvetlen kapcsolatfelvétel előtt

Tisztázandó a megadott személyes adatok alapján: új/régi ügyfél.

- Új ügyfél:
 - személyes megkeresés esetén az ügyeletes családsegítő fogadja az ügyfelet, vagy
 - írásbeli kapcsolatfelvétel, illetve jelzés esetén a kijelölésre került, a további szociális munkáért felelős családsegítő foglalkozik az esettel.
- Régi ügyfél esetén előzménykeresés a szolgálat dokumentumaiban:
 - Aktív eset: családsegítőhöz delegálás vagy személyes megkeresés/kriszise esetén ügyeletes családsegítő foglalkozik vele (ha a szociális segítő munkáért felelős családsegítő nem elérhető);
 - Lezárt eset: előzmények előkeresését követően családsegítő kijelölése, vagy személyes megkeresés esetén ügyeletes családsegítőhöz irányítás vagy kriszise esetén ügyeletes családsegítő foglalkozik vele.
- A GYVR-ben nyitott (kiszignált) jelzés esetén az előzmények feltárása érdekében az új és régi (lezárt) ügyfélnél egyaránt indokolt a GYVR-ben rögzített előzmények áttekintése, továbbá a gyermek és családja részére korábban család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtóval történő konzultáció.

Cselekvések a kapcsolatfelvétel során

- levélben történő megkeresés, vagy

¹⁸ Gyer. 85. § (2) bekezdése.

- telefonos megkeresés, időpont egyeztetés, találkozó helyének és idejének megbeszélése, vagy
- személyes felkeresés a megadott címen;
- sikertelen kapcsolatfelvétel esetén, értesítő levél az ügyfélnek; a jelzést tevő megkeresése, adatok egyeztetése (ha lehetséges).
- **Jelzés esetén lásd Protokoll – A család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer folyamatairól (2025.) 4. fejezete.**

Sikeres kapcsolatfelvétel utáni mérlegelés

- Szükség van azonnali beavatkozásra?
- A szolgáltatás feladatkörébe és illetékességébe tartozik a hozott probléma?

Kapcsolatfelvétel dokumentáció

- *Az igénybevevő (gyermek, törvényes képviselő) bevezetése a család- és gyermekjóléti szolgálat ügyfélnyilvántartásába.*

felelős: az esetet felvevő családsegítő, vagy szociális asszisztens

határidő: haladéktalanul

- *Tájékoztatási nyilatkozat aláírása (személyes találkozással történt kapcsolatfelvétel esetén).*

felelős: családsegítő

határidő: az első találkozáskor

- *Írásbeli jelzés iktatása, szignálása, során figyelembe kell venni azt, hogy az adott jelzés gyermek veszélyeztetettségére irányul-e, továbbá a gyermek esetén van-e az adott intézménynél előzménye a GYVR-ben.*

felelős: szakmai vezető, szociális asszisztens

határidő: azonnali intézkedést igénylő esetben haladéktalanul, vagy a jelzés beérkezését követő 1 munkanapon belül

- *A gyermek veszélyeztettségéről szóló jelzés/feljegyzés esetén a gyermek adatainak keresése, rögzítése, ellenőrzése a GYVR törzsadat alrendszerében¹⁹, a jelzés adatainak rögzítése és a jelzés/jelentkezés adatlap feltöltése a GYVR tervező és értékelő alrendszerébe.*

felelős: családsegítő

határidő: azonnali intézkedést igénylő esetben haladéktalanul, vagy a jelzést, jelentkezést követő 7 napon belül²⁰

¹⁹ A gyermek GYVR-ben történő rögzítéséhez szükséges adatok hiányában papír alapon kell a jelzést és a hozzá tartozó feljegyzést megőrizni. **Az adatok hiánya nem mentesíti a családsegítőt a jelzés feltárásának feladatától.**

²⁰ A jelzés 7 napon belüli rögzítése akkor kötelező, ha minden adat rendelkezésre áll a rögzítéshez, egyébként az adatok beszerzését követően azonnal.

- Minden írásban érkezett jelzésre a jelzést tevő felé választ kell küldeni!
A visszajelzés tartalmát meghatározza a jelző kompetenciája. Amennyiben a jelzés magánszemélytől érkezett, a visszajelzés csak a jelzés fogadásának tényét és a kapcsolatfelvétel megvalósulását tartalmazza.

Amennyiben a jelzést tevő egy háztartásban él a jelzésben érintett személlyel és hozzátartozóival, a visszajelzést úgy kell megtenni, hogy a jelzést tevő személye védve legyen (pl. szóban személyesen, vagy személyesen átadott tájékoztatás során).

felelős: családsegítő, szakmai vezető

határidő: a kapcsolatfelvételt követően, de legkésőbb az első interjútól számított 15 napon belül (sikertelen kapcsolatfelvétel esetén a jelzés beérkezésétől számított 15 napon belül)

- A gyermek veszélyeztetettségéről szóló jelzésre történő visszajelzés dátumát a GYVR-ben rögzíteni kell, a visszajelzés tényét és az azt igazoló dokumentumot fel kell tölteni.

felelős: családsegítő

határidő: a kapcsolatfelvételt követően, de legkésőbb az első interjútól számított 15 napon belül

- Zárt adatkezelés²¹ esetén intézkedni kell a bejelentő adatainak a gyermek irataitól történő elkülönített kezeléséről.

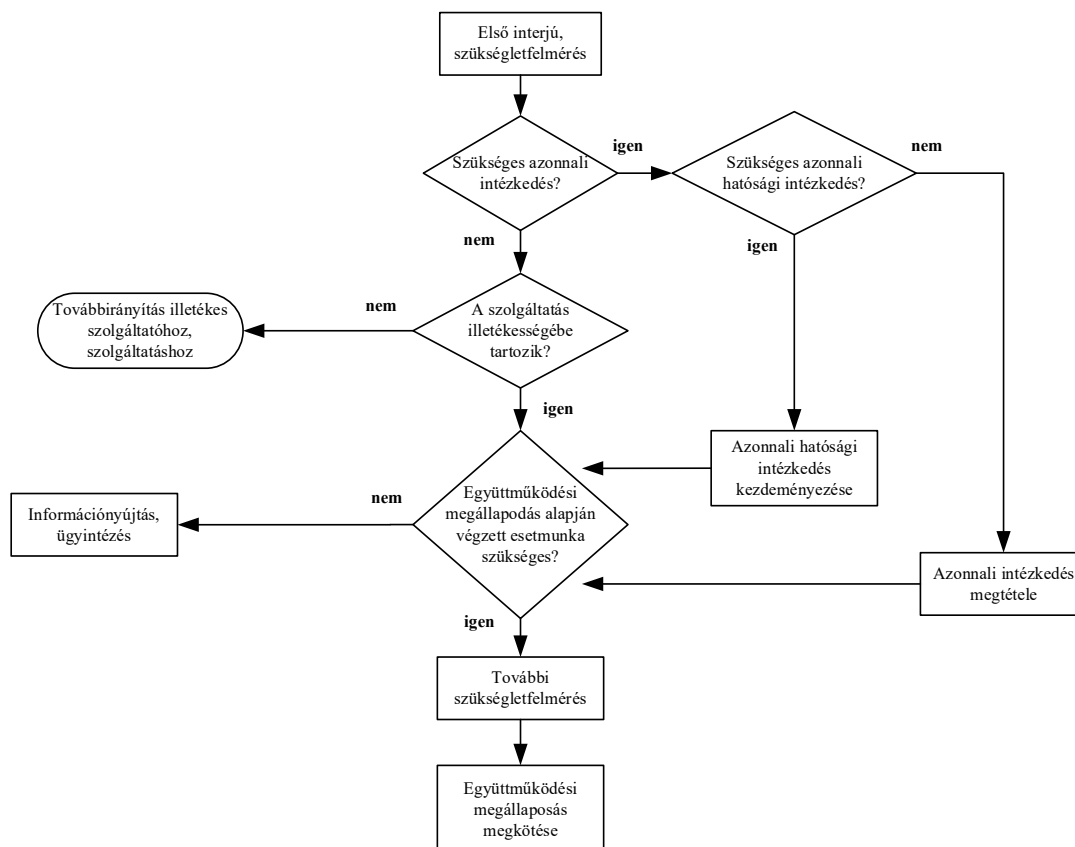
Zárt adatkezeléssel érintett irat esetén a bejelentő adatait az iratbetekintésre jogosult nem ismerheti meg, illetve a bejelentés tartalmából sem szabad, hogy következtetni tudjon a bejelentőre.

felelős: családsegítő, szakmai vezető

határidő: haladéktalanul

²¹ Gyvt. 17. § (2a) bekezdése értelmében a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltató és a gyámhatóság a gyermek bántalmazása, elhanyagolása miatt jelzést vagy kezdeményezést tevő intézmény, személy adatait erre irányuló külön kérelem hiányában is zártan kezeli.

5.1.2. Első interjú – szükségletfelmérés

3. számú ábra: Első interjú – szükségletfelmérés

Az első interjú célzott beszélgetés, a feltárás, a megismerés módszere, az együttműködés eszköze.

Formái lehetnek: az információs interjú (feltáró, leíró jellegű a kliensszituáció megértése érdekében), a diagnosztikus interjú (milyen szolgáltatásra van szükség), a beavatkozó interjú (krízis interjú, az igénybevevő segítése a változtatás érdekében). Az alkalmazott beszélgetés során az egyes formai elemek nem feltétlenül különülnek el egymástól, és nem képeznek merev kategóriát.

Az első interjú lebonyolítható a szolgálat helyiségében, illetve a család otthonában.

Az első interjú célja

- kapcsolat kiépítése az igénybevevővel,
- problémáinak megismerése,
- támogató légkör megteremtése.

A megfelelő segítségnyújtáshoz számos információ szükséges, amit az interjúkészítés során tud beszerezni a segítő. A problémák feltárásához és az ügy részleteinek megismeréséhez lehet, hogy több alkalomra van szükség. Az első interjú alkalmával történik meg a kapcsolat kialakítása és a segítő munka megalapozása. Ez a folyamat a kapcsolat alapja a segítő tevékenységben, melynek során interakciót kezdeményez az interjú készítője. Az interjú során az igénybevevő elmondja a nehézségeit, a segítő megfigyel és befogad (narráció és nyitott,

tisztázó kérdések). Amennyiben megoldási alternatíva merül fel, a segítő azt visszakérdezéssel megerősíti.

Az első interjú tartalma

Az első interjú az igénybevevő problémáinak megismerésére, és annak feltárására törekszik, hogy a személyiségében milyen működési mechanizmusokra, deficitekre lehet számítani, amelyek a probléma kialakulásához vezettek, valamint segítséget nyújt a megoldási stratégia kidolgozásához.

Az interjú kapcsán az igénybevevő élettörténetéről, problémáiról összegyűjtött ismeretek rendszerezése, strukturálása, a bizonytalan részletek tisztázása, pontosítása, valamint további releváns információk pótlása valósul meg.

A segítő feltárja és az igénybevevővel közösen megfogalmazza a problémát a következő kérdések mentén:

Mi? Mit? Miért? Kivel? Meddig? Miből? Mióta?

A segítő értelmezi az elhangzott információkat, és szerkezetbe rendezve foglalja össze a problémát – helyzetelemzést végez. A segítő az igénybevevővel közösen előzetes rangsort állít fel.

A megoldás irányába mutató lehetőségek számba vétele során a segítő feltárja az erőforrásokat, és az igénybevevő erősségeire helyezi a hangsúlyt. (Ekkor a segítő az egyén belső erőforrásait kutatja, emellett külső családi és hozzátartozói támaszt keres, továbbá intézményi és szakemberek által nyújtható támogató rendszerek felkutatásában nyújt segítséget az igénybevevő számára.) Hangsúlyt kell fektetni az ügyfél kapcsolati tőkéjének feltárására, melyre lehetőséget biztosít az ecomap és a genogram²² készítése.

Ecomap: személyes kapcsolatok, összességében a kapcsolatrendszer feltérképezése, /Ecomap szemléltetése kapcsolati háló felrajzolásával/.

Genogram: A család több generációra kiterjedő kapcsolatrendszerének feltérképezése, mely kiindulópont a családtörténet felvázolásához, családi kapcsolatok, kötődések, család dinamika megismeréséhez.

Kérdés, hogy a hozott probléma az intézmény adott keretein belül megoldható-e, megfelel-e az intézmény profilja, szociális esetmunkára szükség van-e, ha más segítő tevékenység kerül előtérbe? Pl.: egyéni pszichoterápia, pár- vagy családterápia nyújtható-e az intézményen belül vagy más intézményhez kell fordulni?

Az első interjú készítése során

- az igénybevevő általános tájékoztatást kap a család- és gyermekjóléti szolgálatról (ellátás tartalmáról és feltételeiről; az intézmény által vezetett nyilvántartásokról, beleértve a GYVR-ben történő adatrögzítést; az önkéntes igénybevételről, illetőleg a nem megfelelő együttműködés következményeiről, továbbá az ellátás kötelező igénybevétele elrendelésének esetéről; a panaszjog gyakorlásának módjáról; az ellátotti jogviszony megszűnésének eseteiről; az intézmény házirendjéről (ha van); az ellátás térítésmentes igénybevételéről; az ellátott jogait és érdekeit képviselő ellátottjogi és gyermekjogi képviselőről és elérhetőségéről; az összeférhetetlenségről és

²² Az ecomap és a genogram készítése nem feltétlenül az első találkozáskor történik.

elfogultságról); a család- és gyermekjóléti központ speciális szolgáltatásairól, a szociális diagnózisról, a család- és gyermekjóléti szolgáltatás nyújtásával és igénybevételevel kapcsolatos összeférhetetlenségről, elfogultságról;

- össze kell gyűjteni a szolgáltatás igénybevételehez szükséges *alapadatokat*;
- áttekintésre kerül az egyén/család *élethelyzete, a hozott problémák*;
- már ekkor elkezdődik az igénybevevővel együttműködve az ellátás során várható lépések, a teljesítési határidők, a további bevont szakemberek körének tervezése, meghatározása,
- amennyiben felmerül a gyermek veszélyeztetettsége, megkezdődik/folytatódik a *veszélyeztetettség felmérése, feltárása*;
- szükség esetén belső-külső szolgáltatás felé *delegálás* történik.

A fentieknek megfelelően az első interjú elsődleges szükségletfelmérés, melynek során megkezdődik a *problémafeltárás* folyamata is – a hozott, illetve a valós és/vagy nem látszó, de megoldást kívánó probléma. Az igénybevevő élethelyzete, mentális és érzelmi-indulati állapota, a probléma előadása támpontokat kínál a feltáró beszélgetés témaköreire, melyet a segítő szakember pontosító, feltárást segítő, korrekciós kérdései és elemző, értelmező reflexiói segítségével az igénybevevővel egyre mélyülő és dinamikai háttérrel is azonosító módon dolgoznak fel.

Első interjú utáni mérlegelés kérdései

- Azonnali beavatkozást igényel a feltárt probléma?
- A családban élő kiskorú veszélyeztetett-e?
- Az érintett kiskorú családi jogállása rendezett? A vele élő felnőtteknek van szülői felügyeleti joga a gyermek felett? A gyermek és a szülők lakcíme rendezett? A gyermek törvényes képviselőjét a vele egy háztartásban élő szülő vagy más személy látja el?
- A gyermek, család nehézségei a család- és gyermekjóléti szolgáltatás keretében biztosított szociális segítőmunka eszközeivel adekvátan kezelhetők, vagy a segítség egyéb formái szükségesek? Hol és hogyan érhetők el a segítség egyéb formái az igénybevevő számára?
- Milyen jelzőrendszeri tagok, további szakemberek, szolgáltatások vonhatók be, illetve szükséges a bevonásuk a probléma megoldásába?

Döntési pontok

- A szolgáltatás feladatkörébe és illetékességébe tartozik az eset?
- Szükséges további intézkedés?
- Szükséges azonnali intézkedés?
- Szükséges azonnali hatósági intézkedés?
- Az eset az első interjút követően tett intézkedéssel lezárható, vagy együttműködési megállapodás alapján végzett esetkezelés szükséges?
- A gyermek veszélyeztetettségének jelzésének kezelésénél indokolt-e a zárt adatkezelés és mit kell tenni a zárt adatkezelés biztosítása érdekében?
- Be kell vonni más szakembert a szakmai tevékenységbe?

Az első interjúhoz kapcsolódó lehetséges kimenetek

- A. A család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó nem illetékes a szükséglet kielégítésében, a felmerült probléma megoldásában. A családsegítő segítséget nyújt a megfelelő szolgáltatáshoz való hozzájutásban (a szolgáltató, elérhetőségének megadása, szükség szerint az időpont egyeztetés az ügyfél részére).

Kimenet → Továbbirányítás illetékes szolgáltatóhoz, szolgáltatáshoz

- B. A felmerült probléma megoldása nem igényel együttműködési megállapodás alapján végzett esetkezelést.

Kimenet → Információnyújtás, ügyintézés

- C. Krízishelyzetben azonnali beavatkozás, szükség esetén hatósági intézkedés kezdeményezése indokolt.

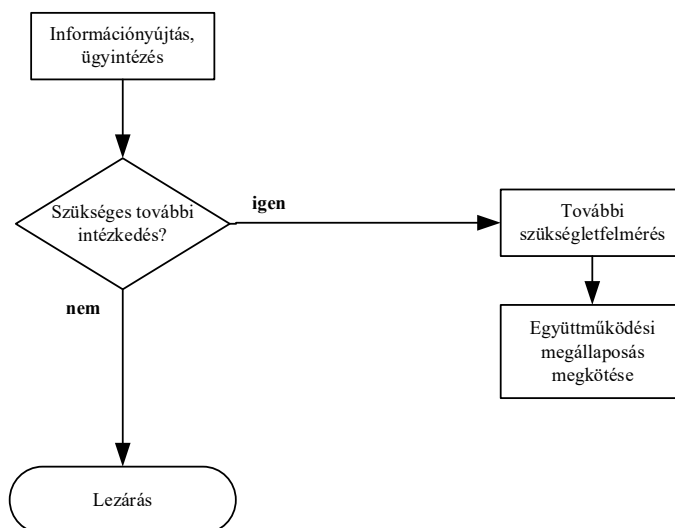
Kimenet 1 → Azonnali intézkedés megtétele, beavatkozás krízis esetén

Kimenet 2 → Azonnali hatósági intézkedés kezdeményezése

- D. A szükséglet kielégítése, a felmerült probléma megoldása érdekében együttműködési megállapodás alapján végzett esetkezelés szükséges.

Kimenet → További szükségletfelmérés → Együttműködési megállapodás megkötése

5.1.3. Információnyújtás, ügyintézés

4. számú ábra: Információnyújtás és ügyintézés

5.1.3.1. Információnyújtás

Személyre, helyzetre szabott általános vagy célzott tájékoztatás ellátásról, szolgáltatásról, a hozzáférés módjáról, az ellátások, szolgáltatások tartalmáról, várható eredményéről, joghatásokról, jogorvoslatról stb.

Az információnyújtáshoz kapcsolódó lehetséges kimenetek

- A. Egyszeri információnyújtás, az igénybevevő szándékának írásos rögzítése (pl. valamilyen kérelem kitöltése, vagy dokumentum elkészítésében segítségnyújtás).
Az igénybevevő önállóan, segítség nélkül képes tovább haladni, nincs szükség további együttműködésre.

Kimenet → Lezárás

- B. Az információnyújtást követően az igénybevevő az ügyintézésben segítséget kér.

Kimenet → Ügyintézés

5.1.3.2. Ügyintézés

Az ügyintézés szakmai tevékenység elsősorban ügyintézésben való közreműködést jelent. Az ügyfél az ügyintézésben (szociális és más ügyek) segítséget kap, mert adott élethelyzetében az ellátások, szolgáltatások hozzáféréseinek, igénybevételének biztosítása szükséges ahhoz, hogy keletkezett szükségleteit kielégítse, feladatait elintézzze.

Ügyintézéssel kapcsolatos cselekvések

- A hozott vagy a feltárt nehézséget okozó élethelyzet definiálása (mi az ügy?).
- A rendelkezésre álló intézmények, anyagi és személyi források, jogi eszközök számbavétele.
- Az ügyszökhöz tartozó feladatok, eljárások lépéseinek azonosítása (pl. támogatott döntéshozatal lehetőségének mérlegelése).

Ügyintézés 1., információszerzés

Az adott ellátásokról, szolgáltatásokról vagy hatóságokról szóló információk beszerzése telefonon, írásban, interneten.

Ügyintézés 2., ügyintézéshez szükséges dokumentumok elkészítésében, kitöltésében való segítségnyújtás

Az adott ellátások, szolgáltatások vagy hatósági intézkedésekhez szükséges beadványok, kérelmek, nyilatkozatok elkészítésében, nyomtatványok kitöltésében segítségnyújtás.

Ügyintézés 3., tovább irányítás

A család- és gyermekjóléti központhoz, egyéb külső szolgáltatáshoz, hivatalhoz, hatósághoz történő irányítás: szóban, írásban (brossúra, tájékoztató anyag felhasználásával)

- A családsegítő tájékoztodik:
 - az ügyintézés tárgykörében (pl. jogosultság feltételeiről);
 - szolgáltató/hivatal/hatóság címéről, nyitvatartási/ügyfélfogadási idejéről, kontakt személy vagy ügyintéző elérhetőségeiről;
- és lehetőség szerint tájékoztatja az ügyfelet a benyújtandó igazolásokról, az ügyintézéshez szükséges iratokról (dokumentumok, igazolások, stb.).
- Az igénybevevő az érintett szolgáltatónál/hivatalban/hatóságnál fog további segítséget kapni (pl. kérelmek kitöltése).

Ügyintézés 4., személyes segítséggel (az igénybevevő állapota, önálló ügyintézési képessége alapján)

- az igénybevevő személyes kísérése más intézményekhez, szolgáltatásokhoz;
- segítségnyújtás a szükséges iratok, dokumentumok, igazolások beszerzésében;
- meghatalmazással az igénybevevő képviselte (pl. leletek, igazolások beszerzése).

Az ügyintézéshez kapcsolódó lehetséges kimenetek

- A.** A családsegítő és az igénybevevő egyszeri személyes találkozása (egyszeri ügyintézés).
Nincs szükség további együttműködésre, és/vagy az igénybevevő a továbbiakban képes az önálló ügyintézésre. Az igénybevevő szándékának írásos rögzítése, ügyintézési folyamat zárása.

Kimenet → Lezárás

- B.** A családsegítő és az igénybevevő többszöri személyes találkozása (ügyintézés többszöri személyes találkozással).
Több találkozást igénylő ügyintézés elindítása családsegítő kijelölésével. Az ügyintézési folyamat végén az igénybevevő szándékának írásos rögzítése, ügyintézési folyamat zárása.

Kimenet → Lezárás

- C.** Az ügyintézés folyamatában, vagy ahhoz kapcsolódóan további problémák, szükségletek merülnek fel, amelynek következtében együttműködési megállapodás alapján végzett esetkezelés szükséges.

Kimenet → További szükségletfelmérés → Együttműködési megállapodás megkötése

Amennyiben az ügyintézés tartalma az együttműködési megállapodás alapján végzett esetkezeléshez kapcsolódik, az ügyintézés egyes résztvevőkenységi elemeit a segítő folyamatban szükség szerint egyszeri vagy többszöri alkalommal is végezheti a családsegítő.

Információnyújtás, ügyintézés dokumentáció

- *Amennyiben a szakmai tevékenység az első interjú kapcsán tett intézkedéssel lezárható, további intézkedés, együttműködési megállapodás alapján végzett esetkezelés nem szükséges:*

- *Az igénybevevő (gyermek, törvényes képviselő) bevezetése a család- és gyermekjóléti szolgálat ügyfélnyilvántartásába (amennyiben még nem került oda bevezetésre).*

felelős: szociális asszisztens, vagy családsegítő

határidő: haladéktalanul

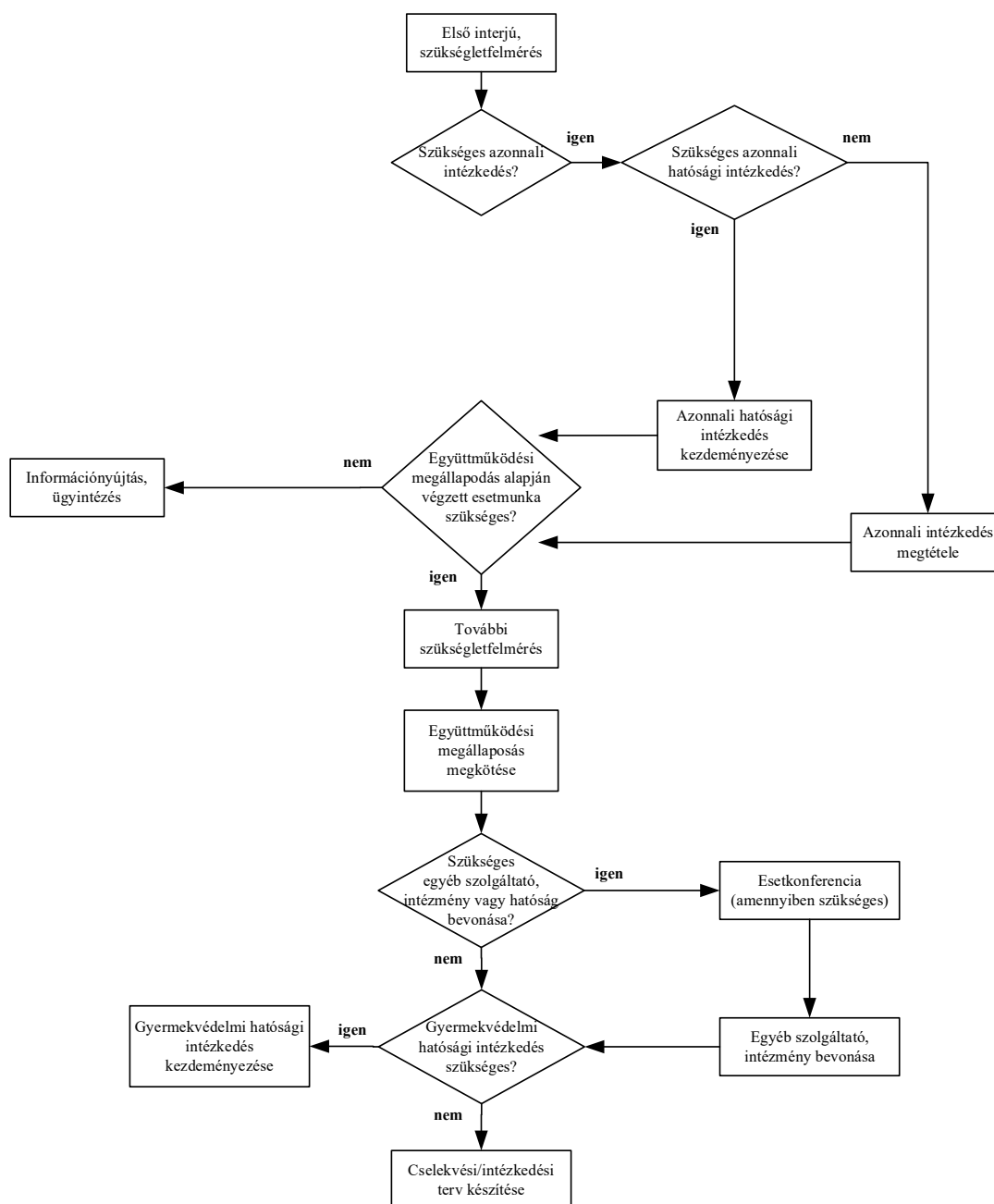
- Tájékoztatói nyilatkozat aláírása (ha ez az első személyes találkozás).

felelős: családsegítő

határidő: haladéktalanul

- Amennyiben **gyermek veszélyeztetettsége nem merül fel**, az igénybevevő és az igénylés adatainak rögzítése a KENYSZI-ben. felelős: szociális asszisztens, családsegítő
határidő: haladéktalanul
 - Feljegyzés készítése
felelős: családsegítő
határidő: az információnyújtást, illetőleg az ügyintézés/ügyintézési folyamatot követően.
 - **Veszélyeztetett gyermek esetén** a GYVR törzsadat alrendszerben a gyermek adatainak rögzítése/aktualizálása. A feltárás során tett lépések vezetése, dokumentumok feltöltése, a feladat befejezése, az egyszeri intézkedések rögzítésének befejezése, véglegesítés.
felelős: családsegítő, szakmai vezető
határidő: haladéktalanul
- Amennyiben a szakmai tevékenység az első interjú kapcsán tett intézkedéssel nem zárható le, további intézkedés és együttműködési megállapodás alapján végzett esetkezelés szükséges:
- Az igénybevevő (gyermek, törvényes képviselő) bevezetése a család- és gyermekjóléti szolgálat ügyfélnyilvántartásába (amennyiben még nem került oda bevezetésre vagy az ügyfélnyilvántartás kiegészítése).
felelős: szociális asszisztens, vagy családsegítő
határidő: haladéktalanul
 - Tájékoztatási nyilatkozat aláírása (ha ez az első személyes találkozás).
felelős: családsegítő
határidő: haladéktalanul
 - Amennyiben **gyermek veszélyeztetettsége nem merül fel**, az igénybevevő és az igénylés adatainak rögzítése a KENYSZI-ben.
felelős: szociális asszisztens, családsegítő
határidő: haladéktalanul
 - **Veszélyeztetett gyermek esetén** a GYVR törzsadat alrendszerben a gyermek adatainak rögzítése/aktualizálása. A feltárás során tett lépések vezetése, dokumentumok feltöltése, kimenetként a tervkészítése választás.
felelős: családsegítő, szakmai vezető
határidő: haladéktalanul

5.1.4. Azonnali intézkedés, beavatkozás krízis esetén

5. számú ábra: Krízis, azonnali intézkedés

A krízis időben lehatárolható és szakaszokra osztható érzelmileg kritikus, feszült, fájdalmas, túlterhelő állapotot jelöl, amikor az egyén olyan, az egyensúlyi állapotot felborító veszélyeztető körülménnyel – vagy annak bekövetkezésének lehetőségével – kénytelen szembenézni, melyet meglévő problémamegoldó készségeivel, megküzdési stratégiáival sem elkerülni, sem megoldani nem képes. A krízishelyzet során a személyiség énvédő mechanizmusai átmenetileg meggyengülnek vagy nem működnek. A kialakult válsághelyzet valamely korábbi egyensúlyi állapot felborulását jelenti. A krízist kiváltó körülmények sokféle formában megnyilvánulhatnak (pl. válás, haláleset, egészségi problémák, súlyos baleset, munkahely

elvesztése, tartós munkaképesség csökkenés, lakhatás elvesztése, gyermekelhelyezéssel kapcsolatos jogviták, bántalmazás, hozzátartozók közötti erőszak, stb.), melyek az egyén személyes erőforrásait és alkalmazkodási képességét egyaránt próbára teszik.

A veszélyeztetettségre, krízisre utaló élethelyzet, jel, tünet, melyek beavatkozási pontokat jelezhetnek²³

- Krízisre utaló jelek (öngyilkossági kísérlet, cry for help - utolsó segélykiáltás, élelem hiánya, fűtetlen lakás télen, vagy évszaktól függetlenül extrém hőmérsékleti viszonyok, autonómia elvesztése, érzelmi teher elviselésének képtelensége, realitáshoz fűződő viszony zavara, a verbális kifejezőkészség csökkent szintje, észlelés-percepció torzulása, frusztrált énműködés, elhúzódó gyász, figyelem beszűkülése, tanult tehetetlenség jelei stb.).
- Szenvedélybetegségre utaló jelek (életmódban bekövetkezett változás, viselkedési kontroll elvesztése, munkahely elvesztése, eladósodottság, egészségromlás, kriminalizálódás, családi kapcsolatok megromlása, indulatkezelési problémák, erőszak, stb.).
- Anyagi-megélhetési problémák (alapvető szükségletek kielégítetlensége, szegénység, lakhatási problémák, lakhatás elvesztésének fenyegetettsége, adósságcsapda, tartós munkanélküliség stb.).
- Mentálhigiénés problémák, pszichés betegségek köre (egészségügyi jelzőrendszeri tag jelzése, család jelzése, munkahelyi jelzés, szomszédság, baráti kör jelzése a diagnosztizált betegségről, megváltozott viselkedésről, a munkavégzés képességének csökkenéséről, szuicid veszélyről stb.).
- Bántalmazás és hozzátartozói erőszak gyanúja (külsérelmi nyomok, szokatlanul félénk viselkedés, szorongás jelei, kontroll melletti, félénk kommunikáció).
- Kizsákmányolás és emberkereskedelem veszélye, gyanúja (a felnőtt igénybe vevőt mindig kíséri más felnőtt, bizonytalan munkavégzés, elhanyagolt külső és egészségi állapot, jövedelem feletti külső kontroll fennállása, ellátások igénybevételének korlátozása idegen személyek által, dolgoztatás ellátásért).

A Protokoll a család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő és jelzőrendszer folyamatairól 2. fejezete részletes leírást tartalmaz a kiemelten súlyos, súlyos problémákról, melyek a gyermekeknél figyelhetők meg; a súlyos problémákról, amelyek a gyermek családjában figyelhetők meg; a bántalmazásra utaló jelekről, valamint a gyermeket nevelő családok életében jelentkező magas kockázatú, beavatkozást igénylő élethelyzetekről.

Hangsúlyozni szükséges, hogy a veszélyeztetettségre, a krízisre utaló élethelyzetek – beleértve azokat is, melyek e Protokollban nem kerültek felsorolásra – felismerése elmélyült és kompetens szakmai tudást feltételez. Ezért a dilemmák, bizonytalanságok feloldása érdekében javasolt a szakmai vezetővel történő gyors konzultáció, illetve közös gondolkodás a szakmai teamen belül a családsegítő szakemberek körében, a jelzőrendszer bevonása a munkafolyamatba. Amennyiben a család- és gyermekjóléti szolgálat feladatait egy családsegítő látja el, akkor a központ jelzőrendszeri tanácsadójának, esetmenedzserének, vezetőjének bevonása indokolt ilyen helyzetekben. Ez utóbbi akut esetben pl. telefonon, videókonferencián történő kapcsolatfelvételt is jelenthet.

²³ Az észlelő- és jelzőrendszer munkacsoport korábbi gyűjteménye került kiegészítésre.

Amennyiben az eset nem igényel azonnali beavatkozást, akár rendkívüli esetmegbeszélés és/vagy eseti konzultáció megszervezése is indokolt lehet. Adott esetekben javasolt szakmai team (családsegítő, esetmenedzser, óvodai és iskolai szociális segítő, szociális diagnózist készítő esetmenedzser/speciális szolgáltatást biztosító tanácsadó) összehívása.

A krízisintervenció az a tevékenység, amely azonnali beavatkozást igénylő események során válik szükségessé. Célja az egyén realitáskontrolljának fokozása, a beszűkült érzelmi tudatállapot tágítása.

A családsegítőnek krízishelyzet gyanúja esetén fel kell mérnie annak körülményeit, és mérlegelnie kell a megoldáshoz szükséges kompetenciahatárokat.

A krízisintervenciónak külön szakmai technikája van. Krízishelyzetben a segítő beszélgetést követően a családsegítő mérlegeli, hogy milyen szakembereket kell bevonni a krízis kezelése érdekében.

Szemponatok és cselekvések a krízisintervenció során

- Különös hangsúlyt kell fektetni az **empatikus, elfogadó, őszinte, támogató és kongruens kommunikációra**. Cél a megnyugtató, nyugvópont megtalálása.
- A **további segítségnyújtás megtervezése** keretében törekedni kell a krízishelyzetet kiváltó probléma konkrét meghatározására, a természetes támaszként bevonható személyek körének felderítésére (ecomap, genogramm készítése), továbbá egyéb szakemberek bevonása (team munka) szükségességének felmérésére. Cél a támasz nyújtása, a többszemponatú gondolkodás segítése.
- Megoldási terv készítésére kerülhet sor, melynek fókuszában **a problémamegoldás áll**.
- További cél **a jövőépítés, az aktivitás fenntartása**.
- A segítő tevékenység **az egyensúlyi állapot helyreállítására**, a beszűkülttség oldására, a problémamegoldó eszközök helyreállítására, az alkalmazkodás elősegítésére, a ventilációs igények kielégítésére, a szélsőséges érzelmek kezelésére irányul.
- Amennyiben szükséges, közre kell működni **pénzbeli vagy természetbeni támogatások**, illetőleg a **személyes gondoskodást nyújtó ellátások igénylésében**.
- Krízishelyzet esetén **mielőbbi kapcsolatfelvétel** szükséges, de mindenképpen 24 órán belül, csak ezt követően történik a dokumentáció lebonyolítása.

A krízishelyzet kezelése esetén az első találkozással nem zárható le a segítő folyamat, kivéve amennyiben más szakember vagy intézmény átvette a kríziskezelést!

Krízisintervenció a hozzátartozók közötti erőszakkal összefüggő, gyermeket érintő és azonnali elhelyezést igénylő esetekben

Az azonnali elhelyezést, mint a gyermek és szülője érdekében történő azonnali intézkedést – tehát nem a gyermek családból való kiemelését, hanem a bántalmazott szülőnek és a gyermeknek a bántalmazó környezetből való együttes kimenekítését – megalapozó akut krízishelyzetnek minősül, amennyiben a szülő és a gyermek otthonmaradása az életet, testi épiséget fenyegető magas kockázattal (pl. fizikai bántalmazás, életveszélyes fenyegetés, stb.) jár.

A veszély mértékét az alábbi szempont alapján szükséges felmérni:

- Mikor történt a bántalmazás?

- Közvetlen életveszély fennáll-e, az megfigyelhető, érzékelhető-e (kiemelt figyelemmel kell lenni a bántalmazott nonverbális és metakommunikációjára)?
- Gyermek érintett-e a bántalmazásban és milyen formában? A gyermek felügyeleti jogának rendezésében szükség van-e azonnali intézkedésre, folyamatban van bírósági vagy gyámhatósági eljárás?
- Egészségügyi ellátás szükséges?
- Rendőri intézkedés szükséges, vagy sor került rendőrségi intézkedésre?
- Korábban történt bántalmazásról van információ? Mi tudható arról? Előfordult-e már korábban a bántalmazás, mióta tart? Kik voltak az érintettek? Jelzőrendszeri tagok rendelkeznek információval?
- Van-e aktuálisan, vagy korábban volt-e a bántalmazóval szemben hatósági, bírósági eljárás folyamatban? Ideiglenes megelőző, vagy megelőző távoltartás elrendelésre került, vagy arra irányuló kérelmet előterjesztettek?
- A bántalmazott és a gyermek életvitelszerű tartózkodásra szolgáló ingatlanban való biztonságos tartózkodása biztosított? Amennyiben nem, van olyan hozzátartozó, rokon, barát, ismerős, akinek háztartásában a bántalmazott és a gyermek biztonságban tartózkodhat, vagy intézményi elhelyezés szükséges? El tud-e költözni a bántalmazott? Ha igen mikor?
- Egyéb védőszolgáltatások, védőfaktorok beemelhetők-e, illetve szükséges-e beemelni a krízisintervencióba azokat? Azokat hogyan tudja igénybe venni a szülő, felnőtt személy (pl. krízisambulancia, krízisközpont, titkos menedékházak működtető családok átmeneti otthona, Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat [06-80-22-55-20²⁴])? Amennyiben lehetséges, a családsegítő és a kliens együtt hívja fel az OKIT hívószámát!
- A krízishelyzet kezelésében fontos szerepe lehet a család- és gyermekjóléti központ speciális szolgáltatásai közül a pszichológiai tanácsadásnak, illetőleg a jogi tájékoztatásnyújtásnak.

Az azonnali beavatkozáshoz, krízisintervencióhoz kapcsolódó lehetséges kimenetek

- A. Gyermek veszélyeztetettsége nem merül fel, az azonnali beavatkozást követően további intézkedés szükséges, mely a szolgáltató illetékességébe tartozik.**

***Kimenet* → Azonnali intézkedés megtétele → További szükségletfelmérés → Együttműködési megállapodás megkötése**

- B. A gyermek veszélyeztetettsége fennáll, de azonnali gyermekvédelmi hatósági intézkedés nem indokolt.**

***Kimenet 1* → Azonnali intézkedés megtétele → További szükségletfelmérés → Együttműködési megállapodás megkötése → Esetkonferencia (amennyiben szükséges) → Cselekvési terv készítése**

²⁴ Az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat telefonos elérhetősége megtalálható a www.okit.hu internetes oldalon.

Kimenet 2 → Azonnali intézkedés megtétele → További szükségletfelmérés → Együttműködési megállapodás megkötése → Esetkonferencia (amennyiben szükséges) → Gyermekvédelmi hatósági intézkedés kezdeményezése

- C. A gyermek veszélyeztetettsége indokolja a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését.²⁵

Kimenet → Azonnali intézkedés megtétele → Ideiglenes hatályú elhelyezés kezdeményezése

- D. Az azonnali beavatkozást követően további intézkedés nem szükséges (pl. az esetkezelés egyéb személyes gondoskodást nyújtó szolgáltató, intézmény illetékességébe tartozik és az intézmény, szakember a kríziskezelést átvette).

Kimenet → Lezárás

Azonnali intézkedés dokumentáció

- *Amennyiben a szakmai tevékenység az első interjú kapcsán tett intézkedéssel lezárható, további intézkedés, együttműködési megállapodás alapján végzett esetkezelés nem szükséges*

- *Az igénybevevő (gyermek, törvényes képviselő) bevezetése a család- és gyermekjóléti szolgálat ügyfélnyilvántartásába (amennyiben még nem került oda bevezetésre)*

felelős: szociális asszisztens, vagy családsegítő

határidő: haladéktalanul

- *Tájékoztatási nyilatkozat aláírása (ha ez az első személyes találkozás).*

felelős: családsegítő

határidő: haladéktalanul

- *Amennyiben **gyermek veszélyeztetettsége nem merül fel**, az igénybevevő és az igénylés adatainak rögzítése a KENYSZI-ben.*

felelős: szociális asszisztens, családsegítő

határidő: haladéktalanul

- ***Veszélyeztetett gyermek esetén** a GYVR törzsadat alrendszerben a gyermek adatainak rögzítése/aktualizálása. A feltárás során tett lépések vezetése, dokumentumok feltöltése, a feladat befejezése, az egyszeri intézkedések rögzítésének befejezése, véglegesítése.*

felelős: családsegítő, szakmai vezető

határidő: haladéktalanul

²⁵ Az ideiglenes hatályú elhelyezésről lásd 5.2.2. Ideiglenes hatályú elhelyezés kezdeményezése című alfejezetet.

- *Súlyos veszélyhelyzet, életet, egészséget, testi épséget átmenetileg vagy tartósan súlyos károsodással fenyegető körülmény esetén azonnali intézkedésre van szükség: telefonon rendőrségi bejelentés, családlátogatás, helyszínre érkezés (közterület, intézmény stb.), majd ennek írásbeli dokumentációja.*

felelős: családsegítő, szociális asszisztens, szakmai vezető

határidő: intézkedéshez szükséges azonnali, releváns adatok írásos rögzítése amennyiben gyermek az érintett akkor a GYVR felületen, dokumentáció elkészítése 3 napon belül

- ***Hozzá tartozók közötti erőszak esetén a családvédelmi koordinációért felelős szerv felé jelzés megküldése.*²⁶**

felelős: családsegítő

határidő: haladéktalanul

- *A jelzés elkészítése. Feljegyzés készítése.*

felelős: családsegítő

határidő: intézkedést követően

➤ ***Amennyiben a szakmai tevékenység az első interjú kapcsán tett intézkedéssel nem zárható le, együttműködési megállapodás alapján végzett esetkezelés szükséges***

- *Az igénybe vevő (gyermek, törvényes képviselő) bevezetése a család- és gyermekjóléti szolgálat ügyfélnyilvántartásába (amennyiben még nem került oda bevezetésre vagy az ügyfélnyilvántartás kiegészítése).*

felelős: szociális asszisztens, vagy családsegítő

határidő: haladéktalanul

- *Tájékoztatási nyilatkozat aláírása (ha ez az első találkozás).*

felelős: családsegítő

határidő: haladéktalanul

- ***Amennyiben gyermek veszélyeztetettsége nem merül fel:***

- *Az igénybe vevő és az igénylés adatainak rögzítése a KENYSZI-ben. (ha az még nem történt meg).*

felelős: szociális asszisztens, családsegítő

határidő: haladéktalanul

²⁶ A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény 2. § (1) bekezdés. **A hozzátartozók közötti erőszak megelőzéséhez kapcsolódó feladatot ellátó szervek, intézmények, személyek kötelesek jelezni a családvédelmi koordinációért felelős szervnek, ha hozzátartozók közötti erőszak veszélyét észlelik, továbbá kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni.** A gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 1/A. §-a értelmében a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló törvény szerinti **családvédelmi koordinációért felelős szerv a települési önkormányzat jegyzője.**

- *Az Esetnapló A) Adatlap és B) Belső tartalom kitöltésének és folyamatos vezetésének megkezdése.*

felelős: családsegítő

határidő: az együttműködési megállapodás megkötését követő 15 napon belül

- **Veszélyeztetett gyermek esetén a GYVR felület vezetése.** *A GYVR felületen történő adminisztrációt a jelzés beérkezésétől számított 7 napon belül meg kell kezdeni!*²⁷

- *A gyermek adatainak rögzítése/aktualizálása. a **GYVR törzsadat alrendszerében.***

felelős: családsegítő

határidő: folyamatos

- *A gyermek veszélyeztetettségének feltárása, a veszélyeztetettség megszüntetése érdekében tett lépések rögzítése, kimenetként a tervkészítés választása.*

felelős: családsegítő

határidő: folyamatos

- *Környezettanulmány adatlap rögzítése, vezetése, aktualizálása.*

felelős: családsegítő

határidő: a környezettanulmány rögzítése – az együttműködési megállapodás megkötésétől számított 15 napon belül;
a környezettanulmány vezetése, aktualizálása – folyamatos

- *Súlyos veszélyhelyzet, életet, egészséget, testi épséget átmentileg vagy tartósan súlyos károsodással fenyegető körülmény esetén azonnali intézkedésre van szükség: telefonon rendőrségi bejelentés, családlátogatás, helyszínre érkezés (közterület, intézmény stb.), majd ennek írásbeli dokumentációja.*

felelős: családsegítő, szociális asszisztens, szakmai vezető

határidő: intézkedéshez szükséges azonnali, releváns adatok írásos rögzítése amennyiben gyermek az érintett akkor a GYVR felületen, dokumentáció elkészítése 3 napon belül

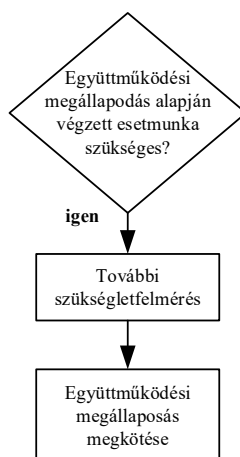
- ***Hozzá tartozók közötti erőszak esetén a családvédelmi koordinációért felelős szerv felé jelzés megküldése.***

felelős: családsegítő

határidő: haladéktalanul

²⁷ Amennyiben a GYVR-ben történő rögzítéshez minden adat rendelkezésre áll.

5.1.5. További szükségletfelmérés

6. számú ábra: További szükségletfelmérés.

A szükségletfelmérés, mint folyamat, a kapcsolatfelvételtől a záró találkozásig tart. Változó folyamat, melynek során a szakember az igénybevevő erősségeire helyezi a hangsúlyt. Minél inkább meg tudja fogalmazni a családsegítő, hogy miben tud segíteni és milyen szolgáltatást tud elérni az igénybevevő, továbbá minél együttműködőbb az igénybevevő, annál alaposabb felmérés készülhet, a pontos tervekészítés érdekében.

Ebben a fázisban a problémában érintettek, környezetükre és segítő támaszaikra vonatkozó, az első interjú követő további információk begyűjtése, összefoglalása, elemzése és értékelése zajlik, mielőtt a konkrét célok és cselekvések meghatározására, a kezelési és megoldási alternatívák kialakítására kerülne sor.

További szükségletfelméréshez kapcsolódó cselekvések

- A feltárás szakasza: további információk begyűjtése, összefoglalása az első interjú kapott információk folyamatos értékelése mellett.
- Értékelés:
 - Problémák pontos meghatározása és prioritás felállítása.
 - Szolgáltatások körének meghatározása.
 - Elérhető szolgáltatók körének ismertetése az igénybevevővel.
- Probléma megoldási szakasz: Új megvilágítás, elemzés. Ki nem elégített szükségletek, meghatározása, kívánalmak azonosítása, ami a célok meghatározása felé irányítja a folyamatot. Prioritások felállítása.
- Közös célok meghatározása (lásd szükséglet meghatározásnál megfogalmazottak). Az együttműködés elérése érdekében fontos a célok világos, érthető, illetve mérhető módon történő, a fejlődést hangsúlyozó megfogalmazása.
- A szolgáltatások körének meghatározása, az elérhető szolgáltatások ismertetése az igénybevevővel.

Az adatok kiértékelése során mérlegelt szempontok

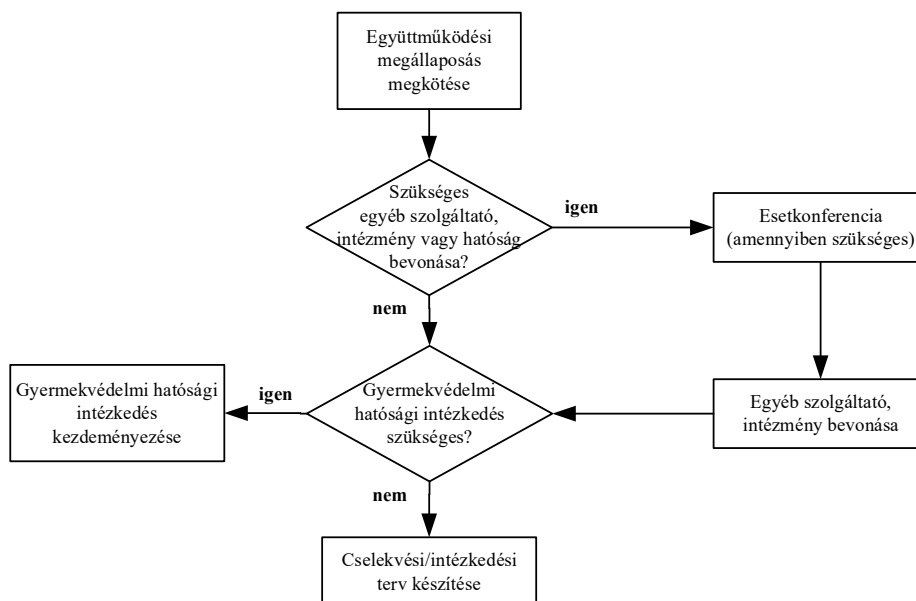
- Van-e sürgősségi helyzet? Van-e krízis? Azonnali intézkedés szükséges?
- Szükségletek meghatározása, problémák rendszerezése.
- Kliens saját erőforrásai.

- Környezet, szociális hálózatok, támaszok, források, akadályok felmérése, elemzése. Az milyen előnnyel, hátránnyal jár? Van-e kockázata?

Eszközök

Problémafeltáró beszélgetés (ecomap, genogram készítése), kérdőív, interjú, mélyinterjú, időszakos segítői beszélgetések, egyeztetés a családtagokkal, problémában érintettektől (szakértői, szakmai vélemények) információk kérése, családlátogatás, szociális diagnózis, esetkonzultáció, esetmegbeszélés, esetkonferencia, stb.

5.1.6. Együttműködési megállapodás megkötése

7. számú ábra: Együttműködési megállapodás

Az első interjú, szükségletfelmérés alapján dönteni kell abban, hogy a szolgáltatást igénybevevő nehézségei a család- és gyermekjóléti szolgáltatás keretében nyújtott szociális segítőmunka biztosításával adekvátan kezelhetők-e vagy a segítség más formáit kell igénybe venni, továbbá abban, hogy a feltárt probléma az első interjúhoz kapcsolódó intézkedéssel lezárható-e.

Az igénybevevőnek joga van tudni, hogy a nyújtott szolgáltatás mi célból, kire és mire fog kiterjedni, milyen szolgáltatásokat, milyen eljárásrend szerint fognak nyújtani számára, illetve milyen kötelezettségekkel és következményekkel jár az együttműködés vállalása vagy elutasítása. Az írásban rögzített együttműködési megállapodás megkötése előtt többszöri szóban történő tájékoztatás, megbeszélés és értelmezés is szükséges lehet ahhoz, hogy valódi megértés és vállalás alapján jöjjön létre a „szerződés”.

Az együttműködési megállapodás megkötéséhez kapcsolódó lehetséges kimenetek az együttműködés szándékától függően

- A. Amennyiben együttműködési megállapodás alapján végzett esetkezelés szükséges, továbbá a feltárt szükséglet(ek), problémá(k) kielégítésében, illetve megoldásában az igénybevevő együttműködő, úgy a megállapodás aláírásával írásban is kifejezi szándékát a szolgáltatás igénybevételére.**

***Kimenet* → Cselekvési terv készítése**

- A/1. Gyermek veszélyeztetettségének fennállása esetén, az eset további vezetésének megszervezése céljából az esetkonferencia összehívását mérlegelni kell.**

***Kimenet* → Esetkonferencia (amennyiben szükséges) → Cselekvési terv készítése**

- A/2. Indokolt esetben a család- és gyermekjóléti szolgálat a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedést kezdeményez a gyámhivatalnál.**

Hatósági intézkedés kezdeményezését követően a szociális segítő munkát a hatóság döntésének megszületéséig biztosítani kell, a gyermek veszélyeztetettségét folyamatosan nyomon kell követni, a gyermek védelme érdekében indokolt intézkedéseket meg kell tenni.

***Kimenet* → Esetkonferencia → Gyermekvédelmi hatósági intézkedés kezdeményezése**

- A/3. A gyermek veszélyeztetettsége indokolja a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését.²⁸**

***Kimenet* → Ideiglenes hatályú elhelyezés kezdeményezése**

- B. Gyermek veszélyeztetettsége esetén, és amennyiben a szülő, törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségének megszüntetésére irányuló szociális segítő munka tekintetében nem együttműködő (az együttműködési megállapodást nem írja alá, nem motivált a közös munkára stb.), esetkonferenciát szükséges összehívni. Az esetkonferencia megállapításai és a szakemberek döntése alapján a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés kezdeményezésére kerülhet sor. Hatósági intézkedés kezdeményezését követően a szociális segítő munkát a fentebb kifejtettek szerint kell biztosítani.**

***Kimenet 1* → Esetkonferencia → Cselekvési terv készítése**

***Kimenet 2* → Esetkonferencia → Gyermekvédelmi hatósági intézkedés kezdeményezése**

²⁸ Az ideiglenes hatályú elhelyezésről lásd 5.2.2. Ideiglenes hatályú elhelyezés kezdeményezése című alfejezetet.

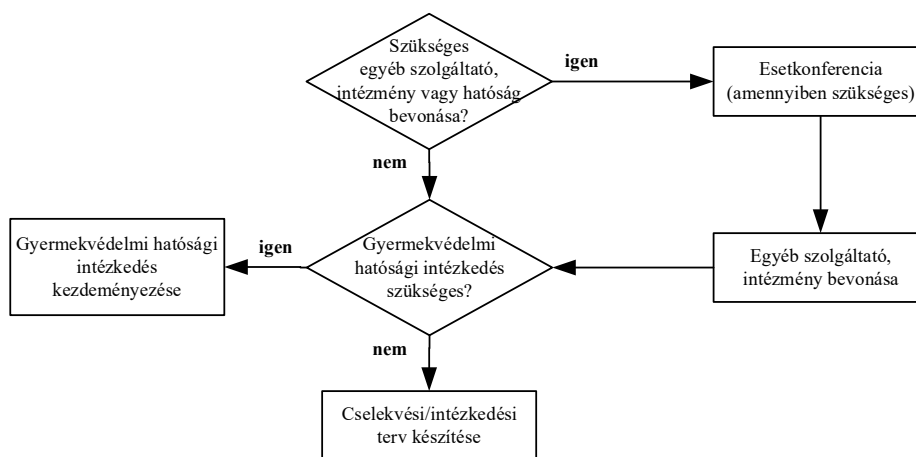
- C. Ha a szükséglet-, illetve problémafeltárást követően az igénybevevő *nem együttműködő*, nem motivált a közös munkára és gyermek veszélyeztetettsége nem áll fenn, a szociális segítő munka lezárásra kerül.

Kimenet → Lezárás

Együttműködési megállapodás dokumentáció

- *Együttműködési megállapodás megkötése.*
felelős: családsegítő, intézményvezető
határidő: az első interjút követően, de legkésőbb a kapcsolatfelvételt követő 30 napon belül
- Amennyiben **gyermek veszélyeztetettsége nem merül fel**, az Esetnapló A) Adatlap 2.11. pontjának kitöltése és B) Belső tartalom 1. pontjának aktualizálása.
felelős: családsegítő
határidő: az együttműködési megállapodás megkötését követő 15 napon belül
- **Veszélyeztetett gyermek esetén a GYVR felület vezetése.**
 - *Együttműködési megállapodás adatainak rögzítése és a megállapodás feltöltése.*
felelős: családsegítő, szakmai vezető
határidő: a családsegítő az együttműködési megállapodás megkötésétől számított 5 napon belül rögzíti, a szakmai vezető a rögzítéstől számított 5 napon belül jóváhagyja

5.1.7. Esetkonferencia²⁹

8. számú ábra: Esetkonferencia

A család- és gyermekjóléti szolgálat családsegítője a szociális segítőmunka keretében az eset szerinti aktuális probléma megoldása céljából esetkonferenciát szervez. Az esetkonferencia célja a közös probléma definiálása, közös cselekvési stratégia megfogalmazása, a vállalt feladatok tisztázása, a segítő folyamat együttes megtervezése.

²⁹ NMr. 14. § (1) bekezdés d) pont

Esetkonferencia célja

- megosztott (összes résztvevő, pl. szociális intézmények képviselői, család, érdekvédelmi szervezet stb.) problémaértelmezés; a probléma definiálása;
- problémahelyzet feltárása;
- információ csere a szakemberek között (szakértelemmel és objektivitással a lehető legtöbb információ közrebocsátása);
- a problémák rangsorolása és a prioritások meghatározása;
- sok szempontú megközelítés;
- az esetvezetéssel kapcsolatos problémák team-ben való megbeszélése;
- elakadás megelőzése, vagy az elakadást okozó probléma kezelése;
- hatékony szociális segítő munka tartalmának közös átgondolása, tervezése,
- közös akcióterv kidolgozása; közös cselekvési stratégia kidolgozása,
- feladatmegosztás;
- tevékenységek koordinálása, mindezt az etikai és szakmai szabályok mentén.
- megegyezés, elvárt eredmények és azok teljesülési határidejének meghatározása
- a megvalósított feladatok értékelése.

Az esetkonferencia megszervezése történhet:

- a család számára a támogatás megadása, kinyilvánítása céljából;
- az esetet körülvevő dilemmák megjelenésekor, melyeket érdemes megosztani, közösen tudatosítani;
- mentálisan megterhelő szakmai döntéshozatalok előtt;
- sokszereplős segítő folyamat esetén a cselekvési terv összeállítása, értékelése kapcsán.

Esetkonferencia megszervezésének időszere

Esetkonferencia a segítő folyamat bármely szakaszában szervezhető, ha az egyes szakemberek nézőpontjai változatosak, jelentősen eltérnek egymástól, ha a segítő folyamat megreked, illetve valamilyen változás (általában negatív) következik be.

Az esetkonferencia adott helyzetre kerül megszervezésre, egy-egy esetre vonatkozóan működik.

Az esetkonferencia megszervezése főleg az esetvezetés második harmadában, a teljes megismerkedés, tényfeltárás, anamnézis, probléma(ák) és körülmények megismerését követően ajánlott, akkor, amikor az egyént/családot, körülvevő támogatók és az erőforrások összegyűjtése, mozgósítása történik.

Az esetkonferenciát – amennyiben az összehívást érdemben akadályozó körülmény nem merült fel – javasolt a gyermekvédelmi hatósági intézkedés kezdeményezését megelőzően megszervezni.

Felelős személy

Az esetkonferencia megszervezését a szolgáltatást nyújtó kezdeményezi, annak lebonyolításáért a családsegítő a felelős. Az esetkonferencia levezetésére célszerű egy, az esettől független szakembert (aki ideális esetben lehet moderátor, facilitátor) felkérni. Érintettség esetén javasolt azonban a moderátori feladatokat független, az esetben nem érintett szakembernek átadni, pl.: család- és gyermekjóléti központ szociális szakembere, jelzőrendszeri tanácsadója, esetmenedzsere.

Az esetkonferencia résztvevői

Az esetkonferenciára meg kell hívni a család érintett tagjait (a szülői felügyeletet gyakorló szülő; a gyermekétől különélő, a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésben³⁰ való joga gyakorlásában nem korlátozott szülő; a család egyéb, a gyermek nevelésében részt vevő tagjai; valamint az ítélőképessége birtokában lévő gyermeket).

Ezen felül minden olyan intézmény, szervezet szakemberét érdemes meghívni az esetkonferenciára, aki a gyermekkel, családdal kapcsolatban áll és részvétele az esetkonferencia szervezésének célja szempontjából releváns; így a probléma megoldásában érintett összes szakember, pl.:

- a család- és gyermekjóléti szolgálat, család- és gyermekjóléti központ (családsegítő, esetmenedzser, speciális szolgáltatást végző szakemberek, óvodai és iskolai szociális segítő) szakemberei;
- gyermekkel, családdal kapcsolatban álló gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszeri tagok szakemberei;
- egyéb érintett szakemberek (lehetőség szerint a gyermekkel kapcsolatban álló valamennyi szakterület képviselője);
- szükség esetén hatósági szervek képviselői;
- az érintett család tagjai és a család civil és egyéb segítői.

Az esetkonferencián esettől függően az esetmenedzser, az észlelő- és jelzőrendszeri felelős/tanácsadó is jelen van.

Az esetkonferencián jogi képviselő is részt vehet, de kimondottan támogatói minőségben (az igénybevevő helyett nyilatkozatot nem tehet), abban az esetben, ha az érintett családtagok ehhez hozzájárulnak. A szülőt az esetkonferencián a jogi képviselő nem helyettesítheti.

Esetkonferencia formája

- *Személyes jelenléttel:* A résztvevők és érintettek személyesen vesznek részt az esetkonferencián.
- *Online:* Online felületen történő megszervezés, mely egészségügyi problémák, távolság, vagy egyéb munkahelyi elfoglaltságok esetén célszerű. A résztvevők az esetkonferencia szervezője által előre megadott online felületre jelentkeznek be és vesznek részt az esetkonferencián.
- *Hibrid:* A személyes jelenléttel megszervezett esetkonferenciára a szervező online becsatlakozási lehetőséget biztosít a meghívottak számára.

Az esetkonferencia alapvetően személyes jelenléttel megvalósított megbeszélés, de a résztvevők távolsága, az utazás okozta idővesztés csökkentése céljából választható az online vagy hibrid forma is. Az esetkonferencia műszaki feltételeinek rendelkezésre állása érdekében, a meghívottnak az esetkonferenciához való online csatlakozási szándékáról legkésőbb 24 órával az esetkonferenciát megelőzően tájékoztatnia szükséges az esetkonferencia szervezőjét.

³⁰ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 4:175. § (2) bekezdése alapján a gyermek sorsát érintő lényeges kérdés: a kiskorú gyermek nevének meghatározása és megváltoztatása, a szülőjével azonos lakóhelyén kívüli tartózkodási helyének, huzamos időtartamú vagy letelepedés céljából történő külföldi tartózkodási helyének kijelölése, állampolgárságának megváltoztatása és iskolájának, életpályájának megválasztása.

Esetkonferencia szervezésével kapcsolatos cselekvések

- A családsegítő írásban is rögzíti a meghívást (levélben, e-mailben), de érdemes előzetesen szóban is jeleznie a szándékot, motiválttá tenni a családot, és a társszakmák képviselőit a részvételre.
- A családsegítő biztosítja a helyszínt, mely az ülés megtartására alkalmas.
- A családsegítő különös figyelmet fordít az egyén/család megfelelő felkészítésére (az esetkonferencia menetének, lényegének az ismertetése fontos, de emellett a várható nehézségekről is szó kell, hogy essen).
- A társszakmák figyelmét a család helyzetének az esetkonferencia jelentette speciális feszültségeire, nehézségeire fel kell hívni (pl. fokozott büntudat, szégyenérzet stb).
- A meghíváskor ki kell hangsúlyozni az összejövetel pozitív, előre vivő, rendszerszemléletű céljait, melyek között minden esetben kiemelendő az egyén/család támogatottság érzésének a növelése, az erőforrások összegyűjtése, tudatosítása, valamint a team munka hatékonyságának a növelése.
- A résztvevők megfogalmazzák, definiálják a fennálló, veszélyeztető körülményeket, meghatározzák a beavatkozási technikákat, a konkrét tennivalókat, valamint feladatvállalás alapján az egyes személyek és szakemberek feladatait, felelősöket és határidőket állapítanak meg.

Az esetkonferenciához kapcsolódó lehetséges kimenetek

- A. Az esetkonferencia megállapításai és a szakemberek döntése alapján folytatódik a szociális segítő tevékenység.**

Kimenet → Cselekvési terv készítése

- B. Az esetkonferencia megállapításai és a szakemberek döntése alapján gyermekvédelmi hatósági intézkedés kezdeményezésére kerül sor.**

Hatósági intézkedés kezdeményezését követően a szociális segítőmunkát a hatóság döntésének megszületéséig biztosítani kell, a gyermek veszélyeztetettségét folyamatosan nyomon kell követni, a gyermek védelme érdekében indokolt intézkedéseket meg kell tenni.

Kimenet → Gyermekvédelmi hatósági intézkedés kezdeményezése

- C. Az esetkonferencia megállapításai és a szakemberek döntése alapján további szociális segítő tevékenység nem indokolt, és arra az igénybevevő sem tart igényt.**

Kimenet → Lezárás

Esetkonferencia dokumentáció

- Emlékeztető elkészítése.

felelős: szociális asszisztens, családsegítő

határidő: az esetkonferencia összeülésétől számított 5 napon belül

Amennyiben az esetkonferencia online vagy hibrid formában került megszervezésre, az online résztvevő esetkonferencián történt részvételének tényét az emlékeztetőben és – amennyiben készült – a jelenléti íven is rögzíteni kell.

- Emlékeztető továbbítása az esetkonferenciára meghívottak és az esetkonferencián megjelent résztvevők részére.

felelős: szociális asszisztens, családsegítő

határidő: az esetkonferencia összeülésétől számított 8 napon belül

- Amennyiben gyermek veszélyeztetettsége nem merül fel, az esetkonferencia szervezésével és megállapításaival kapcsolatos információk rögzítése az Esetnapló B) Belső tartalom 3. pontjában az esetvezetés során tett intézkedések között.

felelős: családsegítő

határidő: az esetkonferencia összeülését követően haladéktalanul

- Veszélyeztetett gyermek esetén a GYVR felület vezetése:

- Az esetkonferencia időpontjának, megállapításainak rögzítése a GYVR felületen.

felelős: családsegítő

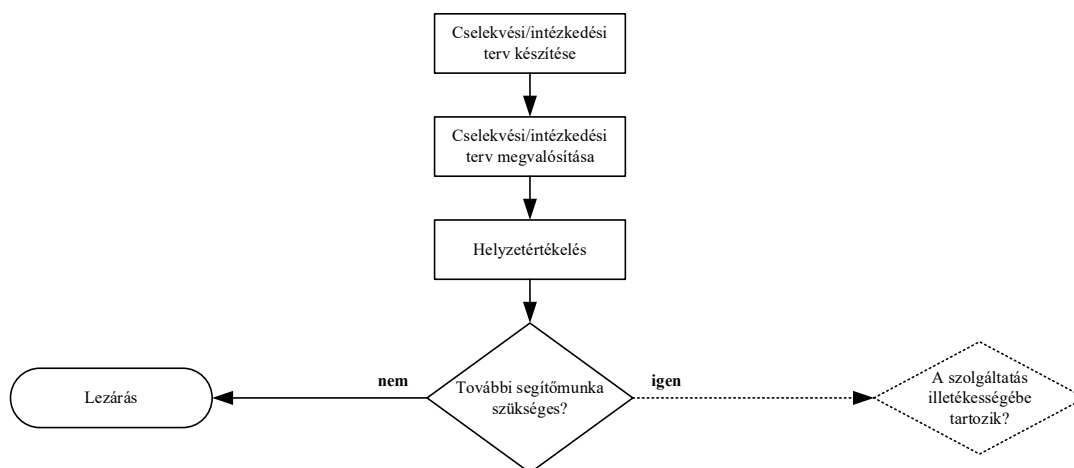
határidő: az esetkonferencia összeülését követően haladéktalanul

- Az esetkonferenciáról készült Emlékeztető feltöltése a GYVR-be.

felelős: családsegítő

határidő: az esetkonferencia összeülésétől számított 8 napon belül

5.1.8. Cselekvési terv, intézkedési terv készítése

9. számú ábra: Cselekvési/intézkedési terv, helyzetértékelés

Az első interjú/szükségletfelmérés alapján dönteni kell abban, hogy a szolgáltatást igénylő nehézségei a szociális segítőmunka keretében adekvátan hogyan kezelhetők és milyen más szolgáltatást kell/lehet igénybe venni.

A cselekvési terv a családsegítő és az igénybevevő által a felmerült szükséglet kielégítése, probléma megoldása érdekében közösen kialakított terv, mely az együttműködési megállapodás szerinti esetkezelés alapja.

A cselekvési terv elkészítése során fontos szempontok

- Elkészítése az érintett gyermekkel, családdal együtt történik.
- Alappillére az igénybevevő által hozott és a családsegítővel közösen megállapított problémák körének pontos meghatározása, megfogalmazása.
- Összeállítása során fő szempont, hogy a meghatározott problémák megoldásához rendeljen a segítő konkrét beavatkozási technikákat.
- Amennyiben a segítő munkában a család több tagja is érintett, a rájuk vonatkozó következtetéseket, tevékenységeket, feladatokat és határidőket a cselekvési tervben személyenként kell részletezni.
- Az együttműködési megállapodásban felsorolt összes családtagra, hozzátartozóra vonatkozóan megjelennek információk, akikkel szemben feladat meghatározására kerül sor.
- Amennyiben az esetkezelésben a jelzőrendszer tagjainak bevonására van szükség, fontos meghatározni a bevonandó szakemberek körét. A cselekvési terv magalkotása során a bevont szakemberek nevesítése szükséges, akikkel egyeztetve meghatározhatók a feladatok, a segítségnyújtás gyakorisága, módja és a teljesítés határideje. Azt is rögzíteni kell, hogy a gyermek, család köré szervezett segítőkkel való együttműködést, tevékenységüket az esetgazda (családsegítő) fogja össze és koordinálja.
- Előfordulhat, hogy adott eset kapcsán egyszerre több család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó is rendelkezik illetékességgel (pl. a szülői felügyeletet közösen gyakorló szülők, vagy a szülői felügyeletet kizárólagosan gyakorló szülő és a szülői felügyelettel nem rendelkező másik szülő nem egyazon család- és gyermekjóléti szolgálat ellátási területén élnek életvitelszerűen). Ilyen esetben a konkrét ügyben nem egy, hanem több cselekvési terv készül, melyet az érintett szülővel a lakóhelye, tartózkodási helye szerint illetékes család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó készíti el. Az egyes cselekvési tervek részleteit célszerű ilyenkor az érintett család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtók közös részvételével szervezett esetkonferencián, vagy ha ez nem kivitelezhető (pl. nagy távolság, feloldhatatlan konfliktus), esetmegbeszélés keretében meghatározni.
- Változó körülmény, új tény felmerülése a cselekvési terv módosítását teheti indokolttá. A cselekvési tervben szereplő bármely résztvevő javasolhat módosítást.

Gyermekek tekintetében a cselekvési terv elkészítését megelőzően tájékozódni kell:

- a gyermek személyiségének jellemzőiről,
- a szülők nevelési tevékenységéről,
- a család szociális helyzetéről,
- a gyermeket veszélyeztető tényezőkről.

A felsoroltak figyelembe vételével, és a gyermek(ek) érdekeit fókuszban tartva lehet csak a cselekvési tervet elkészíteni!

Az írásban rögzített cselekvési terv véglegesítése előtt többszöri egyeztetés is szükséges lehet ahhoz, hogy valódi megértés és vállalás alapján jöjjön létre a megállapodás és a cselekvési terv, mint szerződés.

A cselekvési terv elemei

- Problémák, szükségletek meghatározása.
- Közös célok, kívánt változások és azok rangsorolása (rövid távú célok, hosszú távú célok).
- Résztvevők, szerepek, feladatok, határidők.
- Alkalmazandó beavatkozások, módszerek, szolgáltatások.
- Találkozások száma, gyakorisága, lemondásának módja.
- Közös munka előrehaladásának nyomonkövetése, annak módja, módszere, kijelölve a problémamegoldó folyamat szakaszait.
- A várható befejezés ideje.
- Egyéb tartalmi meghatározás (pl. találkozások lemondásának módja).
- A cselekvési tervben fel kell tüntetni annak elkészítési idejét, továbbá a családsegítő és az igénybevevő mellett minden olyan személynek alá kell írnia, aki a tervben feladatot kapott. Az aláírt cselekvési tervről az azt aláíró személyek részére másolati példányt kell adni.

Cselekvési tervvel kapcsolatos feladatok

- Cselekvési terv elkészítése, megfelelő munkaformák kiválasztása.
- Cselekvési terv minden résztvevővel történő megismertetése, aláírása.
- Cselekvési terv megvalósítása.
- **A cselekvési tervet a segítő folyamathoz igazodva szükség szerint, de legalább félévente felül kell vizsgálni, értékelni kell.** Amennyiben a felülvizsgálat eredményeképpen indokolt és/vagy a cselekvési tervben foglalt feladatok részben teljesülnek, de még felmerülnek újabb megoldandó problémák, a cselekvési terv módosítására van szükség.
- **Az esetvezetés dokumentációját a vezető/szakmai vezető 6 havonta ellenőrzi.**
- Helyzetértékelést kell végezni akkor, amikor a cselekvési tervben meghatározott célokhoz rendelt határidők lejártak, vagy az esetkezelés során újabb szociális szolgáltatások vagy gyermekjóléti alapellátások – ide nem értve a gyermekek napközbeni ellátásait – bevonása válik szükségessé a probléma eredményes megoldásához. Legalább félévente el kell végezni a cselekvési terv értékelését és indokolt esetben módosítását.
- Amennyiben a helyzetértékelés oka az, hogy az esetkezelés során újabb szociális szolgáltatások vagy gyermekjóléti alapellátások bevonása válik szükségessé, akkor fel kell ajánlani a szociális diagnózis elkészítését.

A szociális diagnózis célja, hogy az igénylő segítséget kapjon a szociális diagnózist készítő esetmenedzsertől a problémái feltárásához, nehézségei felismeréséhez, és hogy az azok megoldásához szükséges szolgáltatások beazonosításra kerüljenek. A szociális diagnózis felvételt készítő esetmenedzser tényszerűen feltárja az igénylő helyzetét, és a számára elérhető szolgáltatások tükrében igyekszik a problémái megoldására komplex segítséget nyújtani. Az esetmenedzsernek rálátása van az adott település, a járás, illetve a vármegye önkormányzati, állami, egyházi és civil fenntartásban működő

szociális- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó intézményeinek elérhetőségeire, így tájékoztatást nyújt az igénybevétel feltételéről és közreműködik a kapcsolat felvételében.

Szociális diagnózis felvétele szükséges, amennyiben ahhoz valamennyi érintett hozzájárul, és:

- a család- és gyermekjóléti szolgálat, család- és gyermekjóléti központ szolgáltatásain kívül egyéb szociális szolgáltatás vagy gyermekjóléti alapellátás – ide nem értve a gyermekek napközbeni ellátását – igénybevétele látszik szükségesnek; vagy
- a felnőtt személyek, családok veszélyeztetettségét és krízishelyzetét észlelő jelzőrendszer tagja (jegyző, járási hivatal, szociális-, egészségügyi szolgáltató, intézmény, pártfogói felügyelő-, illetve jogi segítségnyújtói szolgálat, egyesület, alapítvány, vallási közösség magánszemély) kezdeményezi; vagy
- a család- és gyermekjóléti szolgálat, család- és gyermekjóléti központ munkatársa kéri azt.

A szociális diagnózis felvétele különösen fontos lehet:

- a probléma mélyebb, vagy a több tényező okozta, komplex probléma megértésében és megoldásában;
- több szolgáltató, intézmény bevonásával végzett segítő folyamatban a közös munka megszervezése, összehangolása, koordinálása érdekében.

A szociális diagnózis tekintetében a családsegítő munkatárs a család- és gyermekjóléti központ esetmenedzserét bevonja az esetkezelés folyamatába azzal, hogy kezdeményezi a szociális diagnózis elkészítését. Az elkészült szociális diagnózisban feltárt szükségletek, szükséges szolgáltatások megállapításai figyelembevételével kell a cselekvési tervet módosítani.

- Sikeresen megvalósított cselekvési terv esetén (ha újabb probléma nem merül fel) az eset lezárása.

A cselekvési terv készítéséhez kapcsolódó lehetséges kimenetek

A. Amennyiben a probléma megoldásához esetkezelés szükséges, illetve az igénybevevő igényli a további segítséget a probléma megoldásához, a családsegítő az igénybevevő részére tájékoztatást nyújt a kitűzött cél elérését lehetővé tevő megoldási alternatívákról (hozzájutás, igénybevétel, egyes lehetőségek előnyei és hátrányai). A cél elérése érdekében a meghatározott problémákat átgondolva prioritást állítanak fel, írásban rögzítik a családsegítő és az igénybevevő feladatait, vállalásait, a megvalósítás lépéseit (eszköz, módszer, kitűzött határidő). A cselekvési tervet mindkét fél aláírásával látja el, mellyel az abban foglaltakat kölcsönösen elfogadják.

Ha a feltárt probléma megoldásához egyéb intézmény/szolgáltatás bevonására kerül sor, meghatározásra kerül az intézmény/szolgáltatás típusa, az igénybevétel módja. A családsegítő információt ad az ellátás elérhetőségéről, az igénybevétel feltételeiről. Igény szerint felveszi a kapcsolatot az intézménnyel (pl. időpontot kér).

Veszélyeztetett gyermek esetében a cselekvési terv elkészítésekor figyelembe kell venni az esetkonferencia megállapításait és döntéseit.

Kimenet → Cselekvési terv készítése → Egyéb szolgáltató, intézmény, család- és gyermekjóléti központ vagy hatóság bevonása a szociális segítő folyamatba

- B. Gyermek veszélyeztetettsége esetén, amennyiben az alapszolgáltatás önkéntes igénybevétele a gyermek veszélyeztetettsége nem csökkenthető, illetve nem szüntethető meg, és/vagy a szülő, törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségének megszüntetésében nem együttműködő (nem motivált a közös munkára, a cselekvési tervet nem írja alá, stb.), esetkonferenciát szükséges összehívni.** Az esetkonferencia megállapításai és a szakemberek döntése alapján a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés kezdeményezésére kerülhet sor. **Hatósági intézkedés kezdeményezését követően a szociális segítőmunkát a hatóság döntésének megszületéséig biztosítani kell, a gyermek veszélyeztetettségét folyamatosan nyomon kell követni, a gyermek védelme érdekében indokolt intézkedéseket meg kell tenni.**

Kimenet 1 → Esetkonferencia → Cselekvési terv készítése

- C. A gyermek veszélyeztetettsége indokolja a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését.³¹**

Kimenet → Ideiglenes hatályú elhelyezés kezdeményezése

- D. Ha az igénybevevő nem együttműködő a cselekvési tervben foglaltak megvalósításában és gyermek veszélyeztetettsége nem áll fenn, szociális segítőmunka lezárásra kerül.**

Kimenet → Lezárás

- E. Sikeresen megvalósított cselekvési terv esetén – ha további szociális segítő tevékenység nem indokolt, arra az igénybevevő sem tart igényt és gyermek veszélyeztetettsége sem áll fenn – az eset lezárásra kerül. A cselekvési terv felülvizsgálata során a családsegítő a családdal és az esetkezelésbe bevont segítőkkal közösen értékeli a terv végrehajtását, megvizsgálják a gyermek, család helyzetét, a tervkészítésnél számba vett problémákat. Pozitív eredmény esetén döntenek az eset lezárásáról.**

Kimenet → Lezárás

Cselekvési terv dokumentáció

- 1) Amennyiben gyermek veszélyeztetettsége nem merül fel, a cselekvési terv az Esetnapló B) Belső tartalom 2. pontjában kerül rögzítésre.**

felelős: családsegítő

határidő: az együttműködési megállapodás megkötését követő 15 napon belül

³¹ Az ideiglenes hatályú elhelyezésről lásd 5.2.2. Ideiglenes hatályú elhelyezés kezdeményezése című alfejezetet.

2) Veszélyeztetett gyermek esetén GYVR felület vezetése.

- *Cselekvési terv készítése és rögzítése GYVR felületen.*

felelős: családsegítő

határidő: az együttműködési megállapodás megkötését követő 15 napon belül

5.1.9. Intézkedési terv készítése (óvodakötelezettség és tankötelezettség)

Ha a család- és gyermekjóléti szolgálathoz igazolatlan mulasztásról érkezik jelzés, amely óvodai nevelésben részt vevő gyermek esetén eléri az 5 nevelési napot, de nem haladja meg a 10 nevelési napot; tanköteles korú gyermek igazolatlanul mulasztott kötelező tanórai foglalkozásainak száma az adott tanítási évben – szakképző intézmény esetén tanítási félévben – eléri a 10 tanítási órát vagy (egyéb) foglalkozást, de nem haladja meg a 30 tanítási órát vagy (egyéb) foglalkozást, akkor az illetékes családsegítőnek az érintett gyermekek szülőjével, törvényes képviselőjével együttműködési megállapodást szükséges kötnie és intézkedési tervet kell készítenie, amelyet a GYVR felületen rögzít, és a cselekvési terv készítéséhez hasonlóan állítja össze: tehát a családdal és a jelző intézmény szakembereivel közösen meghatározott problémára megfelelő megoldásokat keresnek, és azokat az előírt határidőre teljesítik.

Az alábbiakban a kötelező óvodai nevelés, a tankötelezettség, továbbá az igazolatlan óvodai és iskolai hiányzás köznevelési és szakképzési jogszabályokat ismertetjük.

Kötelező óvodai nevelés

A gyermekek óvodai nevelésének szakasza, amely a gyermek hároméves korában kezdődik, addig az időpontig tart, ameddig a gyermek a tankötelezettség teljesítését meg nem kezdi.³² Ennek megfelelően a „*gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt. A szülő – tárgyév április 15. napjáig benyújtott – kérelme alapján a gyermek jogos érdekét szem előtt tartva, annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek negyedik életévét betölti, különös méltánylást érdemlő esetben, – ha a szülő a gyermek negyedik életévének betöltését megelőzően már kérelmezte, úgy újabb – kérelem alapján annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek az ötödik életévét betölti a Kormány rendeletében kijelölt szerv (a továbbiakban: felmentést engedélyező szerv) felmentheti a gyermeket az óvodai foglalkozáson való részvétel alól, ha a gyermek családi körülményei, sajátos helyzete indokolja. (...) Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetében a kérelem a tárgyév április 15. napja után is benyújtható (...).*”³³

Tankötelezettség

Magyarországon minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. „*A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelelessé válik. A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik. A szülő kérelmére a felmentést engedélyező szerv döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. Szülői kérelem hiányában a gyermek*

³² A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 5. § (1) bekezdés a) pontja.

³³ Nkt. 8. § (2) bekezdés.

tankötelezettsége megkezdésének halasztását a gyámhatóság is engedélyezheti. A szülő, a gyámhatóság a kérelmét legkésőbb az iskolakezdés évének január 18-áig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez. (...) Ha a szakértői bizottság a szülői kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben történő részvételét javasolja, a szülői kérelem benyújtására nincs szüksége. Ha a gyermek az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget korábban eléri, a felmentést engedélyező szerv a szülő kérelmére engedélyezheti, hogy a gyermek hatéves kora előtt megkezdje tankötelezettségének teljesítését.”³⁴

A tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható annak a tanítási évnek a végéig, amelyben a huszonharmadik életévét betölti. A tankötelezettség meghosszabbításáról a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az iskola igazgatója dönt.³⁵

Igazolatlan óvodai-, iskolai hiányzás

Ha a gyermek az óvodai foglalkozásról, a tanuló a tanítási óráról és egyéb foglalkozásról, valamint a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. Igazolatlan hiányzás esetén a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletben (a továbbiakban: EMMI rendelet) foglaltak szerint:

*„51. § (3) **Ha a gyermek, a tanuló távolmaradását nem igazolják, a mulasztás igazolatlan.** Az iskolaköteles a szülőt és a tanuló kollégiumi elhelyezése esetén – amennyiben a kollégium nem az iskolával közös igazgatású intézmény – a kollégiumot is értesíteni a tanköteles tanuló első alkalommal történő igazolatlan mulasztásakor, továbbá abban az esetben is, ha a nem tanköteles kiskorú tanuló igazolatlan mulasztása a tíz órát eléri. Az értesítésben fel kell hívni a szülő figyelmét az igazolatlan mulasztás következményeire. Ha az iskola értesítése eredménytelen maradt, és a tanuló ismételten igazolatlanul mulaszt, az iskola a gyermekjóléti szolgálat közreműködését igénybe véve megkeresi a tanuló szülőjét.*

*51.§ (4) **Ha a gyermek az Nkt. 8. § (2) bekezdése alapján vesz részt óvodai nevelésben, és egy nevelési évben igazolatlanul öt nevelési napnál többet mulaszt, továbbá, ha a tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a tíz tanítási órát vagy egyéb foglalkozást, az óvoda vezetője, az iskola igazgatója – a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben foglaltakkal összhangban – értesíti***

*a) óvodás gyermek esetén a gyermek tényleges tartózkodási helye szerint illetékes család- és gyermekjóléti központot, családból kiemelt gyermek esetén a gyermekvédelmi szakszolgálatot, b) tanuló esetén a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes család- és gyermekjóléti központot, a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot, **tanköteles tanuló esetén – gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével – a gyermekjóléti szolgálatot.***

³⁴ Nkt. 45. § (1)-(2) bekezdései.

³⁵ Nkt. 45. § (3) bekezdés.

(4a) Az értesítést követően **a gyermekjóléti szolgálat** az óvoda, az iskola és – szükség esetén – a kollégium bevonásával **haladéktalanul intézkedési tervet készít**, amelyben a mulasztás okának feltárására figyelemmel meghatározza a gyermeket, a tanulót veszélyeztető és az igazolatlan hiányzást kiváltó helyzet megszüntetésével, a gyermek óvodába járásával, a tanulói tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos, továbbá a gyermek, a tanuló érdekeit szolgáló feladatokat.”

(4b) Ha a gyermek az Nkt. 8. § (2) bekezdése alapján vesz részt az óvodai nevelésben, és az igazolatlan mulasztása egy nevelési évben eléri a tizenegy nevelési napot, az óvoda vezetője a mulasztásról tájékoztatja az általános szabálysértési hatóságot.

(4c) **Ha a gyermek az Nkt. 8. § (2) bekezdése alapján vesz részt az óvodai nevelésben, és igazolatlan mulasztása egy nevelési évben eléri a húsz nevelési napot, az óvoda vezetője haladéktalanul értesíti a gyermek tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot, a család- és gyermekjóléti központot, családból kiemelt gyermek esetén a gyermekvédelmi szakszolgálatot.**

(5) **Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a harminc tanítási órát és egyéb foglalkozást, az iskola a mulasztásról tájékoztatja az általános szabálysértési hatóságot – a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével –, valamint ismételten tájékoztatja a gyermekjóléti szolgálatot, amely közreműködik a tanuló szülőjének az értesítésében, továbbá gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot. Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri az ötven tanítási órát és egyéb foglalkozást, az iskola igazgatója haladéktalanul értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot, a család- és gyermekjóléti központot, családból kiemelt gyermek esetén a gyermekvédelmi szakszolgálatot.”**

Tankötelezettségre vonatkozó szabályok a szakképzésben

A szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet alapján:

„163. § (1) a szakképző intézmény köteles a tanköteles tanuló törvényes képviselőjét és a tanköteles tanuló kollégiumi elhelyezése esetén – ha a kollégium nem a szakképző intézménnyel közös igazgatású intézmény – a kollégiumot is értesíteni a tanköteles tanuló első alkalommal történő igazolatlan mulasztásakor, továbbá abban az esetben is, ha a nem tanköteles kiskorú tanuló igazolatlan mulasztása a tíz foglalkozást eléri. Az értesítésben fel kell hívni a tanköteles tanuló törvényes képviselőjének figyelmét az igazolatlan mulasztás következményeire. Ha a szakképző intézmény értesítése eredménytelen maradt, és a tanuló ismételten igazolatlanul mulaszt, a szakképző intézmény a család- és gyermekjóléti szolgálat közreműködését igénybe véve keresi meg a tanköteles tanuló törvényes képviselőjét.

(2) **Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási félévben eléri a tíz foglalkozást, az igazgató – a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetről és illetékességéről szóló kormányrendeletben foglaltakkal összhangban – értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot, a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot és – a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével – a család- és gyermekjóléti szolgálatot. Az értesítést követően a család- és gyermekjóléti szolgálat a szakképző intézmény és – szükség esetén – a kollégium bevonásával**

haladéktalanul intézkedési tervet készít, amelyben a mulasztás okának feltárására figyelemmel meghatározza a tanulót veszélyeztető és az igazolatlan mulasztást kiváltó helyzet megszüntetésével, a tanulói tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos, továbbá a tanuló érdekeit szolgáló feladatokat.

(3) Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy félévben eléri a harminc foglalkozást, az igazgató a mulasztásról tájékoztatja az általános szabálysértési hatóságot – a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanköteles tanuló kivételével –, valamint ismételten tájékoztatja a család- és gyermekjóléti szolgálatot, amely közreműködik a tanköteles tanuló törvényes képviselője értesítésében, továbbá gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanköteles tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot.

(4) A (2) és (3) bekezdés szerinti esetben a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 91/F–91/J. §-át a nevelési-oktatási intézményre vonatkozó szabályait a szakképző intézményre is alkalmazni kell.

A szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet 155. §-a rögzíti, miszerint „[a] tanköteles tanuló kivételével megszűnik a tanulói jogviszonya annak, aki egy tanítási éven belül igazolatlanul harminc foglalkozásnál többet mulaszt, feltéve, hogy a szakképző intézmény a tanulót, kiskorú tanuló esetén a kiskorú tanuló törvényes képviselőjét legalább két alkalommal írásban figyelmeztette az igazolatlan mulasztás következményeire”.

Cselekvések az intézkedési terv elkészítése során

- A mulasztás okának feltárására (családlátogatás, a gyermekkel a szülővel, törvényes képviselővel való személyes találkozás, a család szociális helyzetének felmérése, tájékozódás a szülők nevelési tevékenységéről, a gyermek magatartásáról, személyisége jellemzőiről, egészségi állapotáról, esetmegbeszélés az iskolával);
- Azon feladatok meghatározása határidővel és felelős megnevezésével, amelyek a gyermek, a tanuló veszélyeztettségének megszüntetésére, mérséklésére irányulnak;
- A tanuló tankötelezettségének teljesítése érdekében megfogalmazott feladatok, határidővel, felelőssel, beleértve a gyermek, a szülő és a családsegítő a köznevelési/szakképzési intézmény számára előírtak.

A gyermek óvodai, iskolai igazolatlan hiányzásával kapcsolatos lehetséges kimenetek³⁶

- A. A gyermek igazolatlan óvodai hiányzása az adott nevelési évben eléri az 5 nevelési napot, de nem haladja meg a 10 nevelési napot, illetve a tanköteles korú tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben – szakképző intézmény esetén tanítási félévben – eléri a 10 tanítási órát vagy (egyéb) foglalkozást, de nem éri el a 30 tanítási órát vagy (egyéb) foglalkozást.**

***Kimenet* → További szükségletfelmérés → Együttműködési megállapodás megkötése → Intézkedési terv készítése**

- B. A gyermek igazolatlan óvodai hiányzása az adott nevelési évben eléri a 11 nevelési napot, de nem éri el a 20 nevelési napot, illetve tanköteles korú tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben – szakképző intézmény esetén tanítási félévben – eléri a 30 tanítási órát vagy (egyéb) foglalkozást, de nem éri el az 50 tanítási órát vagy (egyéb) foglalkozást.**

***Kimenet* → További szükségletfelmérés → Intézkedési terv kiértékelése, felülvizsgálata (amennyiben az adott nevelési, illetve tanítási év igazolatlan mulasztásaival összefüggésben korábban már készült) → Intézkedési terv készítése**

- C. A gyermek igazolatlan óvodai hiányzása az adott nevelési évben eléri a 20 nevelési napot, illetve tanköteles korú tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben – szakképző intézmény esetén tanítási félévben – eléri az 50 tanítási órát vagy (egyéb) foglalkozást.**

***Kimenet* → A gyámhivatal a nevelési-oktatási intézmény vezetője jelzésére hivatalból megindítja a védelembé vételi eljárást → Hatósági döntést követően együttműködés a család- és gyermekjóléti szolgálat, valamint a család- és gyermekjóléti központ szakemberei között a tervek végrehajtásában**

³⁶ Amennyiben intézkedési terv készítése szükséges és egyéb gyermekvédelmi probléma is felmerül, cselekvési tervet kell készíteni.

D. Nem tanköteles korú tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri az 50 tanítási órát vagy egyéb foglalkozást.

Kimenet → A gyámhatósági intézkedés, valamint a szociális segítő munka szükségességének feltárása, szükség szerint gyermekvédelmi hatósági intézkedés kezdeményezése és/vagy szociális segítő munka biztosítása

Intézkedési terv dokumentáció

- *Az igénybevevő adatainak bevezetése a család- és gyermekjóléti szolgálat ügyfélnyilvántartásába (amennyiben még nem került oda bevezetésre).*

felelős: szociális asszisztens, vagy családsegítő

határidő: haladéktalanul

- *Tájékoztatási nyilatkozat aláírása (ha ez az első személyes találkozás).*

felelős: családsegítő

határidő: haladéktalanul

- *Együttműködési megállapodás megkötése.*

felelős: családsegítő, intézményvezető

határidő: az első interjút követően, de legkésőbb a kapcsolatfelvételt követő 30 napon belül

- **GYVR felület vezetése.** *A GYVR felületen történő adminisztrációt a jelzés beérkezésétől számított 7 napon belül meg kell kezdeni!*³⁷

- *A gyermek adatainak rögzítése/aktualizálása a **GYVR törzsadat alrendszerében.***

felelős: családsegítő

határidő: folyamatos

- *A gyermek veszélyeztetettségének feltárása, a veszélyeztetettség megszüntetése érdekében tett lépések rögzítése, kimenetként tervkészítés választása.*

felelős: családsegítő

határidő: folyamatos

- *Környezettanulmány adatlap rögzítése, vezetése, aktualizálása.*

felelős: családsegítő

határidő: a környezettanulmány rögzítése – az együttműködési megállapodás megkötésétől számított 15 napon belül
a környezettanulmány vezetése, aktualizálása – folyamatos

³⁷ Amennyiben a GYVR-ben történő rögzítéshez minden adat rendelkezésre áll.

- *Együttműködési megállapodás adatainak rögzítése és a megállapodás feltöltése.*

felelős: családsegítő, szakmai vezető

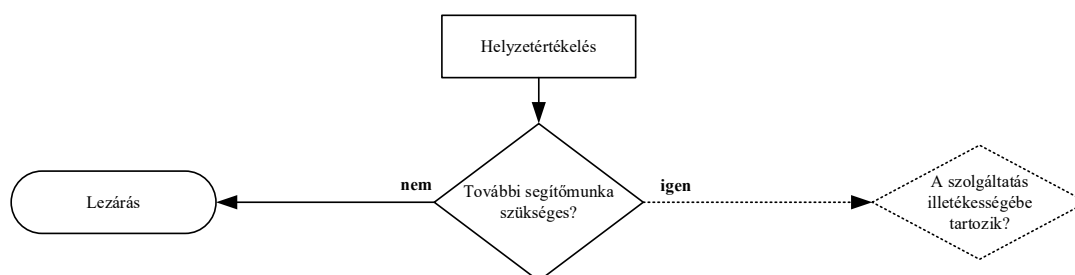
határidő: a családsegítő az együttműködési megállapodás megkötésétől számított 5 napon belül rögzíti, a szakmai vezető a rögzítéstől számított 5 napon belül jóváhagyja

- *Intézkedési terv készítése és rögzítése GYVR felületen.*

felelős: családsegítő

határidő: az együttműködési megállapodás megkötését követő 15 napon belül

5.1.10 Lezárás

11. számú ábra: Esetkezelés lezárása.

A cselekvési tervet legalább félévente, illetve szükség szerint felül kell vizsgálni, értékelni kell. A családsegítő, a család, valamint az esetkezelésbe bevont egyéb segítők közösen értékeli a megtett utat, a terv végrehajtását; megvizsgálják a gyermek, család helyzetét, a tervkészítésnél számba vett problémákat; számadást készítenek az elért eredményekről; döntést hoznak a további munka folyamatáról, annak feltételeiről vagy az eset lezárásáról.

Megvalósított cselekvési terv esetén, ha további szociális segítő tevékenység nem indokolt, és/vagy arra az igénybevevő nem tart igényt, továbbá gyermek veszélyeztetettsége nem áll fenn, az eset lezárásra kerül.

Lezárás dokumentáció

- *Helyzetértékelés elkészítése, a gondozási folyamat összegzése, lezárás a GYVR felületen.*

felelős: családsegítő, szakmai vezető

határidő: az eset lezárását követő 5 napon belül

5.2. Gondolatok az esetvezetés intenzitásáról, a személyes kapcsolattartásról

Az alapszolgáltatásban nyújtott segítő munka során alapvetőnek, a szociális munka fontos vezérelveként továbbra is szem előtt kell tartani, hogy a támogatás, problémamegoldás legfontosabb hatásait ne papírokkal érjük el, hanem a kliensrendszer tagjaival egyeztetve, velük együttműködve, mert így erősíthető az igénybevevő részvétele a segítő folyamatban.

Ugyanakkor, bár igyekszünk az esetvezetést tipizálni, az esetben szereplő egyének, a történetük egyedi, mint ahogy az a kontextus is, ami az igénybevevő helyzetét alakítja. Az esetvezetés intenzitását a probléma, az adott élethelyzet meghatározza, s ennek része az igénybevevővel való személyes találkozás épp úgy, mint a környezetében lévő fontos személyekkel való

kapcsolat, vagy az ügyükkel való foglalkozás során végzett információszerzés, koordináció, szervezés, vagy esetkonzultáció, esetmegbeszélés, dokumentálás, benne az összefoglalások, értékelések, következtetések levonása stb. a szociális munkás részéről. Tehát az intenzitás a probléma jellegétől, az eset folyamatától és előrehaladásától függ, és nem utolsó sorban az igénybe vevő igényétől, az ő kapcsolódási és elköteleződési folyamatától, ritmusától.

- A kapcsolatfelvétellel induló esetfolyamat intenzív szakaszai a feltárás és a megállapodás szakasza (a jogszabály nyelve szerint a szükségletfelmérés, a megállapodás és cselekvési terv körüli megegyezések megszületése). Sok információt kell gyűjteni, azokat több szereplővel egyeztetni, prioritásokat, reális célokat kialakítani, ami nem megy az igénybevevővel való egyezkedés, az ő jelenléte, tevőleges hozzájárulása nélkül. Intenzív lehet a cselekvési terv megvalósításának első szakasza, amikor a kivitelezés idején nem mennek a dolgok, ezért újratervezésre van szükség, vagy a célokat kell átalakítani.*
- A feltáró munka során adatokhoz, információkhoz, különféle problémaleírásokhoz szükséges hozzáférni, aminek jelentős része a kliensrendszert alkotó személyes kapcsolatokból, tapasztalatokból származik.*
- Az igénybevevő motivációjával való foglalkozás is több személyes találkozást igényelhet (itt az intenzitás a találkozás gyakoriságát éppúgy jelentheti, mint a megértés kiszélesedését és mélységét), annak érdekében, hogy a bizalom, a problémabelátás és az együttműködés iránti elköteleződés kialakuljon.*
- Aktív együttműködésre van szükség olyan ügyekben, ahol rövid határidő áll a rendelkezésre, és az intenzitás eredményeként megelőzhető egy még nagyobb probléma kialakulása, mint pld. az életciklus váltáshoz tartozó természetes krízisek mentén kialakuló konfliktusok, vagy olyan ügyek intézése, ahol határidők vannak, s ezek a határidők szűkek.*
- Nagyobb odafigyelés indokolt a belső-külső szolgáltatásokhoz való delegálás első szakaszában, annak érdekében, hogy a szolgáltatás igénybevétele az igénybevevő számára elfogadott legyen, illetve, hogy bent tudjon maradni a szolgáltatásban.*
- A család működési képességének támogatása nagy kockázatú, sokproblémás kliensszituációk esetén, amikor az egyensúly bármely rész miatt felborulhat (pld. szívességi lakáshasználó az igénybevevő, épp próbaidőn van az új munkahelyén, a gyereket most szoktatja a bölcsődébe; épphogy megszüntették a védelembé vételt) szintén indok lehet a rendszeres, sűrűbb kapcsolattartás.*
- Amennyiben az igénybevevő igényli.*

Az esetvezetés intenzitása tudatosan meghatározott, minden esetben célhoz kötött, pld. a probléma valós és/vagy érzékelt súlyossága. Lehet, hogy a probléma nem tűnik túl súlyosnak, de az érintettek annak érzik, ezért igényük van a fokozott figyelemre. Az instabilitás érzetének okai lehetnek az információhiány vagy ellentmondásos információk, az igénybevevő ellenállása, motiválatlansága (amelyet nem legyőzni, hanem megérteni, felkelteni kell), a bizalom kialakításának szakasza, vagy a folyamat során tapasztalt már kialakult bizalom megrendülése, a megállapodáshoz szükséges belátások kialakulása stb.

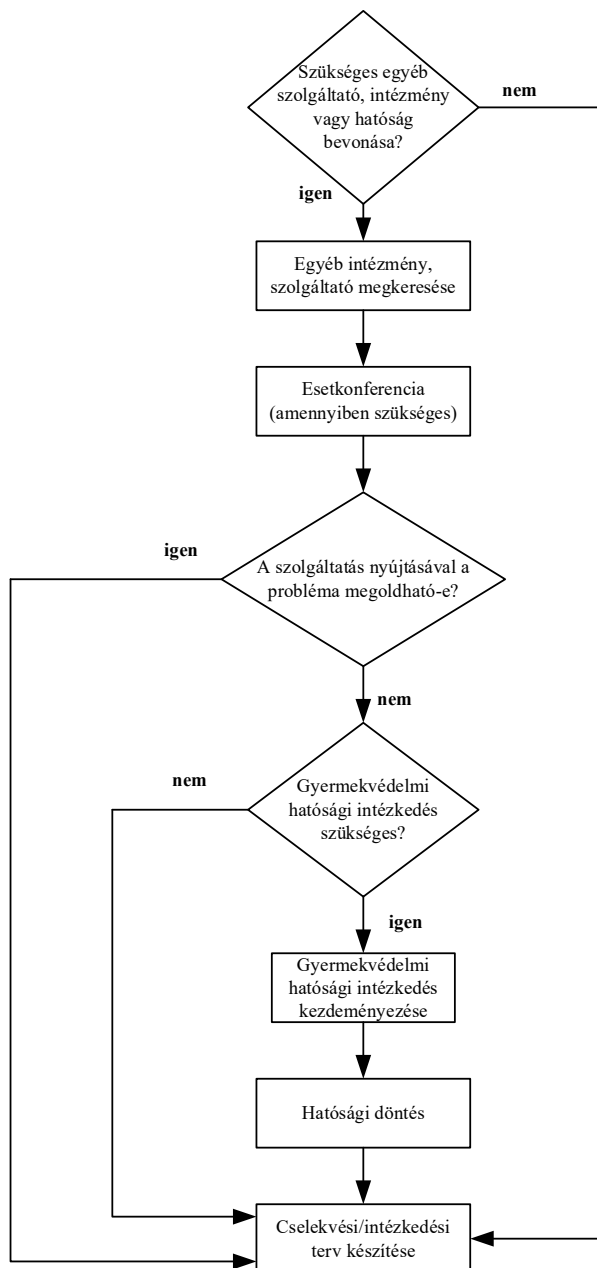
Lehet intenzív az esetzárás időszaka is, mivel annak megállapítása, hogy ki, mit ért el, hogy tartható fenn az elég jó helyzet, mi várható, amire még felkészíthetjük az igénybevevőinket stb., igényelhet fokozottabb odafigyelést, gyakoribb találkozásokat.

Ugyanakkor fontos a képessé-tevés része, hogy az igénybevevőt hagyjuk önállóan próbálkozni, amire képes, azt oldja meg egyedül.

A személyes kapcsolat fontos, de nem vonatkozhat egyedül az igénybevevőre, ezért érdemes beletartozónak tekinteni minden más kapcsolatot, aminek meghatározó szerepe van, pld. egy gyerek iskolai problémájának megoldásához lehet, hogy átmenetileg többet kell találkozni a pedagógussal ahhoz, hogy az ő hozzáállásában is változást lehessen elérni.

6. Egyéb szolgáltató, intézmény, család- és gyermekjóléti központ vagy hatóság bevonása a szociális segítő folyamatba

6.1. Egyéb szolgáltató, intézmény bevonása

12. számú ábra: Egyéb szolgáltató, intézmény vagy hatóság bevonása a szociális segítő folyamatba

A probléma megoldásához sok esetben nem elegendő a családsegítő által nyújtott segítő tevékenység, szükségessé válhat egyéb, az ellátási területen elérhető szolgáltató(k) bevonása.

Egyéb bevonható szolgáltató(k) gyermekek esetében:

- Gyermekek napközbeni ellátása;
- Gyermekek átmeneti gondozása (helyettes szülői ellátás, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona);

- Biztos Kezdet Gyerekház;
- Tanoda;
- Alternatív napközbeni ellátás;
- Pedagógiai szakszolgáltatás;
- Korai fejlesztés;
- Közösségi ellátás (pszichiátriai, illetve szenvedélybetegek részére nyújtott közösségi ellátás és szenvedélybetegek részére nyújtott alacsonyküszöbű ellátás);
- Egészségügyi alap- és szakellátások (főként: gyermekorvos, védőnő, gyógytorna, pszichiátria, stb.);
- Támogató szolgáltatás;
- Falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás;
- Civil szervezetek (adománykövetítés, adománybolt);
- Egyházi segítő szervezetek;
- Prevenációs programok, klubok (pl.: filmklub, Ifjúsági Iroda, „Bulisegély” szolgálatok, „Party buszok”, stb.);
- Rehabilitációs intézmény³⁸.

A szociális segítés fókuszában álló szociális probléma összetettsége, valamint az igénybevevő aktuális állapota miatt szükség lehet a jelzőrendszer tagjainak szakértelmére, más szolgáltatások bevonására olyan esetekben, amelyekben a szociális munka munkaformái, módszerei elégtelennek bizonyulnak vagy túlmutatnak a (családsegítő) szociális szakember kompetenciáján.

A szükségletek felmérése során néhány alapvető kérdéskört kell megvizsgálni ahhoz, hogy eldönthető legyen milyen szolgáltatás járul hozzá a szociális probléma megoldásához (vagy legalább csökkentéséhez) az igénybevevő állapotának javulásához, stabilizálásához:

- A problémában/változásban érintett személyek?
- Mire van szükség, mely szükségletek kielégítetlenek?
- Hol találhatóak a szükséglet-kielégítésben fontos javak, források?
- Külső vagy belső szolgáltatások révén kielégíthetőek-e a felmerült szükségletek?
- Mennyi és milyen szolgáltatásra van szükség?
- Mi kell ahhoz, hogy az érintettek igénybe vegyék az adott szolgáltatást vagy szolgáltatásokat?
- Melyek azok az elért változások, amelyek szükségtelenné teszik a szolgáltatás igénybevételét?

Amely probléma kezelésben nem kompetens a család- és gyermekjóléti szolgálat, azon szolgáltatásba delegálás kapcsán a családsegítő az igénybevevő állapota, önálló ügyintézési képessége alapján az alábbi feladatokat látja el:

- a kompetens szolgáltató elérhetőségének megadása,
- a kompetens szolgáltató megkeresésének segítése, időpont egyeztetés,
- kísérés a kompetens szolgáltatóhoz,

³⁸ A rehabilitációs intézményben a 18. életévét betöltött pszichiátriai beteget, illetve a 12. életévét betöltött szenvedélybeteget kell ellátni, aki rendszeres vagy akut gyógyintézeti kezelésre nem szorul és utógondozására nincs más mód.

- a szolgáltatás megajánlása esetén – amennyiben a család- és gyermekjóléti szolgálat illetékességébe tartozó szociális segítő tevékenység a továbbiakban nem indokolt, és arra az igénybevevő sem tart igényt – az eset lezárása.

Koordinációs tevékenység az esetkezelés során

A családsegítő abban az esetben, ha a segítő folyamatba más szakmák képviselőit is bevonja, az igénybevevő érdekében koordinációs tevékenységet is folytat az alábbiak szerint:

- Kapcsolattartás más szolgáltatóval.
- Team munka szervezés.
- Kliens szolgáltatás igénylésének figyelemmel kísérése.
- Kliens ügyében információk összegyűjtése más szolgáltatóktól.
- Eredmények értékelése.

Család- és gyermekjóléti központ szolgáltatásainak bevonása

Amennyiben a szociális segítőmunka során feltárt probléma adekvát kezelésére alkalmas a család- és gyermekjóléti központ által nyújtott valamely speciális szolgáltatás, a családsegítő annak igénybevételét kezdeményezheti a család- és gyermekjóléti központnál. A szükséglet felmerülése után a családsegítő megkeresi az illetékes család- és gyermekjóléti központot, és a közösen kialakított protokollban rögzítettek alapján szervezik meg a speciális szolgáltatás nyújtását.

A család- és gyermekjóléti központ bevonható speciális szolgáltatásai:

- óvodai- és iskolai szociális segítő tevékenység,
- fogyatékosügyei tanácsadás,
- pszichológiai tanácsadás,
- jogi tájékoztatásnyújtás,
- mediáció,
- családkonzultáció,
- családterápia,
- családi döntéshozó konferencia,
- utcai és lakótelepi szociális munka,
- kórházi szociális munka,
- kapcsolattartási ügyelet.

Az esetkezelésbe egyéb szolgáltató, intézmény vagy hatóság bevonásához kapcsolódó lehetséges kimenetek

A. Ha a feltárt probléma megoldásához egyéb intézmény/szolgáltatás bevonására kerül sor, meghatározásra kerül az intézmény/szolgáltatás típusa, az igénybevétel módja. A családsegítő információt ad az ellátás elérhetőségéről, az igénybevétel feltételeiről. Igény szerint felveszi a kapcsolatot az intézménnyel az igénybevevőnek a szolgáltatáshoz való hozzájutása, az igénybevétel elősegítése érdekében.

Az igénybevevő vállalja, hogy az esetkezelésbe bevont egyéb szolgáltató, intézmény szolgáltatását igénybe veszi.

Kimenet → Cselekvési terv készítése

- B. Amennyiben gyermek veszélyeztetettsége merül fel, és a veszélyeztetettség az alapszolgáltatás önkéntes igénybevételével egyéb szolgáltató, intézmény bevonásával sem csökkenthető, illetve szüntethető meg, esetkonferencia szervezése szükséges. Az esetkonferencia megállapításai és a szakemberek döntése alapján a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés kezdeményezésére kerülhet sor.**

Kimenet 1 → Esetkonferencia → Cselekvési terv készítése

Kimenet 2 → Esetkonferencia → Gyermekvédelmi hatósági intézkedés kezdeményezése

- C. A gyermek veszélyeztetettsége indokolja a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését.³⁹**

Kimenet → Ideiglenes hatályú elhelyezés kezdeményezése

Egyéb szolgáltató, intézmény vagy hatóság bevonása dokumentáció

- *Egyéb szolgáltató, intézmény megkeresése, írásban történő tájékoztatása, összefoglaló, támogatólevél készítése. A megkeresésében célszerű előreutató kérdéseket megfogalmazni, melyek a szociális segítő munkát mozdítja előre.*

felelős: családsegítő

határidő: a szükséglet felmerülése után 3 napon belül

- **Amennyiben *gyermek veszélyeztetettsége nem merül fel:***
 - *Az esetkezelésbe bevont szolgáltatóval, intézménnyel kapcsolatos információk rögzítése az Esetnapló B) Belső tartalom 3. pontjában az esetvezetés során tett intézkedések között.*
felelős: családsegítő
határidő: az esetkonferencia összeülését követően haladéktalanul
 - *A család- és gyermekjóléti központ speciális szolgáltatása esetén a javasolt tanácsadás, a megjelenés ténye, időpontja rögzítése az Esetnaplóban.*
felelős: családsegítő
határidő: haladéktalanul
- **Gyermek veszélyeztetettsége esetén a GYVR felület vezetése:**
 - *A GYVR törzsadat alrendszerben a gyermek adatainak rögzítése/aktualizálása. A feltárás során tett lépések vezetése, dokumentumok feltöltése, környezettanulmány vezetése, aktualizálása, kimenetként a tervkészítése választás.*
felelős: családsegítő
határidő: folyamatos

³⁹ Az ideiglenes hatályú elhelyezésről lásd 5.2.2. Ideiglenes hatályú elhelyezés kezdeményezése című alfejezetet.

- *A család- és gyermekjóléti központ speciális szolgáltatása esetén az intézkedés dátuma, a speciális szolgáltatás típusa, az érintett igénybevevő(k), illetve az ügy szempontjából fontos információk rögzítése.*

felelős: család- és gyermekjóléti központ asszisztense

határidő: haladéktalanul.

- *Amennyiben hatósági intézkedés kezdeményezésének lehetősége merül fel, akkor bekérdezés a Védőnői Országos Információs Rendszerbe (a továbbiakban: VOIR). Egészségügyi lap⁴⁰ bekérése a gyermek háziorvosától.*

felelős: családsegítő

határidő: a hatósági intézkedés kezdeményezése felmerülését követően haladéktalanul

6.2. Gyermekvédelmi hatósági intézkedés kezdeményezése

6.2.1. Születendő gyermek haza nem adhatóságának megállapítása

A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések között szükséges tárgyalni a születendő gyermek haza nem adhatósága megállapításának és az ahhoz kapcsolódó gyámhatósági eljárásnak a lényeges elemeit.

A Gyvt. 70. § (1) és (2) bekezdése szerint:

70. § (1) Ha a gyermekjóléti alapellátás a születendő gyermeket veszélyeztető körülményeket tár fel, és azokat a gyermekjóléti alapellátás keretében nem sikerül megszüntetni, a gyermekjóléti központ javaslatára a gyámhatóság – a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló kormányrendeletben meghatározottak szerint – hivatalból vizsgálja, hogy a gyermek szülei gondozásában történő nevelkedése veszélyeztető-e a testi, értelmi, érzelmi, illetve erkölcsi fejlődését.

(2) Ha az (1) bekezdés szerinti eljárás eredményeként a gyámhatóság azt állapítja meg, hogy a gyermek szülei gondozásában történő nevelkedése veszélyeztető a testi, értelmi, érzelmi, illetve erkölcsi fejlődését, dönt a születendő gyermek haza nem adhatóságáról, és megvizsgálja a gyámnak jelölt személy alkalmasságát.

A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.) 83/B. § (1) és (2) bekezdése rögzíti:

83/B. § (1) A gyermekjóléti alapellátás eredménytelensége esetén a család- és gyermekjóléti szolgálat legkésőbb a válsághelyzetben lévő várandós anya terhességének 31. hetében hatósági intézkedés megtételét javasolja a család- és gyermekjóléti központnál.

(2) A család- és gyermekjóléti központ a haza nem adhatóság megállapítása iránti eljárás megindítása érdekében legkésőbb a válsághelyzetben lévő várandós anya terhességének 32. hetében javaslatot tesz a gyámhivatalnak.

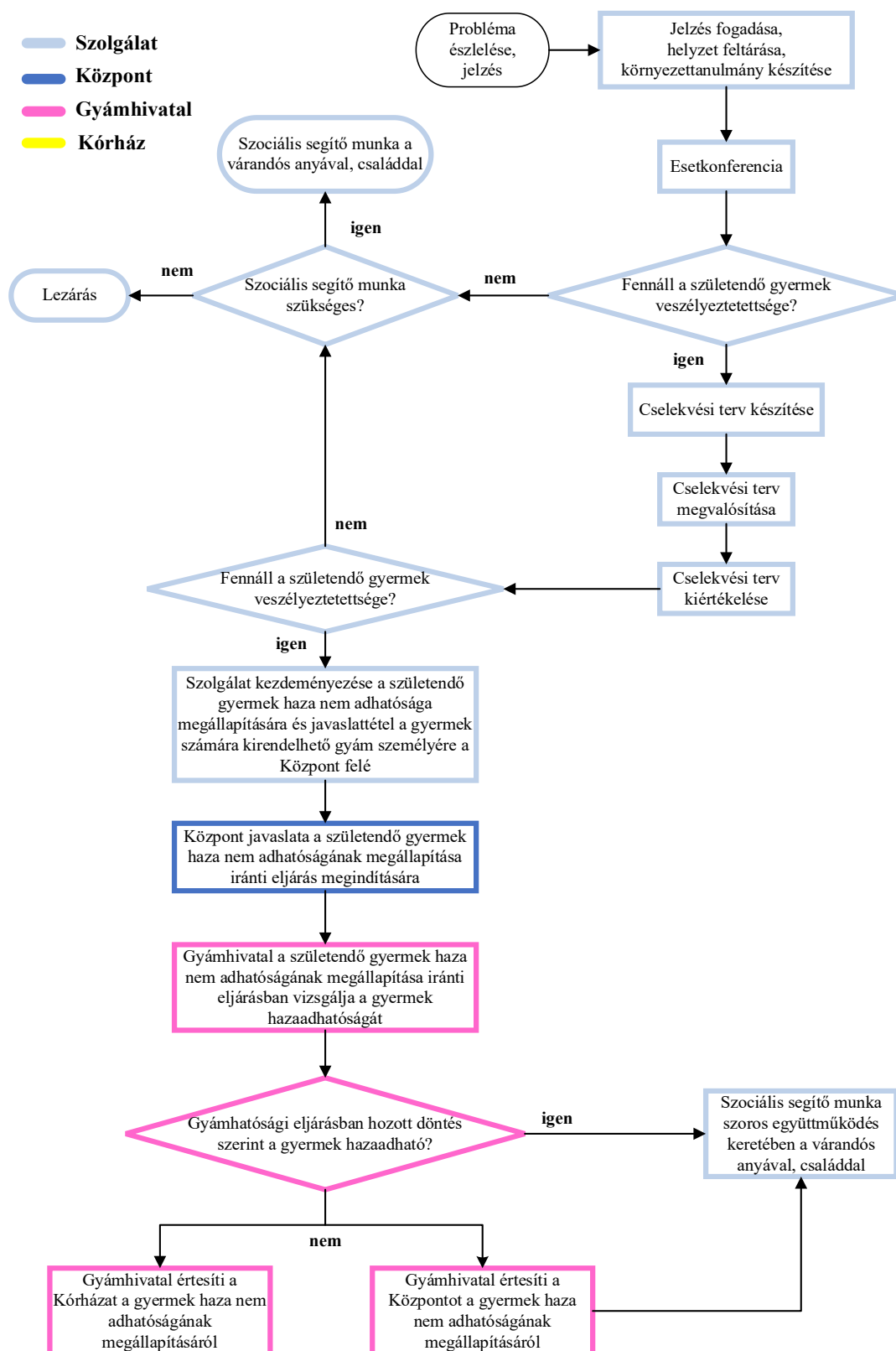
A születendő gyermek haza nem adhatóságának megállapítása – mint gyermekvédelmi hatósági intézkedés – alapvetően azt a célt szolgálja, hogy a súlyosan veszélyeztető környezetbe születő gyermek már a születése pillanatától megfelelő védelemben részesüljön, így a szülő(k) vagy a család- és gyermekjóléti központ által javasolt személynél kerüljön elhelyezésre, elkerülve ezzel a gyermek intézményi vagy nevelőszülőnél történő elhelyezését.

⁴⁰ Az egészségügyi lapot a beérkezéstől számított 5 napon belül szükséges feltölteni.

Hangsúlyozni szükséges, hogy az intézkedésre csak abban az esetben kerül sor, amennyiben a gyermeket súlyosan veszélyeztető körülmények a gyermekjóléti alapellátás keretében feltárássra kerültek és azok az alapellátás igénybevételével alaposan feltételezhetően nem szüntethetők meg, így az újszülött gyermek a szülő(k) háztartásában súlyos, életét, testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését jelentős és helyrehozhatatlan károsodással fenyegető veszélyeztetettségnek volna kitéve.

Azt is ki kell emelni, miszerint az eljárásban a gyámhivatal nem a már megszületett és súlyosan veszélyeztetett gyermek családból történő kiemeléséről, hanem előzetesen – azaz a gyermek születését megelőzően – a gyermeknek a születést követő kórházból történő kiadhatóságáról dönt. A gyámhivatal határozata – feltéve, hogy a gyermek súlyos veszélyeztetettsége a születését követően is fennáll és az más módon nem megszüntethető – megalapozza a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó egyéb gyermekvédelmi hatósági intézkedést (családbafogadás, ideiglenes hatályú elhelyezés, védelembe vétel). Mindebből tehát az is következik, hogy ha a gyámhivatal a gyermek haza nem adhatóságáról döntött, de a gyermek születését követően a gyermeket veszélyeztető körülményekben pozitív változás következik be, a gyámhivatal a család- és gyermekjóléti központ javaslatára a családbafogadáson vagy az ideiglenes hatályú elhelyezésen kívül enyhébb gyermekvédelmi hatósági intézkedésről (védelembe vétel) vagy annak mellőzéséről is dönthet.

6.2.1.1. Az eljárás folyamata és a gyermekvédelmi feladatokat ellátók feladatai, cselekvései a gyermek születését megelőzően

13. számú ábra: A születendő gyermek haza nem adhatóságának megállapítására irányuló eljárás folyamata a gyermek születését megelőzően

1) Jelzés a születendő gyermek súlyos veszélyeztetettségéről

Az észlelő- és jelzőrendszer tagjai jogszabályi kötelezettségeikből adódóan kötelesek jelzéssel élni a krízishelyzetben lévő várandós édesanyáról a család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó felé, amennyiben azt tapasztalják, vagy arról tudomást szereznek, hogy a születendő gyermek egészséges testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődése a kórházból történő hazabocsátása esetén súlyos kockázatokkal járna. A jelzés leggyakrabban az egészségügyi szolgáltatást nyújtótól (védőnő, háziorvos, szülész-nőgyógyász szakorvos, stb.) érkezik.

A területi védőnői szolgálat illetékes védőnője kiemelt szerepe a probléma észlelése, a jelzés megtétele és a problémamegoldásban való együttműködés az illetékes család-és gyermekjóléti szolgálattal.

Problémafeltárás szempontjai a védőnő vonatkozásában:

- lakhatási körülmények;
- újszülött fogadásának tárgyi feltételei;
- várandósság során kötelező vizsgálatok megvalósulása;
- várandós egészségi állapotának felmérése – háziorvosi, szakorvosi kapcsolatok feltárása.

A védőnő, mint a gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer tagja köteles a család-és gyermekjóléti szolgálat felé jelzést tenni a szociálisan veszélyeztetett várandós anyáról, amennyiben a veszélyeztető körülményeket saját kompetenciája körében nem tudja megszüntetni. Jelzését lehetőleg a várandósság előbbi időszakában, de legkésőbb annak 31. hetéig írásban teszi meg, melyben kitér az általa észlelt konkrét veszélyeztető tényezők és az addig nyújtott támogatás bemutatására. Kiemelt veszélyeztető okra utaló körülmény esetén jelzését az észlelést követő 3 napon belül köteles megtenni.

Kiemelt veszélyeztető oknak tekinthető, amennyiben a várandós anya a Gyvt. 130/A. § (3) bekezdésében foglaltak szerint kifejezetten megtagadja az együttműködést az egészségügyi alapellátást nyújtó szolgáltatóval⁴¹ (pl. a védőnővel).

2) A család- és gyermekjóléti szolgálat feltárja a születendő gyermek veszélyeztetettségének körülményeit, szociális segítő munkát biztosít, kezdeményezi a születendő gyermek haza nem adhatóságának megállapítására irányuló gyámhatósági eljárás megindítását

A születendő gyermeket veszélyeztető körülmények észlelését, illetőleg a jelzés fogadását követően **a család- és gyermekjóléti szolgálat családsegítőjének feladatai:**

- **Felveszi a kapcsolatot** a várandós édesanyával/családdal és a területi védőnővel.
- Amennyiben a kapcsolatfelvétel jelzés alapján történt, **visszajelzést küld a jelzést tevő felé.**
- Felméri a várandós édesanya/család lakókörnyezetét és életkörülményeiket **(környezettanulmányt készít).**

A családlátogatást javasolt a védőnővel közösen megtenni.

⁴¹ Gyvt. 17. § (4d) bekezdés c) pontja és NMr. 11/A. § c) pont ca) alpontja.

- **Feltárja a születendő gyermeket veszélyeztető tényezőket.**

A problémafeltárást és a cselekvések meghatározását szakmai tudásával, megoldási repertoárjával a család- és gyermekjóléti központ esetmenedzsere is segíti.

A problémafeltárási szempontjai:

- lakhatási és higiénés körülmények;
- újszülött fogadásának tárgyi feltételei;
- várandós édesanya/család életvitele;
- szociális és családi kapcsolatok;
- segítő, támogató személyek jelenléte a várandós édesanya/család életében;
- érintettek együttműködési készsége.

A szakmai tevékenységnek ki kell terjednie annak feltárására is, hogy ki az a személy, aki gyermek számára a születése után szükség esetén gyámul kirendelhető.

- **Estekkonferenciát szervez** a család- és gyermekjóléti központ bevonásával.

Az esetkonferenciára a várandós édesanya mellett meg kell hívni az érintett családtagokat (férj, élettárs, releváns családtagok), a területi védőnőt, a család- és gyermekjóléti központ esetmenedzsere, egyéb releváns személyeket és szakembereket. Az esetkonferencia kiemelten fontos feladata annak eldöntése, hogy fennáll-e a születendő gyermek veszélyeztetettsége.⁴²

- A szülő(k)/család részére a feltárt szükségletekre és problémákra figyelemmel **szociális segítő munkát biztosít.**

Amennyiben a születendő gyermek veszélyeztetettsége feltárása érdekében tett intézkedések, valamint az esetkonferencián született döntés alapján megállapítható a születendő gyermek veszélyeztetettsége, a családsegítő szociális segítő munkát indít; megkötöti az együttműködési megállapodást a várandós édesanyával/családdal és elkészíti a cselekvési tervet, melybe az érintetteken túl – a kompetenciahatárok figyelembe vétele mellett – bevonja a problémamegoldásban részt vevő személyeket, szervezeteket, intézményeket és szervezetek képviselőit.

A cselekvési tervbe a várandós édesanya/család helyzetétől függően érdemes lehet bevonni:

- családok átmeneti otthona (lakhatási problémák megoldása);
- krízishelyzetben lévő várandós édesanyák támogatására specializálódott szervezetek (anyagi és mentálhigiénés segítségnyújtás, esetleges örökbefogadásban való közreműködés);
- család- és gyermekjóléti központ speciális szolgáltatásai (jogi tájékoztatásnyújtás, pszichológiai tanácsadás)

- A cselekvési terv megvalósítása során **koordinálja az együttműködések, feladatvállalások tervszerűségét, és a változásokat rögzíti az esetnapló feljegyzéseiben.**

A cselekvési tervnek megfelelően valamennyi szereplő végzi saját szakmai kompetenciái keretében a vállalt feladatát a szociálisan veszélyeztetett várandós

⁴² Az esetkonferencia szervezésével, céljaival, résztvevőivel, stb. kapcsolatosan lásd az „Esetkonferencia” című alfejezetet.

édesanya/család körülményeinek rendezése és a születendő gyermek hazaadhatósága érdekében.

- A cselekvési terv megvalósítását és kiértékelését követően **dönt arról, hogy a születendő gyermek veszélyeztetettsége továbbra is fennáll-e:**

➤ *A születendő gyermeket súlyosan veszélyeztető körülmények megszűntek:*

- A. A szociális segítő munka nem indokolt és azt a várandós édesanya/család sem igényli.

Kimenet → Lezárás

- B. A gyermek veszélyeztetettsége már nem áll fenn, de szükséges továbbra is a várandós édesanya/család támogatása.

Kimenet → Szociális segítő munka a várandós anyával, családdal

➤ *A születendő gyermeket súlyosan veszélyeztető körülmények nem szűntek meg, ezért a család- és gyermekjóléti szolgálat:*

- legkésőbb a válsághelyzetben lévő várandós anya terhességének 31. hetében hatósági eljárást kezdeményez a család- és gyermekjóléti központnál a születendő gyermek haza nem adhatósága megállapítása iránti eljárás megindítása érdekében;
- értesíti az illetékes szülészeti és újszülött-ellátást biztosító fekvőbeteg-szakellátást nyújtó egészségügyi szolgáltató szociális munkását/újszülött osztályának kórházi védőnőjét a születendő gyermek várható haza nem adhatóságról.

Kimenet → Születendő gyermek haza nem adhatósága megállapításának kezdeményezése és javaslattétel a gyermek számára kirendelhető gyám személyére a Központ felé

- 3) A család- és gyermekjóléti központ javaslata a születendő gyermek haza nem adhatóságának megállapítására a gyámhivatal felé

A család- és gyermekjóléti központ legkésőbb a várandósság 32. hetében javaslatot tesz a gyámhivatal felé a születendő gyermek haza nem adhatóságának megállapítására.

A javaslat megtétele előtt javasolt esetkonferenciát szervezni, melynek megállapításait a javaslat megtétele során figyelembe kell venni.

A család- és gyermekjóléti központ a javaslatban (a javaslat tartalmi követelményei):

- részletesen feltárja az alapellátási előzményeket és az alapellátási tevékenység eredménytelenségének okait, a szülők együttműködési készségét;
- megküldi a gyermekjóléti alapellátás során felvett környezettanulmányt és cselekvési tervet, valamint a rendelkezésére álló valamennyi releváns dokumentumot;

- véleményt nyilvánít a születendő gyermek haza nem adhatóságának a szülőkkel összefüggő személyi és életkörülménybeli okairól, valamint arról, hogy mindezek mennyiben alapozzák meg közvetlenül a születendő gyermek súlyos veszélyeztetettségét;
- javaslatot tesz a születendő gyermek számára kirendelhető gyám személyére, vagy a gyámkeresés eredménytelensége esetén tájékoztatást nyújt annak okairól.⁴³

A javaslat megtételének formai követelményeiről a jogszabályok nem rendelkeznek. A javaslatot – tekintettel, hogy a gyermek még nem született meg – nem kell és nem is lehet a GYVR-ben megtenni. A javaslatnak meg kell felelnie a fentebb meghatározott tartalmi követelményeknek.

Kimenet → Központ javaslata a születendő gyermek haza nem adhatóságának megállapítása iránti eljárás megindítására

4) A gyámhivatal döntése a születendő gyermek haza nem adhatóságának megállapítására

Az eljárásban a gyámhivatal vizsgálata kiterjed a születendő gyermek haza nem adhatóságát megalapozó körülmények és a gyámnak jelölt személy alkalmasságának megállapítására:

- A. Amennyiben a gyámhatósági eljárásban hozott döntés szerint **a születendő gyermek haza nem adhatósága megállapításának körülményei nem állnak fenn**, határozatot hoz a gyermek hazaadhatóságáról és a szociális segítő munka folytatásáról.

Kimenet → Szociális segítő munka szoros együttműködés keretében a várandós anyával, családdal

- B. Amennyiben az eljárásában **feltárt körülmények alapján a születendő gyermek haza nem adhatóságának körülményei fennállnak**, a gyámhivatal a döntésről értesíti az illetékes szülészeti és újszülött-ellátást biztosító fekvőbeteg-szakellátást nyújtó egészségügyi szolgáltatót, valamint a család- és gyermekjóléti szolgálatot, család- és gyermekjóléti központot.

Kimenet → Gyámhivatal értesíti a Kórházat és a Központot a gyermek haza nem adhatóságának megállapításáról

A család- és gyermekjóléti szolgálat a gyámhivatal döntését követően is **gondozza a szülő(ke)t, családot**, melynek keretében nyújtott szociális segítő munka kiemelt célja, hogy a születendő gyermeket veszélyeztető körülményeket megszüntessék és a gyermek vérszerinti családjában történő egészséges fejlődése biztosított legyen.

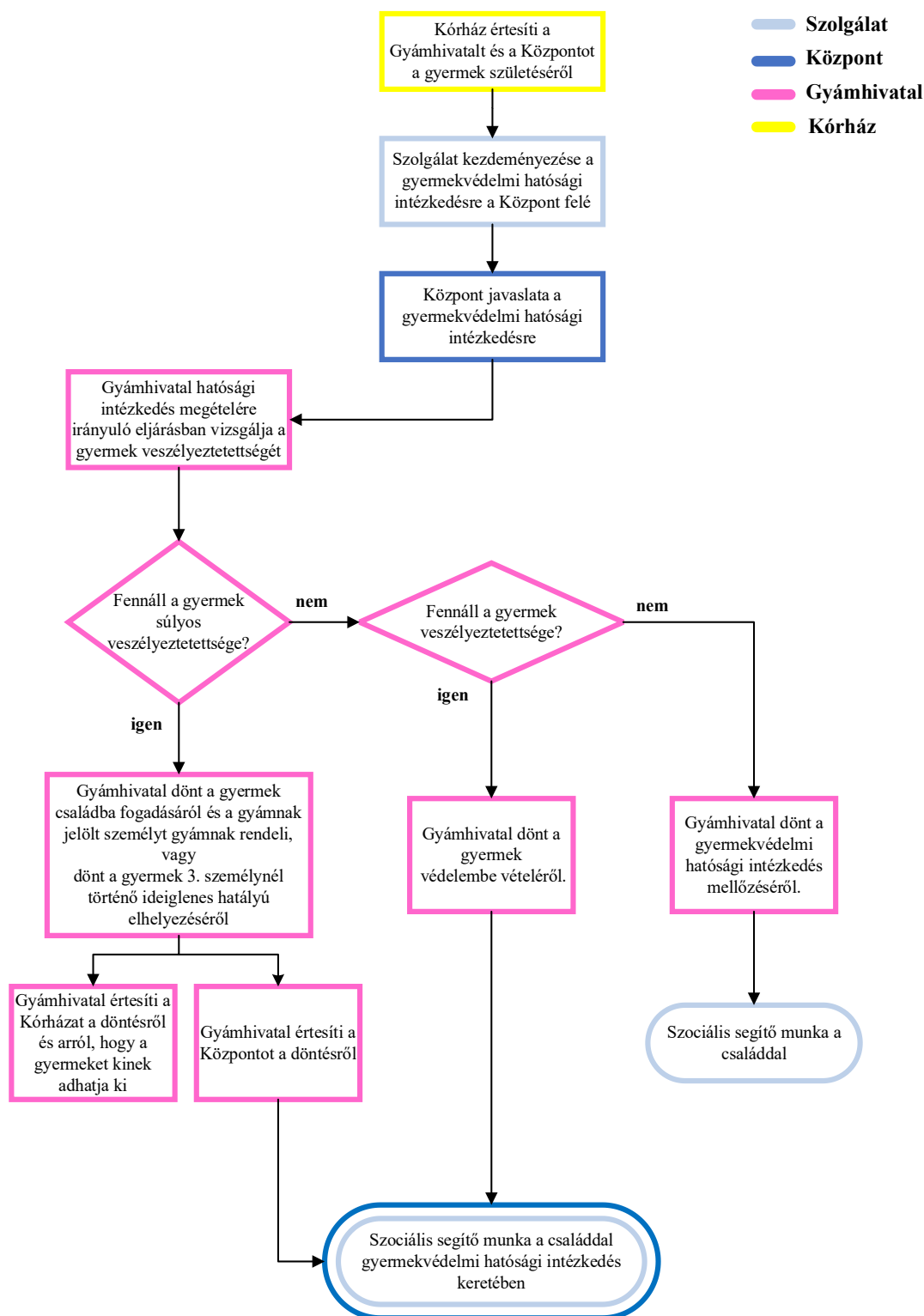
Születendő gyermek haza nem adhatóságának megállapítása dokumentáció

- A dokumentáció az együttműködési megállapodás alapján végzett esetkezelés szerint a korábbi fejezetekben részletezett módon folyik (együttműködési megállapodás,

⁴³ Gyer. 83/B. § (3) bekezdés a) – d) pontjai.

esetkonferencia, cselekvési terv, stb.) azzal, hogy ***az esetvezetés adminisztrációja nem a GYVR-ben, hanem az Esetnaplóban történik.***

6.2.1.2. Egyéb gyermekvédelmi hatósági intézkedésre irányuló eljárás folyamata és a gyermekvédelmi feladatokat ellátók feladatai, cselekvései a születendő gyermek haza nem adhatóságának megállapítása gyermekvédelmi hatósági intézkedésben érintett gyermek születését követően

14. számú ábra: Egyéb gyermekvédelmi hatósági intézkedésre irányuló eljárás folyamata a születendő gyermek haza nem adhatóságának megállapítása gyermekvédelmi hatósági intézkedésben érintett gyermek születését követően

Fontos kiemelni, hogy **a születendő gyermek haza nem adhatóságának megállapításáról, majd a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó egyéb gyermekvédelmi hatósági intézkedésről** (családbafogadás, ideiglenes hatályú elhelyezés, védelembe vétel) **a gyámhivatal nem egyazon gyámhatósági eljárásban dönt.**

1) Értesítés a gyermek születéséről

Az illetékes szülészeti és újszülött-ellátást biztosító fekvőbeteg-szakellátást nyújtó egészségügyi szolgáltató a gyermek élve születését követően annak tényéről haladéktalanul értesíti a gyámhivatalt, a család- és gyermekjóléti központot, valamint a területi védőnői szolgálatot.

***Kimenet* → Kórház értesíti a Gyámhivatalt és a Központot a gyermek születéséről**

2) A család- és gyermekjóléti központ javaslata egyéb gyermekvédelmi hatósági intézkedésre

A család és gyermekjóléti központ a kórházi értesítést követően haladéktalanul, megkeresi a család- és gyermekjóléti szolgálatot, hogy nyújtson tájékoztatást a várandós édesanyával/családjával folytatott szociális segítő munka eredményessége és az újszülött fogadására való feltételek meglétére vonatkozóan.

A család- és gyermekjóléti szolgálat a GYVR felületen kezdeményezi a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedést:

- A.** A szülést követően is **fennállnak a gyermek haza nem adhatóságát alátámasztó körülmények** és az édesanya/család nem váltak alkalmassá a gyermek fogadására, ezért a család- és gyermekjóléti szolgálat javaslatot tesz **a gyermek családba fogadására, vagy a gyermek 3. személynél történő ideiglenes hatályú elhelyezésére.**
- B.** A szociális segítő munka keretében történt együttműködés során szerzett tapasztalatok birtokában **feltételezhető, hogy az édesanya/család a védelembe vétel mellett alkalmas a megszületett gyermek gondozására, ezért a család- és gyermekjóléti szolgálat** a bevont szereplőkkel történt egyeztetés és környezettanulmány birtokában **a gyermek védelembe vételét kezdeményezi a család- és gyermekjóléti központ irányába.**
- C.** A gyermek megszületéséig a szociális segítő munka eredményeként a szociálisan veszélyeztetett várandós édesanya/család körülményei pozitívan alakultak, és **a gyermeket veszélyeztető tényezők az édesanya/család önkéntes együttműködésével megszűntek, ezért a család- és gyermekjóléti szolgálat nem tartja indokoltnak a gyermekvédelmi hatósági intézkedést, melyet javaslatában megindokol a család- és gyermekjóléti központ irányába.**

A család- és gyermekjóléti központ a család- és gyermekjóléti szolgálat által a GYVR-ben elkészített kezdeményezést szükség szerint kiegészíti, és a javaslat megtételéről értesíti a Gyámhivatalt.

3) A gyámhivatal gyermekvédelmi hatósági eljárásban vizsgálja a gyermek veszélyeztetettségét és döntést hoz a szükséges gyermekvédelmi hatósági intézkedésről vagy annak mellőzéséről

A gyermek élve születését követően a gyámhivatal 5 munkanapon belül döntést hoz:

- A. a gyermek családba fogadásáról, amennyiben az eljárásban a gyámnak jelölt személy alkalmasságáról szóló határozatot hozott és az alkalmasnak minősített személy a gyámnak rendelést vállalja és a szülő az általa történő családba fogadás engedélyezését kéri, **vagy a gyermek 3. személynél történő ideiglenes hatályú elhelyezéséről**, ha a szülő a családbafogadás engedélyezését nem kérte, de a gyámhatóság által a gyámi tisztség viselésére alkalmas személy a gyámként történő kirendelését kéri;

Kimenet 1 → Gyámhivatal dönt a gyermek családba fogadásáról és a gyámnak jelölt személyt gyámnak rendeli → Szociális segítő munka a családdal gyermekvédelmi hatósági intézkedés keretében

Kimenet 2 → Gyámhivatal dönt a gyermek 3. személynél történő ideiglenes hatályú elhelyezéséről → Szociális segítő munka a családdal gyermekvédelmi hatósági intézkedés keretében

- B. a gyermek védelembe vételéről, ha a veszélyeztetettség mértéke csökkent és a gyermek haza nem adhatóságának fenntartása nem indokolt;

Kimenet → Gyámhivatal dönt a gyermek védelembe vételéről → Szociális segítő munka a családdal gyermekvédelmi hatósági intézkedés keretében

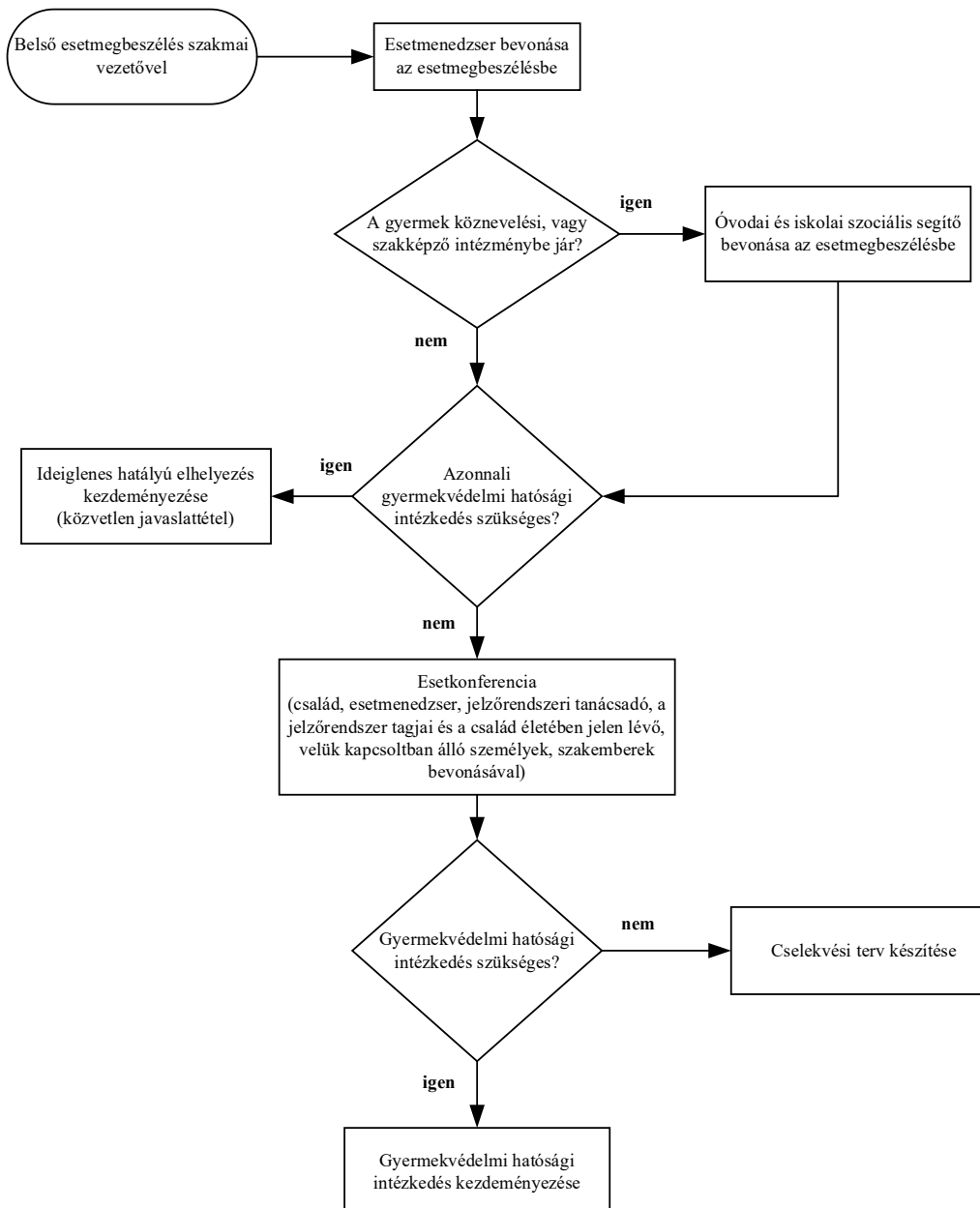
- C. a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés mellőzéséről, amennyiben a gyermeket veszélyeztető tényezők megszűntek.

Kimenet → Szociális segítő munka a családdal

Születendő gyermek haza nem adhatóságának megállapítása dokumentáció

- A dokumentáció az együttműködési megállapodás alapján végzett esetkezelés szerint a korábbi fejezetekben részletezett módon folyik (együttműködési megállapodás, esetkonferencia, cselekvési terv, stb.) azzal, hogy **az adminisztráció a gyermek születését követően – beleértve a gyermekvédelmi hatósági intézkedésre tett javaslatot is – már a GYVR-ben történik.**

6.2.2. Ideiglenes hatályú elhelyezés kezdeményezése

15. számú ábra: Javasolt team-munka, konzultációs séma a gyermekvédelmi hatósági intézkedés kezdeményezéséhez.

Az ideiglenes hatályú elhelyezést, mint a gyermek érdekében történő azonnali intézkedést a Gyer. szerint megalapozó tényezők a következők:

- a gyermek súlyos veszélyeztetettsége,
- a gyermek által tanúsított olyan magatartás, amely életét közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi, szellemi, értelmi, érzelmi fejlődésében jelentős és helyrehozhatatlan károsodást okozhat,
- a bíróság szülői felügyeletet megszüntető határozata, amennyiben annak hatálya a később született gyermekekre is kihat,
- a szülő gyermekének ismeretlen személy általi örökbefogadásához való hozzájárulása,

e) ha a gyermek felügyelet nélkül marad.⁴⁴

Az ideiglenes hatályú elhelyezés a gyermek súlyos veszélyeztetettsége esetén és csak abban az esetben kezdeményezhető, ha a súlyos veszélyeztetettséget kizárólag a gyermek azonnali elhelyezésével lehet csak megszüntetni!

A gyermek súlyos veszélyeztetettsége, mint az azonnali hatósági intézkedést megalapozó körülmények például:

- a gyermek felügyelet nélkül maradása, a szülői felügyeleti joggal rendelkező személyek nem elérhetőek 24 órán belül sem személyesen, sem telefonon;
- a gyermek bántalmazása, elhanyagolása (rossz bánásmód);⁴⁵
- lakhatás elvesztése (amennyiben a rendelkezésre álló szolgáltatások és ellátások igénybevétele nem biztosítható a gyermek neveléséhez, gondozásához biztonságos körülmények), gyermek életvitelszerűen nem tartózkodhat közterületen;
- szülő egészségi állapotának romlása, amely alkalmatlanná teszi a gyermek felügyeletének ellátására (mentális betegségek, szenvedélybetegségek, hirtelen kialakuló betegség);
- súlyos családi konfliktus;
- a szülői ház engedély nélküli elhagyása.

A kialakult súlyos veszélyhelyzet mérlegelésénél feladatok:

- rövid feltárás, adatgyűjtés, melynek célja a kockázat becslése;
- szükség esetén kríziskezelés, krízisintervenció, biztonságba helyezés.

A veszélyeztetettség mértékének felmérése, szempontjai:

- Közvetlen életveszély fennáll?
- Együttműködés szülővel, törvényes képviselővel: van – nincs?
- Az alapellátás tud-e megoldást nyújtani: létezik-e, működik-e az adott területen a kialakult krízisre adekvát szolgáltatás?
- Körülmények felmérése, információk gyűjtése
 - gyermek életkora,
 - előzmény, ha van,
 - szülői kockázatelemzés,
 - a gyermek közeli hozzátartozói⁴⁶ bevonhatók-e,
 - egyéb védőszolgáltatások, védőfaktorok beemelhetők-e a krízisintervencióba?

Ha a gyermek felügyelet nélkül marad, vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy önmaga súlyosan veszélyezteti, és emiatt azonnali elhelyezése szükséges⁴⁷, a család- és gyermekjóléti szolgálat – a család- és gyermekjóléti központ

⁴⁴ Gyer. 95. § (1) bekezdés.

⁴⁵ „A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.” WHO

⁴⁶ A Gyvt. 5. § e) pontja alapján a gyermek közeli hozzátartozói: ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szülő, a szülő házastársa, a szülő testvére, a nagyszülő, testvér, a saját gyermek.

⁴⁷ Gyvt. 72. § (1) bekezdés.

egyidejű tájékoztatása mellett⁴⁸, szokásos munkaidőben a gyámhivatalnál közvetlenül tesz javaslatot a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezésére, vagy szükség esetén kezdeményezi azt az intézkedésre jogosult hatóságnál, általában a rendőrségnél. Az ideiglenes hatályú elhelyezést megalapozó súlyos veszélyeztetettségnek minősül a gyermek olyan bántalmazása, elhanyagolása, amely életét közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődésében jelentős és helyrehozhatatlan károsodást okozhat.⁴⁹ Az ideiglenes hatályú elhelyezésre irányuló közvetlen javaslattételre esetkonferencia összehívása nélkül is sor kerülhet. Az ideiglenes hatályú elhelyezés kezdeményezésénél vagy javaslattételénél figyelemmel kell lenni arra, hogy van-e külön élő szülő, harmadik személy, akinél a gyermek elhelyezhető. Sürgős esetben a hatósági intézkedés bármely módon (pl. telefonon, szóban) kezdeményezhető, melynek tényét a GYVR-ben rögzíteni szükséges.

Gyermek azonnali hatósági intézkedést indokoló súlyos veszélyeztetettsége esetén szükséges haladéktalanul konzultálni a szakmai vezetővel, esetmenedzserrel. Ha a család- és gyermekjóléti központ esetmenedzsere nem érhető el, akkor is tovább kell folytatni az intézkedést, a veszély elhárítását, és utólag lép életbe a tájékoztatási kötelezettség és a család- és gyermekjóléti központ értesítése.

A beutaló szerv⁵⁰ hatósági intézkedésének megtörténteig a családsegítő a jogszabályok alapján a lehetőségekhez képest a lehető legjobban gondoskodik a gyermek biztonságáról, így:

- kivonja a gyermeket a veszélyeztető helyzetből⁵¹ (pl. a gyermeket egy, a veszélyforrástól távolabb eső helyre kíséri);
- megnyugtatja, életkorának megfelelő tartalommal, módozattal tájékoztatja a várható történésekről;
- felméri egyéb igényeit és reagál azokra (pl. gyermekorvos, mentő, rokon értesítése);
- életkorának megfelelő módon megkérdezi a gyermeket arról, hogy milyen segítséget igényel, mit szeretne, ki tud a rendelkezésére állni ebben.

Ideiglenes hatályú elhelyezés dokumentáció

- *Súlyos veszélyhelyzet, életet, egészséget, testi épséget átmeneti vagy tartós károsodással fenyegető körülmény estén azonnali intézkedés telefonon, hatósági bejelentés, családlátogatás, helyszínre érkezés (közterület, intézmény stb.), majd ennek írásbeli dokumentációja.*

felelős: családsegítő, szociális asszisztens, szakmai vezető

határidő: intézkedéshez szükséges azonnali, releváns adatok kézi rögzítése, gépi dokumentáció 2 napon belül

⁴⁸ NMr. 18. § (2) bekezdés.

⁴⁹ Gyvt. 72. § (2) bekezdés.

⁵⁰ Gyámhatóság, rendőrség, idegenrendészeti hatóság, menekültügyi hatóság, ügyészség, bíróság, büntetés-végrehajtási intézet parancsnoksága.

⁵¹ A gyermek veszélyeztető helyzetből történő kivonása nem a hatósági intézkedés kezdeményezését, a gyermek elhelyezését, vagy a gyermeknek a gondozási helyre történő szállítását jelenti.

- **GYVR felület vezetése**

- **Amennyiben nem volt gondozási előzmény:**

- *A GYVR törzsadat alrendszerben a gyermek adatainak rögzítése/aktualizálása. A feltárás során tett lépések vezetése, dokumentumok feltöltése, környezettanulmány vezetése, aktualizálása, kimenetként a hatósági intézkedés kezdeményezésének választása: javaslattétel az ideiglenes hatályú elhelyezésre. Levél útján tudatni a hatósággal a gyermek adatait és hogy hatósági intézkedésre való javaslat rögzítésére került sor.*

felelős: családsegítő

határidő: folyamatos

- *Hatósági intézkedés kezdeményezése esetén bekérdezés a Védőnői Országos Információs Rendszerbe (a továbbiakban VOIR). Az Egészségügyi lap⁵² bekérése a gyermek háziorvosától.*

felelős: családsegítő

határidő: a hatósági intézkedés kezdeményezése felmerülését követően haladéktalanul

- **Amennyiben volt együttműködési megállapodáson alapuló gondozási előzmény**

- *A GYVR törzsadat alrendszerben a gyermek adatainak rögzítése/aktualizálása. A feltárás során tett lépések vezetése, dokumentumok feltöltése, környezettanulmány vezetése, aktualizálása.*

felelős: családsegítő

határidő: intézkedéshez szükséges azonnali

- *A gondozási folyamat összegzése, a helyzetértékelés elkészítése.*

felelős: családsegítő, szakmai vezető

határidő: intézkedéshez szükséges azonnali

- *Javaslattétel folyamat indítása a helyzetértékelésből. Levél útján tudatni a hatósággal a gyermek adatait és hogy hatósági intézkedésre való javaslat került rögzítésére a GYVR felületén.*

felelős: családsegítő

határidő: intézkedéshez szükséges azonnali

6.2.3. A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó egyéb hatósági intézkedés kezdeményezése

A szociális segítő munka során a családsegítő szükség szerint, de legalább hathavonta áttekinti a gondozási folyamatot, melynek keretében értékeli az érintett gyermek(ek) veszélyeztetettségének mértékét. Amennyiben úgy találja, hogy a segítő tevékenység a bevont

⁵² Az egészségügyi lapot a beérkezéstől számított 5 napon belül szükséges feltölteni.

speciális szolgáltatásokkal együtt sem eredményes, a gyermek(ek) veszélyeztetettsége nem csökkent, vagy helyzetük súlyosbodott, valamint a családtagok együttműködési készségét, a közös munka hatékonyságát saját eszközeivel növelni nem tudja, ezt jelzi a család- és gyermekjóléti központnak, esetkonferenciát hív össze, ahol a szakemberek megtárgyalják, hogy szükség van-e gyermekvédelmi hatósági intézkedésre.

Egyéb jelzés hiányában is súlyos veszélyeztető oknak minősül, ha a gyermeket gondozó szülő, más törvényes képviselő megtagadja az együttműködést az egészségügyi alapellátást nyújtó szolgáltatóval – háziorvossal, házi gyermekorvossal, védőnővel –, illetve a gyermek gondozása tekintetében a bölcsődei ellátást nyújtó szolgáltatóval, intézménnyel, köznevelési intézménnyel, szakképző intézménnyel⁵³, valamint a család-és gyermekjóléti szolgálattal. Az NMr. 11/A. §-a a gyermeket veszélyeztető kiemelt okra utaló körülmények körében rögzíti többek között az egészségügyi alapellátást nyújtó szolgáltatóval való együttműködésnek a szülő, törvényes képviselő részéről történő elutasítását, valamint a kötelező védőoltás⁵⁴ beadásának megtagadását.

Az olyan egészségügyi beavatkozások esetében, amelyeket a törvény kötelezően elrendel – mint az életkorhoz kötött kötelező védőoltás –, nincs szükség a szülő, törvényes képviselő beleegyezésére. A cselekvőképtelen, vagy a korlátozottan cselekvőképes kiskorú a kötelező védőoltás igénybevétele alól kizárólag jogszabályban meghatározott esetben, módon és ideig mentesülhet (átmeneti elhalasztás, végleges mentesítés). Amennyiben a szülő, törvényes képviselő mentesítő körülmény hiányában visszautasítja a kötelező védőoltás felvételét, az állam a törvény kötelező erejével biztosítja a gyermek számára azt a védelmet és gondoskodást, amely az alapjogai szerint őt megillető egészséges fejlődéshez szükséges.

A védőoltás beadásának megtagadása tehát megalapozza a gyermek Gyvt. szerinti súlyos veszélyeztetettségét, melynek megszüntetését célzóan a család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtónak a jogszabályokban és a szakmai szabályozókban meghatározott feladatai vannak. **A gyermek kötelező védőoltása beadásának elmaradása esetén minden esetben kezdeményezni kell a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedést.** A kezdeményezésére irányuló javaslatban figyelembe kell venni, hogy a kötelező védőoltás beadása elmaradásán kívül a gyermeket veszélyeztetető egyéb tényező is felmerül-e. **A család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó javaslattételi kötelezettségére a védőoltás beadására irányuló mentesítő eljárás folyamata nincs hatással, mivel azt a gyámhivatal a hatósági eljárás keretében vizsgálja és a mentesítési eljárásban hozott döntést az előtte folyó eljárásában figyelembe veszi.**

A gyermekek súlyos veszélyeztetettségét okozhatja továbbá: a gyermekekkel szembeni rossz bánásmód, családon belüli erőszak, párkapcsolati erőszak, felügyelet nélkülség (elhagyás, elcsavargás), súlyos veszélyhelyzet, stb.⁵⁵

A jelzőrendszeri tagok a veszélyeztető tényezők észlelése esetén saját eszközeik alkalmazásával törekednek a káros hatások megelőzésére, ellensúlyozására. Amennyiben azt

⁵³ Gyvt. 130/A. § (3).

⁵⁴ A Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ által a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. (VI. 3.) NM rendeletben meghatározottak szerinti kötelező védőoltások beadásának megtagadása.

⁵⁵ A Protokoll a család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő és jelzőrendszer folyamatairól 2. fejezete részletes leírást tartalmaz a gyermek veszélyeztetettségével kapcsolatos problémákról és azok súlyossági fokozatairól.

tapasztalják, hogy a gyermek családban történő egészséges fejlődése érdekében külső segítségre van szükség, jelzéssel élnek a család- és gyermekjóléti szolgálat felé, illetve hatósági eljárást kezdeményeznek a probléma súlyosságának függvényében.

Amennyiben jelzés érkezik az észlelő- és jelzőrendszer bármely tagjától a gyermeket fenyegető, súlyos veszélyeztetéséről a család- és gyermekjóléti szolgálathoz, a jelzést fogadó családsegítő azonnal tájékozik az eset lehetséges előzményeiről a nyilvántartásban. Ha folyamatban lévő esetről van szó, haladéktalanul értesíti az illetékes családsegítőt, aki felkeresi a családot, vagy a gyermek tartózkodási helyét, meggyőződik a jelzés valóságáról és szükség esetén az előző pontban leírtak alapján intézkedik. Ha nincs előzménye a jelzésnek, a jelzést fogadó családsegítő intézkedik. Az intézkedés megtétele, a gyermeket fenyegető közvetlen és súlyos veszélyhelyzet elhárítása után a családsegítő írásban értesíti a gyámhivatalt, és a család- és gyermekjóléti központot.

A védelembe vétel célja a veszélyeztetett gyermek családban történő nevelésének az elősegítése a veszélyeztetettség megszüntetésével, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzése.

Ha a szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, a gyámhatóság a gyermeket azonnal végrehajtható határozatával védelembe veszi.⁵⁶

A nevelésbe vétel célja a gyermek otthont nyújtó ellátásának és törvényes képviselőjének biztosítása, amíg a gyermek családja képessé válik a gyermek visszafogadásra, a gyermek számára családbafogadó gyám rendelésére sor kerülhet, vagy ezek hiányában amíg a gyermek örökbefogadása megtörténik. Amennyiben ennek a teljesülésre nincs lehetőség, akkor nagykorúságáig biztosítják az otthon nyújtó ellátást és a törvényes képviselőt. A gyámhatóság a gyermeket nevelésbe veszi, ha a gyermek számára családbafogadó gyám rendelésére nem kerülhet sor, és a gyermek fejlődését családi környezete veszélyezteti, és veszélyeztetettségét az alapellátás keretében biztosított szolgáltatásokkal, valamint a védelembe vétellel nem lehetett megszüntetni, illetve attól eredmény nem várható, továbbá, ha a gyermek megfelelő gondozása a családján belül nem biztosítható, vagy a szülő vagy mindkét szülő szülői felügyeleti jogának megszüntetése iránt a gyámhatóság pert indított, vagy a szülő vagy mindkét szülő szülői felügyeleti jogát a bíróság megszüntette, vagy a szülő vagy mindkét szülő elhalálozott, vagy más okból nincs szülői felügyeletet gyakorló szülője, a gyermek ideiglenes hatállyal nem helyezhető el a leendő örökbefogadó szülőnél, és a gyermek ismeretlen szülőktől származik, vagy a szülő gyermeke örökbefogadásához az örökbefogadó személyének és személyi adatainak ismerete nélkül tett hozzájáruló nyilatkozatot.⁵⁷

Ha a gyermek veszélyeztetettségének körülményei alapján a családsegítő úgy értékeli, hogy azonnali intézkedés nem szükséges, és a veszélyeztetettséget előidéző vagy kiváltó probléma az alapszolgáltatás önkéntes igénybevételével hatékonyan nem kezelhető, a család- és gyermekjóléti központ bevonásával kezdeményezi a gyermek védelembe vételét, vagy súlyosabb – de azonnali intézkedést szintén nem igénylő helyzetben – a gyermek nevelésbe vételét. Ennek keretében:

⁵⁶ Gyvt. 68. § (1) bekezdés

⁵⁷ Gyvt. 78. § (1) bekezdés.

- megkeresi a család- és gyermekjóléti központot,
- időpontot egyeztet az összehívandó esetkonferencia idejére és helyére,
- az egyeztetett időpontra megszervezi az esetkonferenciát.

Az esetkonferencia résztvevői minden szempontot figyelembe véve összegzik a család helyzetét, az addig megtett lépéseket, és lehetőleg konszenzuális döntéssel meghatározzák az eset továbbvitelének irányát, a továbbiakban megteendő lépéseket, azok sorrendiségét, idejét, felelősét, a segítő folyamatba bevonható külső segítők (szervezetek intézmények, magánszemélyek) körét.

Ha a gyermekvédelmi hatósági intézkedést a szakemberek nem tartják indokoltnak, az esetkonferencián készült emlékeztető alapján a családsegítő elkészíti az új cselekvési tervet, és a segítő folyamat a szolgálat szervezeti keretei között folyik tovább.

Amennyiben az esetkonferencia tagjai a gyermekvédelmi hatósági intézkedés szükségességéről/javaslat elkészítéséről döntenek, javaslatot tesznek annak formájára, **figyelembe véve a fokozatosság és célszerűség elvét.**

Amennyiben a **gyermek nevelésbe vétele merül fel** az esetvezetés során, akkor az ügyben érintett szakemberek részvételével megtartott *döntés előkészítő esetkonferencián/döntés előkészítő esetmegbeszélésen* az esetmenedzser irányításával:

- kitöltik az „*Adatlap a veszélyeztetettségi okok feltárása a gyermek nevelésbe vételének elrendelésére tett javaslat megalapozásához*” című adatlapot⁵⁸;
- a jelenlévő szakemberek az esetmenedzser irányítása mellett közösen mérlegelik és összegzik a veszélyeztető tényezőket, valamint ezek megoldása érdekében megtett, vagy elmaradt intézkedéseket;
- bemutatják, hogy a veszélyeztetettségi típus pontos részletezéséhez a „*Szemponktészlet gyermek veszélyeztetettségének meghatározásához*” című dokumentum használatával történik⁵⁹.

Az előbbieken említett mindkét dokumentum tehát a gyermek nevelésbe vétele szükségességének felmerülése esetén alkalmazandók:

- a ***Szemponktészlet gyermek veszélyeztetettségének megállapításához* című dokumentum segítséget nyújt**, a veszélyeztető tényezőket kategóriák szerint csoportosítva – lakhatási problémák; szülők egészségi problémái; családszerkezeti és/vagy válási problémák; a család, a szülők életvitele, életvezetési problémái; gyermekkel szembeni rossz bánásmód (családon belüli és azon kívüli fizikai, lelki szexuális, értelmi bántalmazása és elhanyagolása); gyermek magatartási problémái; gyermek egészségi problémái; anyagi, megélhetési problémák –, **a gyermek veszélyeztetettségének meghatározásához;**
- az *Adatlap a veszélyeztetettségi okok feltárása a gyermek nevelésbe vételének elrendelésére tett javaslat megalapozásához*⁶⁰ című dokumentum pedig:
 - a gyermek veszélyeztetettségét a Szemponktészlet szerinti egyes kategóriákhoz tartozó veszélyeztetettségi tényezők, valamint azok megoldása érdekében a

⁵⁸ Lásd 6. számú melléklet.

⁵⁹ Lásd 5. számú melléklet.

⁶⁰ Az adatlap kitöltése döntés előkészítő funkcióval bír. Nem helyettesíti a nevelésbe vételi javaslatot, hanem mellékletként csatolva, annak elmaradhatatlan részét képezi.

család és a szakemberek által **megtett és/vagy elmaradt intézkedések részletes bemutatásával, és**

- ezeknek a gyermek egészséges fejlődése és biztonsága tekintetében **százalékos értékben történő kifejezésével,**
- **lehetővé teszi, hogy a döntés előkészítő esetkonferencián/döntés előkészítő esetmegbeszélésen résztvevő szakemberek objektív és sztereotizált módszer mentén határozzák meg a gyermek nevelésbe vételére tett javaslat indokoltságát.**

A családsegítő:

- az esetkonferencia lebonyolítása után 3 munkanapon belül a GYVR felületen kezdeményezi a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedést, vagy ha annak az „Ideiglenes hatályú elhelyezés kezdeményezése” című fejezetben leírtak szerinti feltételei fennállnak, ideiglenes hatályú elhelyezésre tesz javaslatot;
- a hatósági döntés megszületéséig a cselekvési terv szerint végzi a segítő tevékenységet;
- részt vesz a hatóság által összehívott tárgyaláson (amennyiben arra meghívják).

A hatósági eljárás kezdeményezése során a család- és gyermekjóléti szolgálatnak:

- nyilatkoznia kell az alapellátás eredménytelenségének okáról, a gyermek, a szülő, törvényes képviselő együttműködési készségéről, és véleményt kell nyilvánítani a veszélyeztetettség okáról (ezeket a GYVR felületén a gondozási folyamat összegzése részben kell részletesen ismertetni);
- el kell készítenie/aktualizálnia kell a környezettanulmányt; és
- amennyiben készült cselekvési terv vagy intézkedési terv, annak feladatait értékelnie kell, ahol szintén ki kell térni az együttműködésre és az eredménytelen gondozás okainak bemutatására.

A családsegítő a gyermek veszélyeztetettségének vizsgálata során észlelheti, hogy a gyermekkel egy háztartásban élő nagykorú személy belátási képessége csökkent, azonban gondnokság alá helyezése nem történt meg. Ilyen esetben jelzési kötelezettsége van az illetékes gyámhivatal felé, amely során javaslatot tehet az ideiglenes gondnokrendelésre vagy zárlat elrendelésére és zárgondnok rendelésére az érintett személy vagyoni és személyi érdekvédelmének biztosítása érdekében.

Abban az esetben, **ha a gyámhivatal a gyermekvédelmi hatósági intézkedést nem tartja indokoltnak** (elutasítja a javaslatot), de a gyermek veszélyeztetettsége fennáll, és a gyermek szülője, törvényes képviselője nyilatkozatban vállalja a család- és gyermekjóléti szolgálattal való együttműködést, valamint szükség szerint a család- és gyermekjóléti központ speciális szolgáltatásainak igénybevételét, és ennek alapján valószínűsíthető a gondozás eredményessége, akkor a gyámhivatal az **eljárás megszüntetésével egyidejűleg felhívja a család- és gyermekjóléti központot az alapellátás keretében történő segítségnyújtás megszervezésére.** Ennek megfelelően a család- és gyermekjóléti központ értesíti a család- és gyermekjóléti szolgálatot, amely megkezdí/folytatja az alapellátás keretében nyújtott szociális segítő munka ellátását. **A családsegítő új cselekvési tervet készít, és annak alapján dolgozik tovább.**

Megjegyzendő, hogy a gyámhivatal döntése ellen nemcsak a gyermek szülője, törvényes képviselője, hanem a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó is közigazgatási pert kezdeményezhet.

A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés kezdeményezéséhez kapcsolódó lehetséges kimenetek

- A. A gyermek veszélyeztetettsége alapján azonnali gyermekvédelmi hatósági intézkedés nem indokolt.**

Kimenet 1 → Esetkonferencia → Cselekvési terv készítése

Kimenet 2 → Esetkonferencia → Gyermekvédelmi hatósági intézkedés kezdeményezése

- B. A gyermek veszélyeztetettsége indokolja a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését.⁶¹**

Kimenet → Ideiglenes hatályú elhelyezés kezdeményezése (közvetlen javaslattétel)

A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó egyéb gyermekvédelmi hatósági intézkedés kezdeményezése dokumentáció

- *Súlyos veszélyhelyzet, életet, egészséget, testi épséget átmenetileg vagy tartósan súlyos károsodással fenyegető körülmény estén azonnali intézkedésre van szükség: telefonon rendőrségi bejelentés, családlátogatás, helyszínre érkezés (közterület, intézmény stb.), majd ennek írásbeli dokumentációja.*

felelős: családsegítő, szociális asszisztens, szakmai vezető

határidő: haladéktalanul

- *A GYVR törzsadat alrendszerben a gyermek adatainak rögzítése/aktualizálása. A feltárás során tett lépések vezetése, dokumentumok feltöltése, környezettanulmány vezetése, aktualizálása.*

felelős: családsegítő

határidő: intézkedéshez szükséges azonnali

- *A gondozási folyamat összegzése, a helyzetértékelés elkészítése.*

felelős: családsegítő, szakmai vezető

határidő: intézkedéshez szükséges azonnali

- *Hatósági intézkedés kezdeményezése folyamat indítása a helyzetértékelésből.*

felelős: családsegítő

határidő: intézkedéshez szükséges azonnali

- *Levél útján tudatni a hatósággal a gyermek adatait és hogy hatósági intézkedésre való javaslat került rögzítésére a GYVR felületén.*

⁶¹ Az ideiglenes hatályú elhelyezésről lásd 5.2.2. Ideiglenes hatályú elhelyezés kezdeményezése című alfejezetet.

6.3. Hatósági döntést követően együttműködés a család- és gyermekjóléti szolgálat, valamint a család- és gyermekjóléti központ szakemberei között a tervek végrehajtásában

Ameddig a gyámhivatal hatósági döntését követően a határozat véglegessé nem válik, a gyermek, a család ügyével a család- és gyermekjóléti szolgálat foglalkozik és nyújt segítséget a szociális segítőmunka során, de mindenképpen célszerű az esetkonferenciát követően a családsegítő és az esetmenedzser folyamatos kommunikációja, esetleg a további esetvezetés egyeztetése.

A határozat véglegessé válását követően a család- és gyermekjóléti központ esetmenedzsere készíti el az egyéni gondozási-nevelési tervet (de a hatósági döntést tartalmazó határozat kézhezvételét követően már előkészíti a folyamatokat) bevonva a gyermeket és családját, a család- és gyermekjóléti szolgálat családsegítő munkatársát, megelőző pártfogás esetén a megelőző pártfogót, és az eset szempontjából releváns és szükséges szolgáltatókat, szakembereket, személyeket.⁶² Tekintettel arra, miszerint az egyéni gondozási-nevelési tervet úgy kell elkészíteni, hogy abban a gyermekkel kapcsolatos konkrét teendők elsősorban az esetmenedzser, míg a szülő, a törvényes képviselő, a család segítése a családsegítő feladata, a szociális segítő munkát végző családsegítő a gyermekvédelmi hatósági intézkedéshez kapcsolódó gondozási-nevelési terv megvalósításában jelentős súllyal van jelen. Fontos szempont, hogy minden szakember a saját területén szükséges intézkedések és segítő folyamatok nyújtásában vállaljon szerepet. Minden szakember tartsa meg a kompetencia határait, egymás szakterületeit érintő kérdésekben kérjenek véleményt az együttműködő partnerek egymástól és tartózkodjanak a bíráló megjegyzésektől.

Főszabály szerint a szociális segítő munka biztosítása elsősorban a család- és gyermekjóléti szolgálat kompetenciája, az esetmenedzser szociális segítő munkát csak nagyon indokolt esetben, pl. összeférhetetlenség esetében végez, ha az helyben más családsegítővel nem oldható meg, továbbá, egyszemélyes szolgáltató esetében a családsegítő szabadsága, betegsége esetén, amennyiben azt az esetvezetés indokolja.

A fentieknek megfelelően, szükséges a két szakember közötti konzultáció még azelőtt, hogy a családdal közösen egyeztetnek az egyéni gondozási-nevelési terv tartalmáról (a hatósági döntés határozatának kézhezvételét követően).

A gyermek/család ügyével foglalkozó valamennyi szakember találkozott már a javaslatot tett megelőző esetkonferencián, a gyámhivatali tárgyaláson. Ezeken már a terv főbb vonalairól szó esett, mégis szükséges lehet a szakemberek közötti előzetes egyeztetés, mert ez alkalommal állapodhatnak meg abban, hogy a családsegítő milyen problémákra fókuszálva és milyen feladatokat lát el a szociális segítőmunka folyamán. Ezt követően kerülhet sor arra, hogy az esetmenedzser a családdal elkészítse az egyéni gondozási-nevelési tervet.

A feladatok meghatározásánál, a vállalások esetében elsősorban azt kell figyelembe venni, hogy melyik szakember tudja hatékonyabban segíteni abban a családot, hogy a gyermek veszélyeztetettsége megszűnjön.

A feladatmegosztás főbb szempontjai

- A terv elkészítése során – a véglegessé vált gyámhatósági határozat tartalmának megfelelően – pontosan kell részletezni a problémák tartalmát, a problémamegoldást, a

⁶² NMr. 32. § (2)

feladatokat, a feladatok megoldását segítők körét, és tennivalóikat, valamint a határidőket.

- Javasolt a családsegítő részfeladataként olyan tevékenységet vállalni, amelyet az adott településen ő ésszerűbben, kisebb energiáfordítással tud megszervezni, és figyelemmel kísérni (pl.: étkeztetés biztosítása, adományosztásban részvétel, csecsemő állandó felügyeletének kontrollálása, korrepetálás megszervezése, stb.).
- Ha a család és a családsegítő között nincs megfelelő együttműködés, és ez a helyzet a továbbiakban sem javítható, úgy nem indokolt a bevonása a közvetlen segítő folyamatba.
- A családsegítő az egyéni gondozási-nevelési tervben vállalt feladatának teljesítéséért felelős ugyanúgy, mint más bevont segítők (pl. védőnő, pedagógus, tanácsadó, stb.).
- A családsegítő tevékenységéről, a családdal való együttműködésről, a család haladásáról, tapasztalatairól, véleményéről szóban és írásban érdeklődhet az esetmenedzser.
- Az esetmenedzser készíti el a felülvizsgálatokhoz szükséges helyzetértékelést, de ha a családsegítő bevonásra került, akkor az ő helyzetértékelése nélkül nem tudja feladatait a GYVR-ben befejezni. Ezért is kiemelten fontos a helyzetértékelések előtt a családsegítő és az esetmenedzser közötti konzultáció, az értékelésre való felkészülés, különösen indokolt ez a rendkívüli felülvizsgálat kezdeményezésénél. Az esetmenedzser helyzetértékelésének elkészítéséhez indokolt az írásban készített szakmai összefoglaló az adott időszak eseményeiről, történéseiről mindazon szakemberektől, akiket bevontak a terv megvalósításába kivéve a családsegítő, mert neki a GYVR felületén kell az adminisztrációt elvégezni.
- A gyermekvédelmi hatósági intézkedés felülvizsgálatára a családsegítő a többi szakember körében meghívható, hogy személyesen is beszámoljon tapasztalatairól, és kifejtse véleményét a gyermek veszélyeztetettségének megszüntetésére irányuló további teendőkről. A felülvizsgálatok előtt indokolt lehet esetkonferencia összehívása, de legalább az esetkonzultáció elengedhetetlen az esetmenedzser és a családsegítő között.
- A két szakembernek a közös munkájuk során partneri együttműködésben, elsősorban a gyermek érdekeit, jogait előtérbe helyezve kell segíteniük a családot, hogy a veszélyeztetettség mértéke csökkenjen, illetve megszűnjön.

Családsegítő cselekvései

➤ A gondozási-nevelési terv elkészítését megelőző lépések:

- Esetkonferencián való részvétel.
- Esetkonferencián egyeztetés a szakemberekkel a problémákról, jellegükről, típusukról.
- Adekvát és szükséges beavatkozási technikák pontos meghatározása.
- A feladatok vállalása konszenzusos döntés alapján, a saját feladat pontos meghatározása.
- Családdal a kapcsolatfelvétel gyakoriságának meghatározása.
- Egyeztetés az esetmenedzserrel az alábbiakról:
 - vállalt feladatok;
 - egyeztetések (esetmenedzser-családsegítő) gyakoriságának meghatározása;

- közös családlátogatások gyakoriságának meghatározása;
 - vélemények nyújtásának gyakorisága, módja (esetmenedzser felé);
 - egyéb a kliens életét és a közös munkát befolyásoló tényezők.
- *Gondozási-nevelési terv megvalósítása:*
- Vállalt feladatok teljesítése.
 - Határidők betartása.
 - Esetmenedzser tájékoztatása a tervben foglaltak alapján.
 - Szükség esetén esetmegbeszélés kezdeményezése.
- *Gondozási-nevelési terv értékelése*
- Felülvizsgálat vagy változások esetén helyzetértékelés elkészítésben részvétel a vállalt szakmai tartalomra vonatkozóan.

Hatósági döntést követően együttműködés a család- és gyermekjóléti szolgálat, valamint a család- és gyermekjóléti központ szakemberei között dokumentáció

- *A hatósági döntés rögzítése a GYVR felületén.*
felelős: esetmenedzser
határidő: a döntés kézhezvételétől számított 5 napon belül
- *Egyéni gondozási-nevelési terv elkészítése GYVR felületen.*
felelős: esetmenedzser
határidő: a határozat véglegessé válását követő 15 napon belül
- *Az egyéni-gondozási-nevelési terv kiszignálása a GYVR-ben.*
felelős: szakmai vezető
határidő: feladat érkezését követően 5 munkanapon belül⁶³
- *Egyéni gondozási-nevelési terv elkészítésében való részvétel.*
felelős: esetmenedzser, családsegítő, egyéb bevont segítők, szülők, gyermek
határidő: a határozat véglegessé válását követő 15 napon belül
- *Bevont segítőként a részletezett feladatok dokumentációja a GYVR felületen, az intézkedések folyamatos vezetése, mellékletek felcsatolása a gondozási-nevelési terv alapján.*
felelős: családsegítő
határidő: az egyéni gondozás-nevelési terv aláírását követően haladéktalanul, majd folyamatos
- *Helyzetértékelés készítése a GYVR felületen.*
 - *a felülvizsgálat előtt két héttel véglegesíti*
 - *szükség esetén, ha olyan esemény, változás történik, amelyről indokolt írásbeli tájékoztatást küldeni, 3 munkanapon belül elkészíti*

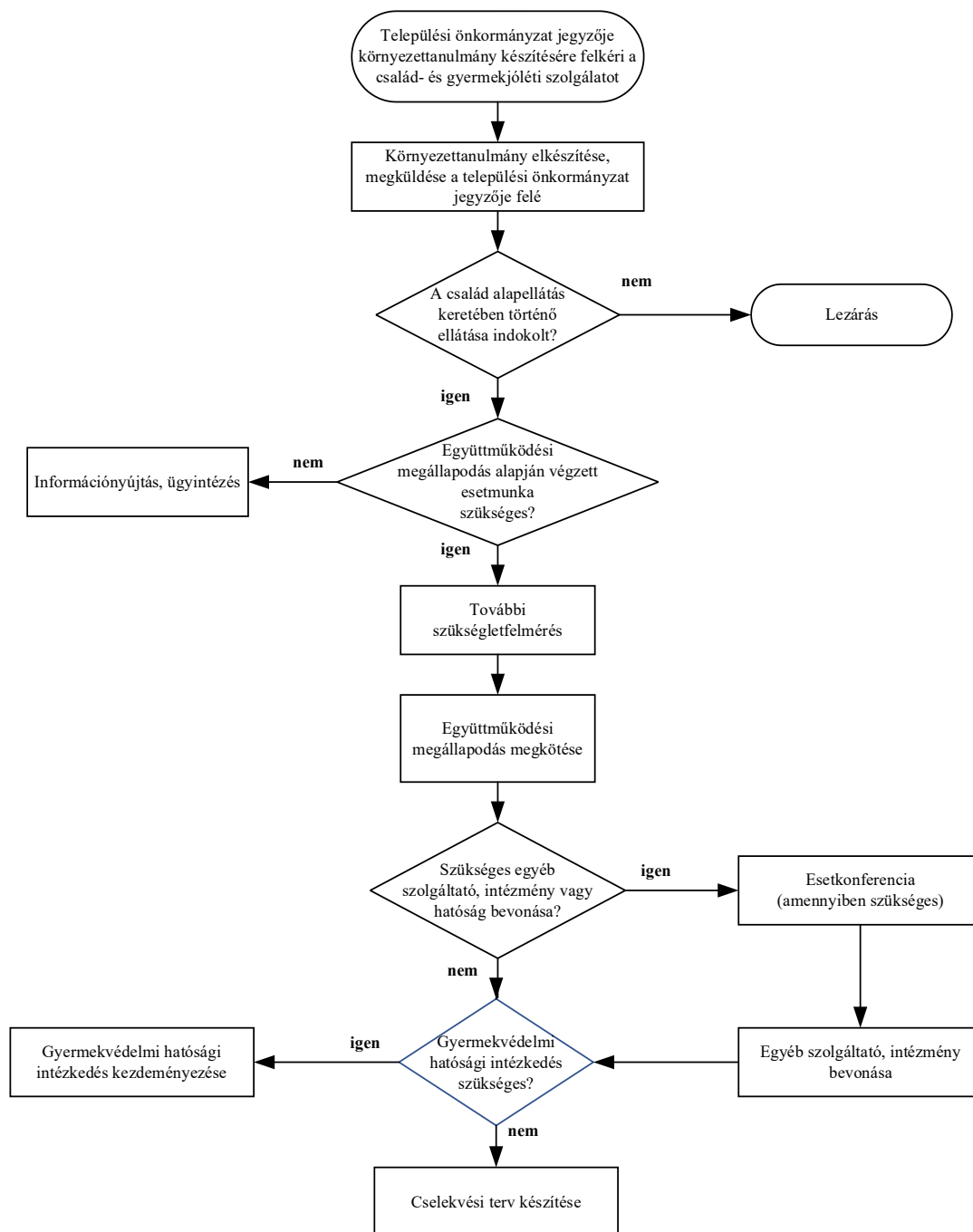
⁶³ Amennyiben rossz szolgálatot von be az esetmenedzser az egyéni gondozási-nevelési tervbe, azt a család- és gyermekjóléti szolgálat szakmai vezetőjének azonnal jeleznie kell (telefonon, levélben) a család- és gyermekjóléti központ esetmenedzsere felé.

- az esetmenedzser külön kérésére 3 munkanapon belül elkészíti

felelős: családsegítő, szakmai vezető

határidő: félévente; kivéve a rendkívüli helyzetértékelés

6.4. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet megállapítása

16. számú ábra: Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet megállapítása a szociális segítő munka folyamatában.

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet fennállásának megállapítására indított eljárás során a települési önkormányzat jegyzője környezettanulmány elvégzésére felkérheti a család- és gyermekjóléti szolgálatot.

A családsegítő az elkészített környezettanulmányt haladéktalanul megküldi a települési önkormányzat jegyzője felé.

Amennyiben a feltárt helyzet a környezettanulmányt készítő családsegítő álláspontja szerint *szükségessé teszi a család/egyén alapellátásban történő segítségét*, akkor:

- az ügyfél *általános tájékoztatást* kap a család- és gyermekjóléti szolgálatokról (ellátás tartalma és feltételei, az intézmény által vezetett nyilvántartások, a panaszjog gyakorlásának módja, az ellátotti jogviszony megszűnésének esetei, az intézmény házirendje, az ellátás térítésmentes igénybevétele, az ellátott jogait és érdekeit képviselő ellátottjogi képviselő és gyermekjogi képviselő elérhetősége);
- ekkor történik az alapadatok összegyűjtése;
- az egyén hozott élethelyzetének áttekintése;
- amennyiben gyermek is érintett, akkor a veszélyeztetettség felmérése;
- személyes információszolgáltatás;
- belső-külső szolgáltatás felé delegálás.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet megállapításához kapcsolódó lehetséges kimenetek

A. A család alapellátás keretében történő ellátása indokolt.

***Kimenet* → További szükségletfelmérés → Együttműködési megállapodás megkötése → Cselekvési terv készítése**

B. Amennyiben a feltárt helyzet alapján fennáll a gyermek veszélyeztetettsége, az esetkonferencia összehívását mérlegelni kell.

***Kimenet 1* → Esetkonferencia → Cselekvési terv készítése**

***Kimenet 2* → Esetkonferencia → Gyermekvédelmi hatósági intézkedés kezdeményezése**

C. A gyermek/egyén/család alapellátás keretében történő ellátása nem indokolt.

***Kimenet* → Lezárás**

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet megállapítása dokumentáció

- *Környezettanulmány hátrányos helyzet, halmozottan hátrányos helyzet megállapításához.*

felelős: családsegítő

határidő: a települési önkormányzat jegyzője által megküldött felkérés beérkezését követő 15 napon belül a helyben szokásos módon elkészíteni és papír alapon eljuttatni a jegyző részére, vagy a felkérésben szereplő határidőn belül a GYVR áttekintés oldalán elkészíteni és papír alapon eljuttatni a jegyző részére.

- *Egyéb szükséges dokumentációt lásd: 5.1.6. Együttműködési megállapodás megkötése; 5.1.7. Esetkonferencia; 5.1.8. Cselekvési terv, intézkedési terv készítése; 6.2.2. Ideiglenes hatályú elhelyezés kezdeményezése; és 6.2.3. A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés kezdeményezése című alfejezeteket.*

6.5. Gyermekétkeztetés

Természetbeni ellátásként a gyermek életkorának megfelelő gyermekétkeztetést vehet igénybe **intézményi gyermekétkeztetés** formájában (bölcsődében, óvodában, nyári napközis otthonban, általános és középiskolai kollégiumban, az itt szervezett kollégiumi ellátásban, általános iskolai és középfokú iskolai menzai ellátás keretében, a fogyatékos gyermekek, tanulók nevelését, oktatását ellátó intézményben és a fogyatékos gyermekek számára nappali ellátást nyújtó, az Szt. hatálya alá tartozó fogyatékosok nappali intézményében).

A bölcsőde és az óvoda zárva tartása, valamint az iskolában a nyári szünet és a tanítási szünetek időtartama alatt **szünidei gyermekétkeztetést**⁶⁴ kérhet a szülő, törvényes képviselő a gyermek számára az alábbiak szerint:

- a bölcsődei ellátásban, óvodai nevelésben részesülő gyermekek számára a bölcsődei ellátást nyújtó intézmény és az óvoda zárva tartásának időtartama alatt valamennyi munkanapon,
- a fenti ellátás alá nem tartozó gyermekek számára
 - a nyári szünetben legalább 43 munkanapon, legfeljebb a nyári szünet időtartamára eső valamennyi munkanapon,
 - az őszi, téli és tavaszi szünetben a tanév rendjéhez igazodóan szünetenként az adott tanítási szünet időtartamára eső valamennyi munkanapon.

A települési önkormányzat jegyzője írásban tájékoztatja a jogosult gyermek(ek) szülőjét vagy más törvényes képviselőjét, akinek gyermeke tekintetében a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzet az adott év

- szeptember 1-jén fennáll, az évközi szünet időtartamára eső szünidei gyermekétkeztetés igénybevételenek lehetőségéről, az igénybevétel módjáról, valamint a szünidei gyermekétkeztetés biztosításának időtartamáról, helyszínéről és módjáról minden év szeptember 15-éig,
- ha május 1-jén fennáll, akkor minden év május 15-éig.

Ha a települési önkormányzat jegyzője a gyermek hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetét

- az adott év szeptember 1-je és a következő év április 30-a, illetve az adott év május 1-je és augusztus 15-e között állapította meg, akkor a megállapítással egyidejűleg tájékoztatja a jogosultat az intézményi gyermekétkeztetésről.

A tájékoztatással egyidejűleg megküldi a jogosultnak a szünidei gyermekétkeztetés igényléséhez szükséges a 328/2011. (XII. 29.) Korm. Rendelet 7. számú melléklet szerinti nyilatkozatot.

A települési önkormányzat jegyzője a tájékoztató kiküldésével párhuzamosan a tájékoztató címzettjeiről értesíti a család- és gyermekjóléti szolgálatot is.

⁶⁴ Gyvt. 21/C. §

A család- és gyermekjóléti szolgálat az értesítés alapján felkeresi a hátrányos helyzetű és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermeket nevelő családot, és segítséget nyújt a jogosultnak a 328/2011. (XII. 29.) Korm. Rendelet 7. számú melléklet szerinti nyilatkozat kitöltéséhez és benyújtásához.

Dokumentáció

- *Az igénybevevő bevezetése a család- és gyermekjóléti szolgálat ügyfélnyilvántartásába (amennyiben még nem került oda bevezetésre).*

felelős: családsegítő

határidő: haladéktalanul

- *Tájékoztatási nyilatkozat aláírása.*

felelős: családsegítő

határidő: haladéktalanul

- *328/2011. (XII. 29.) Korm. Rendelet 7. számú mellékletének kitöltésében való segítségnyújtás*

felelős: családsegítő,

határidő: értesítés megérkezésétől számított 7 napon belül

7. Együttműködés a család- és gyermekjóléti központtal

7.1. Szakmai támogatás igénylése

A család- és gyermekjóléti központ a járás területén működő család- és gyermekjóléti szolgálat szakmai feladatainak támogatása érdekében többek között havi rendszerességgel konzultációt biztosít a család- és gyermekjóléti szolgálat számára.⁶⁵

Amennyiben a család- és gyermekjóléti szolgálat feladatait a szolgálat munkatársa egyedül látja el, és a képesítési előírások teljesítése alól felmentést kapott – tekintettel arra, hogy a munkakör betöltéséhez szükséges képesítés megszerzése folyamatban van –, szakmai felkészülését alkalmazásának első évében kétheti rendszerességgel támogatja a család- és gyermekjóléti központ.⁶⁶

A család- és gyermekjóléti szolgálat, illetve a család- és gyermekjóléti központ ugyanazon célok és eredmények érdekében, a szociális munka elveinek, módszereinek felhasználásával megvalósuló kliensorientált szociális szolgáltatást biztosít. A közös esetvezetésben nem alá-fölérendeltségi viszony, hanem az esetvitel folyamatában szükséges aktuális szakmai felelősség és cselekvés sorrendisége legyen a szakmai munkát irányító, befolyásoló központi irány. E két szakmai egység munkatársainak együttműködése a partnerség elvein és gyakorlatán, a tudások megosztásán alapul, melyek kereteit a szociális munkában ismert és alkalmazott szakmai konzultációk, esetmegbeszélések, klienseket szolgáló feladatcsoportok, a közösen kialakított eljárásrendek biztosítják.

Mivel a helyi adottságok meghatározzák a család- és gyermekjóléti szolgálat, valamint a család- és gyermekjóléti központ együttműködésének lehetséges formáit, a kiszámíthatóság és átláthatóság érdekében, a szakmai információk, tudások és tapasztalatok megosztásának, a dokumentálás folyamatainak helyi eljárásrendjét érdemes kialakítani, formalizálni a következő területeken:

- **Az együttműködés formái:**
 - *közvetlen, személyes:* esetközpontú egyéni, csoportos konzultációk, egyeztetések, esetmegbeszélések, tanácsadás, szupervízió, team,
 - *közvetett, írásos:* jelzések, visszajelzések, beszámolók, összefoglalók, feljegyzések, értékelések.
- **Elvek, módszerek:**
 - *ügyrenden alapuló,*
 - *vezetett, moderált,*
 - *szabad-interakciós.*
- **Gyakoriság, időtartam:**
 - *rendszeres,* ugyanazon időpontokban (heti, havi, negyedéves stb.) előre meghatározott időtartamban,
 - *rendkívüli.*
- **Helyszín:**
 - *egyéni, csoportos találkozókra alkalmas,* a feladathoz szükséges felszereltséggel rendelkező helyiség.

⁶⁵ NMr. 21.§

⁶⁶ NMr. 21. § (1) bekezdés c) pontja

- **Résztvevők:**
 - központ, szolgálat munkatársai, vezetők, észlelő- és jelzőrendszer tagjai, más szolgáltatások tagja, szakértők, gyermekjogi képviselő stb.

Együttműködés a család- és gyermekjóléti központtal dokumentáció

- *Feljegyzés készítése az alkalmakról, jelenléti ív a résztvevőkről, és az egyeztetett esetről, témáról.*

felelős: család- és gyermekjóléti központ vezetője

határidő: 3 napon belül

- *Feljegyzés készítése az adott család ügyéről, a résztvevőkről, a megállapodásokról, feladatokról*

felelős: esetmenedzser

határidő: 3 napon belül

7.2. A család- és gyermekjóléti szolgálatok szerepe az emberkereskedelem elleni küzdelemben

A jelzőrendszer működtetése szempontjából kiemelkedő szerepet töltenek be a család- és gyermekjóléti szolgálatok, mely szerepük jelentős az emberkereskedelem felismerése, valamint a jelzőrendszeri tagok tájékoztatása a jelenség sajátosságait érintően.⁶⁷

Észlelő- és jelzőrendszeri tevékenység

A család- és gyermekjóléti szolgálat szinte valamennyi jelzőrendszeri taggal és szolgáltatóval rendszeres együttműködésen alapuló kapcsolatot épített ki, akik az emberkereskedelem áldozatait segíthetik, vagy ügyükben eljárhatnak. Fontos, hogy az észlelő- és jelzőrendszeri tagok a veszélyeztetett gyermekek és olyan felnőttek esetében is jelezzenek, akik élethelyzetük miatt, életkoruknál fogva, egészségi állapotuk okán, vagy bármilyen ok miatt korlátozottan képesek eljárni ügyeik vitelében és képviselni saját érdekeiket, akik kiszolgáltatott helyzetben vannak, vagy bűncselekmény áldozataivá váltak, illetve gyanítható, hogy bűncselekmény áldozatai.

A gyakorlat szerint a jelzőrendszeri tagok az emberkereskedelem áldozatává válás gyanújeleinek észlelése esetén jeleznek a család- és gyermekjóléti szolgálat felé. Amennyiben a jelzés megtörténik vagy a család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó maga észleli az áldozattá válás jeleit, a család- és gyermekjóléti szolgálat munkatársa felveszi a kapcsolatot a jelzett személlyel, beazonosítja a problémát és rögzíti az Emberkereskedelem Áldozatainak Azonosítása és Támogatása (EKAT) rendszerben.

Cselekvések

- az emberkereskedelem jelenségének ismertetése, a jelzőrendszeri tagok, szakemberek tudásának bővítése, illetve érzékenyítése;

⁶⁷ Lásd még: A család- és gyermekjóléti szolgáltatás keretében biztosított szociális segítő munka folyamatairól szóló módszertani útmutató – CSALÁDSEGÍTÉS.

Litter Adrienn, dr.; Szabóné Szalay Csilla, dr.; Vajda Gábor, dr.; Kopf Katalin, Nagy István, Schmellerné Guhr Gyöngyi & Toszeczky Renáta (2022). „Tegyük láthatóvá az emberkereskedelmet!” Elméleti és gyakorlati segédanyag és szakmai ajánlás az észlelő- és jelzőrendszer tagjainak, valamint a család- és gyermekjóléti szolgálat és központ munkatársainak. Budapest: Belügyminisztérium.

- probléma észlelése, a probléma felismerése;
- jelzés fogadása;
- kapcsolatfelvétel a veszélyeztetett személlyel/személyekkel, azonosító beszélgetés lefolytatása, az EKAT rendszerbe történő adatbevitel;
- kapcsolatfelvétel segítő szervezetekkel, szolgáltatókkal, hatóságokkal, akik a probléma megszüntetésében, kezelésében és a kár enyhítésében részt vesznek;
- segítő szakemberek munkájának összehangolása, az együttműködés elősegítése, az információáramoltatás könnyítése;
- rehabilitációban segítségnyújtás;
- szakmai együttműködések koordinálása.

Együttműködésbe bevonható szervezetek

Emberkereskedelem áldozatainak azonosítása és kimenekítése

- Jelzőrendszeri tagok [Gyvt. 17. § (1) és Szt. 64. § (2)],
- Rendőrség Áldozatvédelmi Referens,
- Áldozatsegítő Szolgálat, Áldozatsegítő Központ, Áldozatsegítő Pont,
- Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat,
- Lehetőség Családoknak 2005 Alapítvány és a Baptista Szeretetszolgálat.

Emberkereskedelem áldozatainak rehabilitációja

Az emberkereskedelem áldozatainak rehabilitációja egy időigényes és több szakterület szakembereinek részvételével megszervezhető folyamat, mely koordinálása a családsegítő feladata. A családsegítő kiemelt szerepet tölt be a szakemberek bevonásának megszervezésében, a nyomon követés és értékelés területén, továbbá az életviteli tanácsok és segítségnyújtás által az önálló életvitelre való alkalmasság képességének megszerzésében.

Bevonható szakterületek

- Egészségügy
- Pszichológia/Mentálhigiéné
- Szociális
- Foglalkoztatás
- Jog
- Oktatás (fejlesztés, képzés, átképzés)

Az ügy sikeres lezárása az önálló életvitel kialakulása és a természetes támaszok fennállása esetén valósítható meg az áldozat beleegyezésével.

8. Csoportmunka

A csoportmunka a szociális munka céljainak érvényesülése a csoportmunka eszközeivel, amely tevékenység egyaránt irányul a csoport egyes tagjaira és a csoport egészére a szolgáltatási rendszer keretein belül. A csoportmunkában is szociális problémákkal foglalkoznak, amely problémák egyéneket, csoportokat vagy egész közösségeket érintenek, és e problémákkal való megküzdés érdekében, a szociális munka eszköztárát felhasználva alakítják a csoportfolyamatokat. A középpontban az egyén nehézségei és szükségletei állnak, rendszerint az egyéni munka folytatása, megvalósítása csoportkeretek között.

8.1. A csoportmunka előkészítése

- Igények (azonos/hasonló problémák, szükségletek), külső, belső szolgáltatásból érkező „megrendelés” adatok, tapasztalatok elemzése eredményeként jelentkező szakmai célok észlelése, felismerése, amelyek a csoportmunka eszközeivel érhetők el.
- Fizikai körülmények megteremtése, mint alkalmas berendezésű helyiség, eszközök.
- Idősáv(ok) kialakítása szervezeten belül, amikor a csoportmunka végezhető.
- Az alkalmas csoportmodell, típus kiválasztása.
- A csoport indításának, folyamatának ütemezése.
- Toborzás, a csoport leendő résztvevői körének kialakítása, kiválasztása.
- A tervezett csoport meghirdetése, tájékoztató anyagok.

8.2. A csoport igénybevételének előkészítése

8.2.1 A csoport megajánlása

- új igénybevevőként csoportra jelentkezőnek,
- már szociális segítő munkafolyamatban lévő igénybevevőnek.

8.2.2. Orientációs interjú a potenciális csoporttagokkal

Az orientációs interjú célja:

- a csoportra vonatkozó tájékoztatás,
- a csoportban való részvétel motivációinak felmérése, felkeltése,
- a csoportban való részvétel egyéni feltételeinek feltárása (profitál-e a csoportból, van-e kontraindikáció)

Az orientációs interjú zárt csoport (képességfejlesztő, lélektani munkán alapuló csoportok) előkészítéséhez szükséges, nyitott vagy lazább kapcsolatú csoportok esetén ajánlott.

8.2.3. Megállapodás a csoportban való részvételről

A megállapodás célja, hogy minden érintett (csoporttag, csoportvezetők, esetfelelős) rögzítse a csoport igénybevételének tényét és tartalmát.

8.3. Csoport megvalósítása

Az igénybe vevők szükségleteinek, céljának megfelelő csoportmodell fázisainak, alkalmainak kivitelezése.

- Találkozási alkalmanként ciklikusan jelentkező elemek a csoportvezetésben: felkészülés, megvalósítás, értékelés, szükség szerint módosítás a csoportfolyamat fázisait és teljes folyamatát tekintve.

- Egyalkalmas csoportok (edukációs, szabadidős, akciócsoport) esetén is tervezendők a csoportvezetői fázisok.
- A tagokra, a csoportra vonatkozó előrehaladási értékelés, jelzés az esetfelelősnek a csoportszabályok figyelembevételével (titoktartás).

Ennek a fázisnak elsősorban szakmai és nem bürokratikus célja van. A többalkalmas zárt, lélektani munkán alapuló csoportok esetén van jelentősége, ami arra vonatkozik, hogy az adott csoporttag esetén a csoport, mint eszköz ad-e válaszokat, hoz-e változást az egyén számára. Történhet esetmegbeszélés keretében, ahol a csoportvezető(k), esetfelelős, esetleg esetmenedzser vannak jelen. Erről a munkafázisról tájékoztatni kell az igénybe vevőt. Egyébként csak a jelenléti ív lehet „hivatalos”.

8.4. A csoport lezárása

Az eredmények, valamint a megállapodásban foglaltak értékelése, dokumentálása, az együttműködés lezárása az igénybevevőkre, a szervezetre vonatkozóan.

8.5. A csoportmunkára irányuló dokumentáció

➤ *A csoport működése vonatkozásában:*

- *A csoport létrehozásának, folyamatának, értékelésének rögzítése, feljegyzések, döntések.*

felelős: intézményvezető/szakmai vezető, csoportvezető(k), családsegítő, esetmenedzser

határidő: munkaterv ütemezése szerint

- *A helyi csoportdokumentáció, minimális tartalmú jelenléti ív vezetése.*

felelős: csoportvezetők, lehetőség szerint szupervizor, családsegítő

határidő: ütemezési terv szerint

➤ *Az esetvezetés vonatkozásában:*

- *Amennyiben szociális esetmunka folyik és **gyermek veszélyeztetettsége nem merül fel**, Esetnapló vezetése.*

felelős: családsegítő

határidő: ütemezési terv szerint

- *Feljegyzés (szükség szerint)*

felelős: családsegítő

határidő: ütemezési terv szerint

- *Amennyiben olyan személy vesz részt a csoportban, akinél nem folyik szociális segítő munka, és nincs is szüksége rá, nem kell sor kerüljön szociális segítő munkára, illetve Esetnapló vezetésére.*

➤ *Veszélyeztetett gyermek esetén GYVR felület vezetése*

- *Amennyiben veszélyeztetett gyermek gondozása során alkalmazzák a csoportmódszert és az megnevezésre került a GYVR-ben elkészített cselekvési tervben, a GYVR felület intézkedések részben adminisztrálható a csoportos*

*tevékenységben való részvétel, de ezt az szociális segítő munkát végző családsegítő tudja megtenni akkor is, ha nem ő vezeti a csoportot. Az intézkedés módjánál az alábbiak valamelyike választható: a kapcsolatfelvétel egyéb módon vagy a személyes találkozás a szolgálatnál, valamint leírható az intézkedés, tehát a csoport megnevezése, stb. Ezt nem kötelező vezetni! **FONTOS! Ha a cselekvési tervben megnevezésre került a csoporton való részvétel, akkor a helyzetértékelésnél ezt a munkát mindenképpen értékelni kell.***

felelős: családsegítő

határidő: ütemezési terv szerint

IRÁNYÍTÓ LAP SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSHOZ

IGÉNYBEVEVŐ(K) ÉS A GYERMEK(EK) ADATAI

Igénybevevő neve:

Szül. hely, idő:

Anyja neve:

Lakóhely/Tartózkodási hely:

Telefonszám, email:

Igénybevevő neve:

Szül. hely, idő:

Anyja neve:

Lakóhely/Tartózkodási hely:

Telefonszám, email:

Gyermek neve:

Szül. hely, idő:

Anyja neve:

Lakóhely/Tartózkodási hely:

Telefonszám, email:

Gyermek neve:

Szül. hely, idő:

Anyja neve:

Lakóhely/Tartózkodási hely:

Telefonszám, email:

Gyermek neve:

Szül. hely, idő:

Anyja neve:

Lakóhely/Tartózkodási hely:

Telefonszám, email:

HOL ÉS MIKOR JELENTKEZETT AZ IGÉNYBEVEVŐ, KI JELEZTE?

.....
.....
.....

ALAPELLÁTÁS KERETÉBEN SZOCIÁLIS SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGBEN RÉSZESÜL? AMENNYIBEN IGEN, MIKORTÓL?

.....

KI AZ ESETGAZDA?

KI SZERINT SZÜKSÉGES A SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁS IGÉNYBEVÉTELE?

.....
.....

MILYEN SZÜKSÉGLET, PROBLÉMA INDOKOLJA A SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁS IGÉNYBEVÉTELÉT?

.....
.....
.....
.....
.....

AZ IGÉNYBEVEVŐ, A GYERMEK MILYEN MOTIVÁCIÓT TANÚSÍT A SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁS KAPCSÁN?

.....
.....

KAPCSOLÓDÓ JELZŐRENDSZERI TAG, SEGÍTSÉG ELÉRHETŐSÉGE:

.....
.....

KÉSZÜLT SZOCIÁLIS DIAGNÓZIS?

.....

Dátum:

.....
aláírás

Adminisztráció	Veszélyeztetett gyermek ügyeinél	Szociális, mentálhigiénés problémák vagy egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok esetében (de nincs veszélyeztetett gyermek)
Tájékoztatásról szóló nyilatkozat	Papír alapon	
Nyilvántartásba történő bevezetés	GYVR – törzsadat alrendszer A gyermek adatainak rögzítése/aktualizálása – jelzéstől számított 7 napon belül.	Intézményi nyilvántartásba vétel KENYSZI – igénybevevő rögzítése
Adatrögzítés	GYVR - értékelő és tervező alrendszer A jelzés/jelentkezés adatainak rögzítése 7 napon belül és a jelzés feltöltése a felületre.	X
Visszajelzés	Visszajelzés a jelzést tevő felé papír alapon az első interjút követő 15 napon belül.	
Feltárás	GYVR - értékelő és tervező alrendszer A visszajelzés adatainak kitöltése és a visszajelzés felcsatolása az első interjút követő 15 napon belül. A feltárás során tett lépések vezetése – folyamatosan, majd az egyszeri intézkedés (ek) rögzítése. Bejezés vezető általi jóváhagyásával az eset lezárása.	Az intézkedések vezetése folyamatosan papír alapon. KENYSZI - igénylés rögzítése

Adminisztráció	Veszélyeztetett gyermek ügyeinél	Krízishelyzetben lévő várandós édesanya esetében, ha felmerül a születendő gyermek haza nem adhatóságának megállapítására irányuló gyermekvédelmi hatósági intézkedés szükségessége	Szociális vagy mentálhigiénés problémák vagy egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok esetében (de nincs veszélyeztetett gyermek)
Tájékoztatásról szóló nyilatkozat	Papír alapon		
Ügyfélnyilvántartásba történő bevezetés	GYVR – törzsadat alrendszer A gyermek adatainak rögzítése/aktualizálása – jelzéstől számított 7 napon belül.	Intézményi nyilvántartásba vétel Esetnapló A) részében az adatok felvételének megkezdése KENYSZ – igénybevevő rögzítése	
Adatrögzítés	GYVR - értékelő és tervező alrendszer A jelzés/jelentkezés adatainak rögzítése 7 napon belül.	X	
Visszajelzés	Visszajelzés a jelzést tevő részére papír alapon az első interjút követő 15 napon belül.		
Feltárás	GYVR - értékelő és tervező alrendszer A visszajelzés adatainak kitöltése és a visszajelzés felcsatolása a GYVR-be az első interjút követő 15 napon belül. A feltárás során tett lépések vezetése – kimenetel választása a terv készítése:	Esetnapló B) részének kitöltése	
Megállapodás	Megállapodás megkötése – papír alapon az első interjút követően, de legkésőbb 30 napon belül.		
Cselekvési terv, intézkedési terv	GYVR - értékelő és tervező alrendszer A megállapodás adatainak rögzítése, annak megkötésétől számított 5 napon belül, Környezettanulmány készítése – az együttműködési megállapodás megkötésétől számított 15 napon belül. Cselekvési terv/intézkedési terv készítése - az együttműködési megállapodás megkötését követő 15 napon belül. Az cselekvési/intézkedési tervhez tartozó intézkedések vezetése folyamatosan, helyzetértékelés. A cselekvési/intézkedési terv lezárása és vezető általi jóváhagyása.	KENYSZI igénylés rögzítése Esetnapló 2. pontja - a cselekvési terv elkészítése Esetnapló 3. pontja - az intézkedések vezetése Esetnapló 4. pontja - a helyzetértékelés és az intézkedések felülvizsgálata	
Születendő gyermek haza nem adhatóságának megállapítására irányuló gyermekvédelmi hatósági intézkedés kezdeményezése és javaslattétel (papír alapon)	X	Alapellátási előzmények részletes feltárása, alapellátási tevékenység eredménytelenségének okai, szülő(k) együttműködési készsége, környezettanulmány, egyéb releváns dokumentumok, szülő(k) személyi életkörülményeinek okai, a születendő gyermek súlyos veszélyeztetettségének megalapozottsága, születendő gyermek számára kirendelhető gyám, vagy a gyámkeresés erdménytelenségének okai	X

Az esemény megnevezése	Üggtípus	Veszélyeztetett gyermek ügyeinél
Hatósági intézkedés kezdeményezése	Ha nem volt előzmény:	<p>GYVR – törzsadat alrendszer: A gyermek adatainak rögzítése/aktualizása. Bekérdezés a VOIR-ba. Egészségügyi lap bekérése a gyermek háziórvostól és a beérkezéstől számított 5 napon belül a GYVR-be feltöltése.</p> <p>GYVR értékelő és tervező alrendszer: Jelzés/jelentkezés adatainak rögzítése azonnal, a jelzés feltöltése a felületre. Kezdeményezés/Javaslatlétel folyamat indítása a – hatósági kezdeményezés kimenetel választásával. Környezettanulmány készítése.</p>
	Ha volt előzmény és az együttműködési megállapodáson alapul:	<p>GYVR – törzsadat alrendszer A gyermek adatainak aktualizása. Bekérdezés a VOIR-ba Egészségügyi lap bekérése és a gyermek háziórvosától és a beérkezésétől számított 5 napon belüli feltöltése.</p> <p>GYVR értékelő és tervező alrendszer: A környezettanulmány aktualizálása és a gondozási folyamat összegzése. Helyzetértékelés készítése. Intézkedésekhez az esetkonferencia adatait rögzíteni, emlékeztető feltölteni. Kezdeményezés/Javaslatlétel folyamat indítása a helyzetértékelésből elindítva.</p>
Gyermekvédelmi gondoskodás keretében tartozó hatósági intézkedéseknél bevont szolgálat	Helyzetértékelés	<p>GYVR értékelő és tervező alrendszer: A tervhez kapcsolódó helyzetértékelések intézkedései illetve a szolgálat helyzetértékelés blokkja folyamatosan vezetendők. A helyzetértékelés a féléves értékelés előtt töltendő, kivéve a rendkívüli felülvizsgálat kezdeményezés esetén, mert ilyenkor azonnal töltendő.</p>

Ssz.	Veszélyeztetettségi csoportok	Veszélyeztető tényezők szempontjai
1.	<p>Lakhatási problémák.</p> <p>Olyan típusú lakhatási problémák, amelyek nehezítik vagy akadályozzák a gyermek megfelelő ellátását és veszélyeztetést idéznek elő.</p>	
1.1.	elégtelen lakáskörülmények	<p>Ha a család nem lakáscélú lakóhelyen lakik, vagy a lakhatásra szolgáló építmény műszaki állapota/állaga életveszélyes, vagy lakhatásra alkalmatlan.</p> <p>A lakás túlszűfolt, több generáció, kiterjedt rokonság, esetleg több család él együtt a nem megfelelő méretű és elosztású ingatlanban;</p> <p>A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges közüzemi szolgáltatás nincs, vagy kikapcsolták/nem elérhető/illegális bekötés, vagy áramlopás áll fenn.</p>
1.2.	veszélyeztető lakókörnyezet	<p>A lakókörnyezet a gyermekre korához, fejlettségi szintjéhez képest jelentős veszélyeket hordoz (pl.: kerítés nélküli udvar, széthagyott eszközök, gépek, veszélyes állatok, fedetlen kút, egyenetlen talaj, szemetes terület stb.), vagy/és a lakás higiénés viszonyai nem megfelelőek (pl.: penészes, vizes, dohos falú ház, továbbá a koszos, rendetlen, szemetes belső és meszetlen falak)</p>
1.3.	lakhatatlanná vált lakóhely	<p>Az épület elhasználódása, természeti katasztrófa vagy egyéb esemény miatt (pl. tűz, robbanás) lakhatatlanná vált lakóhely okoz problémát vagy krízishelyzetet.</p>
1.4.	kilakoltatás veszélye, lakhatási jogviszony megszűnése	<p>A család életvitele, magatartása vagy egyéb körülmények, valamint díjhátralék, közüzemi és/vagy hitel, bérleti díj hátralék felhalmozása miatt veszélyeztetetté vált az adott helyen való további tartózkodásuk.</p> <p>A folyamatban lévő kilakoltatást/lakhatási jogviszony megszűnését követően a gyermek lakhatásának biztosítása nem megoldott, vagy nem megfelelő módon megoldott.</p>
1.5.	hajléktalanság	<p>A család életvitszerű lakhatási lehetőség hiányával küzd; közterületen, vagy lakhatási célra nem megfelelő helyen (pl. főlíasátor) él;</p> <p>a családnak a lakóhelyéül szolgáló ingatlanban való tartózkodása nem rendezett (pl.: önkényes lakásfoglaló).</p>

2.	<p align="center">Szülő(k) egészségi problémái:</p> <p>Olyan típusú problémák, amelyek a szülő egészségi állapotából eredően nehezítik vagy akadályozzák a gyermek megfelelő ellátását és veszélyeztetést idéznek elő.</p>	
2.1.	a szülő(k) krónikus, vagy akut betegsége	Életvezetésben gátoló betegségek, melyek nehezítik vagy akadályozzák a gyermek megfelelő ellátását.
2.2.	a szülő(k) pszichiátriai problémái	Diagnosztizált vagy észlelt problémák, melyek nehezítik vagy akadályozzák a gyermek megfelelő ellátását.
2.3.	a szülő(k) mentális problémái	Diagnosztizált vagy észlelt problémák, melyek nehezítik vagy akadályozzák a gyermek megfelelő ellátását.
2.4.	a szülő(k) fogyatékkal élő(k)	Értelmi, testi vagy érzékszervi fogyatékoság, mely nehezíti vagy akadályozza a gyermek megfelelő ellátását. is.
2.5.	Münchausen by proxy szindróma	Kizárólag szakértő diagnosztizálhatja. A gyermeket gondozó szülő folyamatosan betegségtüneteket talál ki, eltúlozza, súlyosbítja vagy előidézi a gyermek betegségét.

3.	Családszerkezeti és/vagy válási problémák (Olyan típusú problémák, amik a gyermek szülői felügyeletével, törvényes képviselőjével összefüggő veszélyeztetésre vonatkoznak.)	
3.1.	szülők konfliktusos válása	A szülők házasságának/párkapcsolatának megromlása, felbomlása súlyos konfliktusokkal terhelt, a konfliktusba a gyermeket is bevonják
3.2.	különlő szülők közötti együttműködés problémákba ütközik, kapcsolattartás akadályozása	<p>A gyermeket nevelő és a gyermekétől különülő szülők között a gyermek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében elvárt együttműködés akadályokba ütközik, vagy nem teljesül.</p> <p>A gyermeket nevelő szülő a gyermek fejlődéséről, egészségi állapotáról, tanulmányairól stb. nem tájékoztatja a gyermekétől különülő szülőt.</p> <p>Egyéb okok miatt akadályoztatott a megfelelő együttműködés.</p> <p>A gyermeket nevelő szülő ellen neveli a gyermeket; a különülő szülő ellen hangolja a gyermeket.</p> <p>A gondozó szülő a gyermekének nem biztosítja és/vagy a kapcsolattartást zavarja a különülő szülőjével. A kapcsolattartási alkalmakra nem készíti fel a gyermeket, a kapcsolattartásra jogosult szülőt negatívan tünteti fel a gyermek előtt.</p>
3.3.	rendezetlen szülői felügyeleti jog, vagy szülői felügyeleti jog megszűnése/megszüntése	A szülők szülői felügyeleti joga illetve a gyermekkel való kapcsolattartás szabályozása rendezetlen, mely állapot következményei a gyermeket súlyosan veszélyeztetik (pl. ennek következtében a gyermek felügyelet és gondoskodás, ellátás nélkül marad).
3.4.	a gyermek-felügyelet nélkül maradása	<p>Ha a szülő életvitele, munkavállalása, mentális állapota – belátásának a hiánya, vagy gondatlansága okán, a gyermeket alkalmatlanul vagy rendszeresen felügyelet nélkül hagyja (14 évesnél fiatalabb gyermek, illetve a gyermek egyéb, speciális szükségleteitől függően) és ezzel a gyermeket súlyos veszélyeztető helyzetbe sodorja.</p> <p>A gyermek felügyeletét a szülő/törvényes képviselő tartósan, rendszeresen arra alkalmatlan személyre bizza. A szülő saját hibájából a gyermeket érintően tartósan nem elérhető.</p>
3.5.	családon kívüli elhelyezés	Ha a szülők a gyermeket tartósan a vér szerinti családján kívül helyezik el (azaz nem családba fogadás, illetve harmadik személynél történt elhelyezés), és ez veszélyezteti a gyermek egészséges fejlődését, megfelelő ellátását.
3.6.	a szülő(k) halála	A gyermek törvényes képviselő nélkül maradt.

4.	A család, a szülők életvitele, életvezetési problémái (antiszociális viselkedés, gyakran költöző család, erkölcsileg kifogásolható életmód) – ez egy gyűjtőfogalom	
4.1.	családi konfliktus	<p>A családi konfliktus családon belüli rendszeresen létrejövő feszültség, vita, veszekedés, tettelegességgig fajuló élethelyzet. Létrejöhét szülő-szülő, szülő-egyéb hozzátartozó, szülő-gyermek, gyermek-gyermek, gyermek-egyéb családtag között.</p> <p>A családi konfliktus szereplőinek egymás iránt táplált indulata, feszültsége a gyermek érzelmi fejlődését, biztonságérzetét veszélyezteti. Pl. amennyiben valamely szülő a másiktól elítélően, negatívan nyilatkozik, a gyermekben lojalitásválságot, lojalitáskonfliktust eredményez, mely személyiségfejlődésére negatívan hat.</p>
4.2.	nevelési, gondozási problémák	<p>A szülő nem képes a gyermek életkorának megfelelő, egyéni, személyiségéből adódó nevelési módszerek alkalmazására (pl.: a gyermek életkorához, fejlettségéhez képest túl magas elvárások, vagy éppen túl féltő, óvó nevelői magatartás vagy nincsenek elvárások, ráhagyó nevelést alkalmaz, nincsenek keretek, szabályok).</p> <p>A család életmódja, nevelési elvei a gyermek szocializációját veszélyezteti – testi, lelki, érzelmi, értelmi fejlődésére ártalmas, negatívan ható, a társadalmi normáktól eltérő mintát közvetít. (pl. gondozás során a túlzott önállóság elvárása, vagy a túlzott, kisebb életkornak megfelelő gondozás folytatása – regresszióban tartás)</p>
4.3.	vándorló életmód	<p>A család lakóhelyét/tartózkodási helyét sűrűn változtatja, emiatt a gyermek intézményes nevelésben-oktatásban való részvétele, egészségügyi ellátása, továbbá a gyermekjóléti ellátásokhoz való hozzáférése nem megfelelően biztosított.</p> <p>A költözések célja feltételezhetően az ellátórendszer kihasználása vagy éppen azok figyelme előli „menekülés”.</p>
4.4.	szenvédélybeteg szülő(k)	<p>A gyermek veszélyeztetettsége szempontjából fontos tényező, hogy kezelt, vagy kezeletlen a szenvédélybetegség;</p> <p>A szülő/törvényes képviselő, hozzátartozó, egyéb a gyermekkel együtt élő családtag alkalmanként vagy rendszeresen alkoholt, kábítószer, illegális pszichoaktív, pszichotróp szert fogyaszt. E tevékenységet adott esetben a gyermek jelenlétében, vagy a bevonásával folytatja így a fogyasztás közvetlen tüneteit a gyermek megtapasztalja; A szerhasználat következtében a szülő rendszeresen nem tudja teljesíteni a szülői felügyeletet, aminek következtében a gyermek gyakorlatilag felügyelet és gondoskodás nélkül marad.</p> <p>A szülő/törvényes képviselő, hozzátartozó, egyéb a gyermekkel együtt élő családtag viselkedési függőségben szenved (pl.: kóros játékszenvedély, számítógép-, internetfüggőség, kényszeres vásárlás, kleptománia, halmozó gyűjtögetés, pirománia, munka mánia, anorexia, bulimia, társfüggőség, szexfüggőség, testedzésfüggőség, stb.). Adott esetben a gyermek jelenlétében, így a viselkedési függőség közvetlen tüneteit a gyermek megtapasztalja.</p>

4.5.	a szülő vagy a gyermekkel egy háztartásban élő egyéb személy kriminalizációja	<p>A szülő gyakran, vagy életvitelszerűen a büntetőjogba ütköző magatartást tanúsít: koldulás, lopás, garázdaság, stb., mellyel negatívan ható magatartásmintát közvetít a gyermek felé, vagy tetteivel a gyermeket is közvetlen veszélybe sodorja.</p> <p>A szülő/törvényes képviselő, hozzátartozó, egyéb a gyermekkel együtt élő családtag a gyermek jelenlétében, tudtával, illetve bevonásával törvénybe ütköző cselekményt követett el, bűnözői életmódot folytat.</p> <p>A szülő/törvényes képviselő, hozzátartozó, egyéb a gyermekkel együtt élő családtag prostitúciós tevékenységet folytat a gyermek tudtával, jelenlétében, illetve bevonásával.</p> <p>A szülő szabadságvesztése következtében nincs olyan személy, aki a szülőt helyettesítené. A szülő gyakran, vagy életvitelszerűen a büntetőjogba ütköző magatartást tanúsít: gyermekkel koldultatás, bűncselekményre kényszerítés, késztetés.</p>
4.6.	a szülő öngyilkossága, öngyilkossági kísérlete	<p>A szülő/törvényes képviselő, hozzátartozó, egyéb a gyermekkel együtt élő családtag gyakran beszél az öngyilkosság lehetőségéről, arra utaló tartalmakat oszt meg.</p> <p>A szülő, törvényes képviselő öngyilkossága okaként a gyermekét jelöli meg;</p> <p>öngyilkosságot kísérelt meg;</p> <p>befejezett öngyilkosságot hajtott végre.</p>
4.7.	gyermekintézmény-be való beilleszkedési nehézség	<p>A gyermek olyan problémával küzd, amely megnehezíti intézménybe illeszkedését. Ez lehet a szükségleteire választ nem adó intézményrendszer hiányossága (pl. ADHD-s gyermek);</p> <p>de adódhat a szülő nevelésbeli hiányosságaiból. (a gyermek intézménybe való beilleszkedését a szülő – túlféltés, vagy túlzott elvárások okán – nehezíti, vagy akadályozza (pl. nem működik együtt a gyermekintézménnyel);</p> <p>adódhat a szülő oktatási rendszert és tanulást becsmérő, negáló, feleslegességét közvetítő magatartásából.</p> <p>Okozhatja a gyermek nem megfelelő, elutasító stb. magatartása is.</p> <p>A szülő/törvényes képviselő a probléma kezelésében nem együttműködő, a szakemberekkel való együttműködést megtagadja.</p> <p>A szülő nem viszi el a gyermeket szakértői vizsgálatra, a szakértői vélemény hiánya gátolja a megfelelő oktatási intézmény kiválasztását.</p>

4.8.	óvodakötelezettség és tankötelezettség nem megfelelő teljesítése	Az óvodaköteles gyermek nem jár óvodába; magas számú indokolatlan hiányzása van; felmentését/csökkentett óraszámú óvodai nevelését nem kérték. A tanköteles korú gyermek igazolatlan mulasztásainak száma magas. Nem feltétlenül éri el az 50 órát. Jelentheti azt is, hogy igazoltan, de valódi indok nélkül hiányzik tartósan vagy gyakran hosszú időt. (Nincs krónikus betegség a háttérben.)
4.9.	már nem tankötelezett, de még kiskorú, munkaerőpiacra be nem lépett	A gyermek 16-17 éves, munkaerő-piacon nem foglalkoztatott, képzésben nem vesz részt, és ez a körülmény valamilyen módon veszélyezteti őt.
4.10.	a gyermek prostitúció kihasználása	A szülő a gyermek prostitúciójából haszonszerzésre törekszik vagy hozzájárul más személy haszonszerzéséhez. A szülő részben vagy egészben prostitúciót folytató gyermekkel tartatja ki magát vagy hozzájárul, hogy más személy ezt megtegye. A szülőnek információja van gyermeke prostitúciójáról, de nem akadályozza azt, nem tesz ellene semmit és nem kér számára segítséget, nem segíti ki a helyzetből.

5.	<p style="text-align: center;">Gyermekekkel szembeni rossz bánásmód</p> <p style="text-align: center;">A gyermek családon belüli és azon kívüli fizikai, lelki, szexuális, értelmi bántalmazása és elhanyagolása.</p>	
5.1.	a gyermek családon belüli bántalmazása: fizikai	<p>Valamely szülő vagy családtag által a gyermekre irányuló, fizikai fájdalmat, testi sérülést okozó cselekmény.</p> <p>Ide sorolandó, ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt – noha tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelzi.</p> <p>Ezek lehetnek: ütés, ütlegetés, verés, rúgás, megszorítás, pofozás, hajhúzás, csipkedés, harapás, lekötözés, rángatás, rázás, lökdösés, el- vagy ledobás, gondatlan leejtés, térdepeltetés, mérgezés, megégetés, leforrázás, csonkítás, fojtogatás, tárgyak dobálása, fegyver vagy eszköz használat, stb.</p>
5.2.	a gyermek családon belüli bántalmazása: lelki	<p>Valamely szülő vagy családtag lelki sérülést, fájdalmat okoz a gyermeknek, vagy, ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt – noha tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelzi.</p> <p>Ezek lehetnek pl.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gyermek érzelmeivel való tartós vagy rendszeres visszaélés; a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása; értéktelenség, szeretetlenség, nem kíváncság, hasznavehetetlenség érzésének keltése; érzelmi zsarolás; <ul style="list-style-type: none"> • szeretet megvonással történő büntetés; • életkorhoz, fejlettséghez, képességekhez és készségekhez nem igazodó elvárások, rendszeresen indokolatlan és súlyos büntetések; <ul style="list-style-type: none"> • bezárás, szidalmazás, kiabálás, ijesztgetés, félelemben, rettegésben tartás, szorongás keltése, erőszakkal és/vagy bántalmazással fenyegetés, terrorizálás; • állandó kritizálás, szóbeli és nem szóbeli megalázás, megszegényítés, leértékelés, lealacsonyítás, lekicsinylés, kigúnyolás, csúfolás, sértegetés, figyelmen kívül hagyás, elutasítás; <ul style="list-style-type: none"> • a gyermek játékának, tulajdonának tönkretétele; • elszigetelés, társas kapcsolatoktól való megfosztás; • a szülők lojalitás konfliktusba kényszerítik a gyermeket. <p>Családtagra, hozzátartozóra, rokonra irányuló, testi- és/vagy lelki sérülést okozó cselekmény, melynek a gyermek szem- és/vagy fültanúja.</p> <p>Kapcsolattartás akadályozása: A gyermek kapcsolattartáshoz való alapvető joga érvényre jutásának akadályozása.</p> <ul style="list-style-type: none"> • A kapcsolattartásra kötelezett nem biztosítja a kapcsolattartásra jogosult fél és a gyermek közötti kapcsolattartást, azt indokolatlanul zavarja; akadályozza, nem készíti fel gyermekét a kapcsolattartásra. <ul style="list-style-type: none"> • A kapcsolattartásra jogosult nem él kapcsolattartási jogával. • A kapcsolattartásra jogosult fél viselkedésével a kapcsolattartást zavarja.

5.3.	a gyermek családon belüli bántalmazása: szexuális	<p>A gyermek, vagy fiatal szexuális tevékenységre való kényszerítése, szexuális tevékenységbe való bevonása.</p> <p>A gyermek bevonás pornográf anyagok megtekintésébe, vagy készítésébe, vagy a szülő/gondviselő/családtag/egyéb személy szexuális tevékenységének figyelésébe.</p> <p>A gyermek molesztálása (pl.: simogatás szexuális szándékkal; szexuális aktusra csábítás; szexuális zaklatás; magamutogatás;).</p>
5.4.	a gyermek elhanyagolása: fizikai	<p>Minden olyan mulasztás, vagy baj okozása (akár szándékos, akár tudatlanságból, óvatlanságból, nemtörődömségből ered), amely jelentősen árt a gyermek egészségének, vagy lassítja, akadályozza szomatikus fejlődését</p> <p>Alapvető fizikai szükségletek elhanyagolása:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a gyermek éheznek, alultápláltak; • indokolatlan diétáztatás, indokolt diéta elhagyása; • öltözet, ruházata az időjárásnak, testi méreteinek nem megfelelő; • mozgás- és játéktér, illetve egészséges fejlődéséhez szükséges alapvető körülmények, eszközök nem biztosítottak; • önálló fekhellyel nem rendelkezik. <p>Egészségügyi szükségletek elhanyagolása:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a gyermek nem részesül orvosi ellátásban, a számára indokolt orvosi kezelést, terápiát a gyermek a szülő hibájából nem kapja meg; • az orvosi ellátásra szoruló gyermek kezelése a szülő akaratából idő előtt befejeződik, a gyermeket a kórházból hazaviszi; • a kötelező, preventív szolgáltatásokat, ellátásokat, szűrővizsgálatokat a szülő hibájából nem veszi igénybe, a kötelező védőoltásokat a gyermek nem kapja meg; • az egészségügyi előírásokat, terápiát, az orvosi, védőnői utasításokat, a szülő nem tartja be; • a szülő megtagadja az együttműködést az egészségügyi alap-, és/vagy szakellátást nyújtó szolgáltatóval gyermeke kapcsán (házi orvos, házi gyermekorvos, védőnő, szakorvosok, stb.); • a szülő indokolatlanul sokat veszi igénybe az egészségügyi ellátásokat, gyakran váltogatja az orvosokat gyermeke kapcsán. <p>Személyes higiénia elhanyagolása, mely veszélyezteteti az egészséget, illetve amelyre visszavezethetők súlyos és visszatérő fertőzések.</p> <p>A szülő/törvényes képviselő felelőtlen veszélyeztető magatartása: a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor az veszélynek van kitéve;</p> <p>közlekedés során elkövetett veszélyeztetés (pl.: gyermekülés hiánya, ittas vezetés, stb.);</p> <p>szabadidős, illetve egyéb programokhoz kapcsolódóan szükséges védőfelszerelés hiánya (pl.: bukósisak, úszógumi, stb.);</p> <p>veszélyes helyzetek figyelmen kívül hagyása (bányatóban fürdés, folyó jegén korcsolyázás, stb.).</p>

5.5.	a gyermek elhanyagolása: értelmi	Minden olyan mulasztás, vagy baj okozása (akár szándékos, akár tudatlanságból, óvatlanságból, nemtörődömségből ered), amely jelentősen lassítja, akadályozza a gyermek értelmi fejlődését (pl.: oktatási, nevelési elhanyagolás – iskoláztatási kötelezettség elhanyagolása, iskolai feladatok, teljesítmény – problémák figyelmen kívül hagyása a nevelési-oktatási intézménnyel való kapcsolattartás hiánya) ingerszegény otthoni környezet.
5.6.	a gyermek elhanyagolása: lelki	<p>Minden olyan mulasztás, vagy baj okozása (akár szándékos, akár tudatlanságból, óvatlanságból, nemtörődömségből ered), amely jelentősen lassítja, akadályozza érzelmi fejlődését (pl.: érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, kontrollálatlan vagy tudatlanságból adódóan veszélyes média tartalmak közös megismerése pl. horrorfilm közös nézése):</p> <ul style="list-style-type: none"> • a szülő/törvényes képviselő következetlen nevelési módszereket alkalmaz; • ismeretei a gyermek fejlődéséről, életkorának megfelelő viselkedéséről nagymértékben hiányos, hibás; <ul style="list-style-type: none"> • hároméves kor felett a gyermek nem szobatiszta, melynek hátterében szervi probléma kizárható; <ul style="list-style-type: none"> • súlyosan megkésett beszédfejlődés; • a gyermekkel szembeni nevelési követelmények hiánya; • gyermek elküldése, elutasítása, jelzéseinek figyelmen kívül hagyása, kommunikációból, családi életből kirekesztés, stb.; • a szülő nem kér és/vagy fogad el segítséget, vagy ő maga nem engedi, megakadályozza a gyermek segítségkérését.
5.7.	a gyermek családon kívüli bántalmazásai: fizikai, lelki, szexuális	<p>Ha valamely külső személy (nem szülő vagy családtag) a gyermekkel szembeni rossz bánásmód valamely formáját véti, vagyis az 5.1, 5.2, és az 5.3 pontokban megfogalmazott módon veszélyezteti a gyermeket, segítség kérését nem veszi figyelembe, akadályozza.</p> <p>Ide sorolandó:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a gyermek kortárs csoport általi bántalmazása is: fizikai – lelki bántalmazás, a gyermek számára testi sérülés, fizikai fájdalom okozása, vagy a közösségből való kirekesztése, megszégyenítése; <ul style="list-style-type: none"> • intézményi kirekesztés: óvoda, iskola, kollégium, szervezett közösségi kirekesztése; • kortárs csoport negatív hatásai: A kortárs csoport negatív hatása érvényesülhet a virtuális térben, a közösségi médiumokban is, idesorolható a cyberbullying is.

6.	A gyermek magatartási problémái (Az érintett kiskorú negatív viselkedési formájából vagy szenvedélybetegségéből adódó veszélyeztetettségét foglalja magában.)	
6.1.	drogfogyasztás	Ha a gyermek, fiatal alkalmanként, vagy rendszeresen kábítószer, biofüvet, egyéb kémiai szereket használ.
6.2.	alkoholfogyasztás	Ha a gyermek, vagy fiatal rendszeresen alkoholt fogyaszt.
6.3.	játékszenvedély telefon-, internetfüggőség	Ha a gyermek, fiatal az ideje jelentős részét játékkal (játékgép, számítógépes játék, kártya) tölti, kortárs kapcsolatait veszélyezteti, szocializációja akadályozott. A gyermek egész életmódját kóros mértékben meghatározza az internet/telefon használata.
6.4.	csavargás	Csavargás alatt a gyermek azon céltalan tevékenységét értjük, amelyet elsősorban közterületen (sokszor bevásárlóközpontban) csoportosan vagy egyedül, szülői engedéllyel, vagy anélkül a nap bármely szakában megvalósít. Együtt járhat iskolakerüléssel.
6.5.	szabálysértés, bűncselekmény elkövetése	Önmagában nem nevelésbe vételi ok, azonban, ha gyakran, vagy életvitelszerűen a büntetőjogba ütköző magatartást tanúsít: koldulás, lopás, garázdaság, prostitúció stb., akkor válhat azzá. Olyan társaság tagja, aminek több tagja bűncselekményt követ/követett el, csoportos bűncselekmény elkövetésére buzdítják egymást.
6.6.	a szülői ház engedély nélküli elhagyása	A gyermek életvitelszerűen és/vagy huzamosabb időre saját akaratából elhagyja otthonát.
6.7.	önbántalmazás, önsértés	Nem öngyilkosság jellegű önsértő magatartás (falcolás).
6.8.	gyermek ön és közveszélyes gondolatai, kísérletei	A gyermek gyakran beszél az öngyilkosság, gyilkosság, és egyéb bűncselekmények lehetőségéről, arra utaló tartalmakat oszt meg; öngyilkosságot kísérelt meg.

7.	Gyermek egészségi problémái (A gyermek egészségi problémájából és/vagy tanulási nehézségéből adódó veszélyeztetettséget kell ide sorolni, azokat a kiskorúakat, akiknél a szülői gondoskodás vagy az intézményi elhelyezés nem elégséges az akadályok elhárításához. Csak azokat a kiskorúakat kell szerepeltetni, akiknél ezek a problémák tényleges veszélyeztetettséget jelenthetnek. A szülő nem együttműködő a problémák kezelésében/vagy nem veszi figyelembe a gyermek egészségügyi problémái által okozott nehézségeket, negálja a betegségeket és a kezelést is.)	
7.1.	tartós betegség	A gyermek betegsége gátolja mindennapi életvitelét, a szülő nem tudja, nem akarja gondozni, ellátni a gyermekét.
7.2.	fogyatékkal élés	A gyermek értelmi, érzékszervi, mozgásszervi fogyatékosága gátolja mindennapi életvitelét.
7.3.	magatartás- vagy tanulási zavar	A magatartás-, tanulási-, teljesítményzavar gátolja a gyermek mindennapi életvitelét.
7.4.	Münchausen by proxy szindróma	Kizárólag szakértő diagnosztizálhatja. A gyermeket gondozó szülő folyamatosan betegségtüneteket talál ki, eltúlozza, súlyosbítja vagy előidézi a gyermek betegségét.
7.5.	méhmagzatot károsító magatartás	a várandós anya életmódjával veszélyezteti a magzat egészségét nem gondozott terhesség; a terhesség ideje alatt a magzat egészségét károsító szerek fogyasztása.

8.	<p align="center">Anyagi, megélhetési problémák</p> <p>(Csak azokat kell szerepeltetni itt, akiknél az anyagi gond egyértelműen a jövedelmek hiányából származik, és olyan mértékű, hogy a gyermek veszélyeztetettségét okozza. A segély igénylése önmagában nem veszélyeztető anyagi probléma (ha a kifizetett segély megszünteti vagy csökkenti a problémát).</p> <p>(Olyan, viszonylag állandó bevételkiesés vagy kiadás (pl.: banki hitel, egyéb típusú eladósodás, adósságcsapda), amely a család biztonságos megélhetését veszélyezteti).</p>	
8.1.	alacsony jövedelem	A háztartásban élők együttes jövedelme (rendszeres és nem rendszeres jövedelem, fekete munka) nem fedezi a család biztonságos megélhetését, nem tudja fedezni a rendszeres kiadásait (bérlet, utazási költség, kommunikációs eszközök alkalmazása, gyermekek étkeztetése).
8.2.	tartós munkanélküliség	Csak abban az esetben, ha a munkanélküliség megélhetési problémát okoz a családnál. Figyelembe kell venni a regisztrált és a nem regisztrált személyek problémáit is. Életmóddá váló munkanélküliség súlyosbító tényező lehet.
8.3.	lakásfenntartással kapcsolatos adósság	Lakásfenntartás költségeiből származó adósság: a fenntartási összegbe beletartoznak a rezsi (közös költség, villany, fűtés, víz- és csatorna, szemétszállítás) költségek, a lakbér, a lakásbiztosítás. Ide sorolhatóak lakáshoz kapcsolódó egyéb (nem rezsi) tartozások: telefon, internet, TV fizetési elmaradások.
8.4.	bankhitel hátralék	Lakás- és egyéb típusú hitelek. (személyi, vásárlási)
8.5.	egyéb típusú eladósodás, jövedelemhiány	Ebbe a körbe tartozik pl. az uzsora, kizsákmányolás, a NAV, a személyes tartozások, kölcsönök és a tartásdíj tartozások köre stb.

Javaslattal érintett gyermek adatai:

Neve:

Anyja leánykori neve:

Születési hely, idő:

Lakcíme:

Döntés előkészítő esetmegbeszélés adatai:

Időpont:

Helyszín:

Résztvevők: *jelenléti ív szerint*

Felelős esetenedzser neve:

Veszélyeztetettség típus	Releváns-e a nevelésbe vételi javaslat szempontjából? (Kérjük egyértelműen jelölni!)	A nevelésbe vétel szempontjából <u>releváns veszélyeztetető tényezők</u> (csak ott kell tölteni, ahol a 2. oszlopban „igen” a válasz)		
		részletes bemutatása <i>a veszélyeztetettséget részletező vizsgálati szempontkészlet alapján</i>	megoldása érdekében megtett, vagy elmaradt intézkedések <i>(a család tagjai, illetve a segítő szakemberek részéről)</i>	aránya, százalékos megoszlása
1. Lakhatási problémák	Igen Nem			
2. Szülő(k) egészségi problémái	Igen Nem			
3. Családszerkezeti és/vagy válási problémák	Igen Nem			
4. A család, a szülők életvitele, életvezetési problémái	Igen Nem			
5. Gyermekkel szembeni rossz bánásmód	Igen Nem			
6. A gyermek magatartási problémái	Igen Nem			

7. Gyermek egészségi problémái	Igen Nem			
8. Anyagi, megélhetési problémák.	Igen Nem			

Dátum:

esetmenedzser aláírása

Kitöltési útmutató:

1. Amennyiben az esetmenedzser a gyermek védelme érdekében szükségesnek ítéli, hogy a gyermek nevelésbe vételének elrendelésére javaslatot tegyen, akkor a javaslat megfelelő, részletes és egységes szempontú megalapozása érdekében a család- és gyermekjóléti központnak minden esetben ki kell töltenie a jelen adatlapot. A kitöltött és aláírt adatlap a **nevelésbe vételi javaslat kötelező mellékletét képezi**. Az adatlap önmagában tehát nem tekinthető javaslatnak, csupán annak összegző és alátámasztó dokumentumának. Ebből adódóan a javaslat megfogalmazásakor ki kell térni a jelen adatlapban megjelölt veszélyeztető tényezők elemzésére is.
2. Egy adatlap csupán **egy gyermek adatait tartalmazhatja**, így ha a nevelésbe vételi javaslat több gyermekre is vonatkozik, akkor a dokumentumhoz minden érintett gyermekre külön-külön kitöltött adatlapot kell csatolni.
3. Az adatlapot az ügyben érintett szakemberek részvételével megtartott **döntés előkészítő esetmegbeszélés** megállapításainak figyelembevételével kell kitölteni. A döntés előkészítő esetmegbeszélésen, a jelenlévő szakemberek az esetmenedzser irányítása mellett közösen mérlegelik és összegzik a veszélyeztető tényezőket, valamint ezek megoldása érdekében megtett, vagy elmaradt intézkedéseket.
4. Az adatlap 1. oszlopában szereplő veszélyeztetettségi típusuk pontos részletezését a **„Szempontkészlet gyermek veszélyeztetettségének meghatározásához”** című dokumentum tartalmazza. Az adatlapot e dokumentumban meghatározott vizsgálati szempontok mentén szükséges kitölteni.
5. Az adatlap 2. oszlopának minden sorában egyértelmű választ kell adni arra a kérdésre, hogy az adott veszélyeztető tényező a javasolt nevelésbe vétel szempontjából releváns-e. A következő oszlopokban csak azon veszélyeztető tényezők részletezését kell bemutatni, amelyek a nevelésbe vételi javaslatot megalapozzák.

6. Az adatlap 3. oszlopában a veszélyeztetettségi csoportok leírásakor a rendszerszemlélet érvényesítésének megfelelően a veszélyeztető magatartása mellett, annak gyermekén, magatartásán megjelenő hatásait is rögzíteni szükséges (pl. 8.3. lakásfenntartással kapcsolatos adósság megjelenhet a gyermek magatartásában, ápolatlanságában, tanulmányi lemaradásában. Ha a gyermek magatartása veszélyeztető (pl. 6. pont alatti csoportok), akkor a szülő ehhez való viszonyulását, magatartását, mulasztását is meg kell határozni.
7. Az adatlap 4. oszlopában meg kell jeleníteni minden, a releváns veszélyeztetettség megoldása érdekében megtett, vagy elmaradt intézkedést (az érintettek és a szakemberek részéről egyaránt), a problémához, illetve annak kezeléséhez való viszonyulásokat stb. Az itt leírtakkal összhangban kell elkészíteni a GYVR-ben a hatósági intézkedésre való kezdeményezést és javaslatot, valamint a helyzetértékelést (amennyiben nem volt védelembe vétel, akkor a cselekvési terv helyzetértékelését és a gondozási folyamat összegzését). Ez az adatlap nem minősül javaslattevőnek!
8. Az utolsó 5. oszlopban a **releváns veszélyeztető tényezők egymáshoz viszonyított arányát, megoszlását** a nevelésbe vétel indokoltságának szempontjából kell megjeleníteni. Vagyis az látszódnia kell, hogy a döntés előkészítő esetszövegezés résztvevői és a javaslatot tevő esetszövegezés megítélése alapján, a kiválasztott, és a 3 -4. oszlopokban részletesen kifejtett egy-egy probléma csoport milyen súllyal járul hozzá a nevelésbe vételi javaslat megtételéhez. Ezek, az adott ügy kapcsán problémásnak minősített veszélyeztetettségi típusok együttese adja ki a 100%-ot, és ezen belül szükséges súlyozni és arányosítani a relevánsnak jelölt veszélyeztető tényezőket.

ZÁRADÉK

A dokumentum elektronikus aláírással hitelesített

BM/6154-1/2026.